

Jaarverslag 2016 Financieel

Versie 1.1 d.d. 19-04-2017 RvT / MR

Inhoudsopgave

A	Toelichting op onderdelen van het jaarverslag	
	1. Grondslag, missie en visie van de school	2
	2. Juridische structuur	3
	3. Identiteit en Organisatie	3
	4. Kernpunten beleid	6
	5. Personeelszaken	22
	6. Kwaliteitszorg	24
	7. Bedrijfsvoering	25
	8. Financiële stand van zaken	27
	9. School en omgeving	32
	10. Medezeggenschapsraad	34
B	Continuïteitsparagraaf	
	1. Algemeen	36
	2. Overige rapportages	39
	3. Prognose nieuwe huisvesting	40
C	Verslag Raad van Toezicht	44
D	Jaarrekening	
	Grondslagen voor de jaarrekening	54
	Model A Balans per 31 december 2016	56
	Model B Staat van baten en lasten 2016	57
	Model C Kasstroomoverzicht 2016	59
	Overige toelichtingen	60
E	Overige gegevens	
	1. Controleverklaring	79
	2. Bestemming exploitatiesaldo	81
	3. Niet uit de balans blijkende verplichtingen	81
	4. Niet in de balans opgenomen regelingen	81
	5. Gebeurtenissen na balansdatum	81
	6. Gegevens over de rechtspersoon	81
	7. Opgave bestaan nevenvestigingen	81
	8. Vaststelling en goedkeuring	82

A Toelichting jaarverslag 2016

1. Grondslag, missie en visie van de school

Grondslag

De Gomarus Scholengemeenschap voor vmbo, mavo, havo en vwo is een reformatorische school. De grondslag is verwoord in artikel 2 van de statuten van de Vereniging en luidt als volgt:

'De Vereniging is gegrond op het onveranderlijke Woord van God, naar de overzetting daarvan uit de oorspronkelijke talen, op last van de Staten-Generaal der Verenigde Nederlanden en volgens besluit van de Nationale Synode, gehouden te Dordrecht in 1618 en 1619, nader uitgedrukt in de Drie Formulieren van Enigheid, zoals die zijn vastgesteld door voornoemde Synode.'

Missie en visie

De missie van de Gomarus is het geven van op de grondslag gebaseerd onderwijs, dat gekenschetst wordt door de kernwoorden 'bewogen, bevlogen en betrokken'. De grondslag wordt als leidraad gebruikt bij het uitzetten van beleid, gebaseerd op deze drie kernwoorden en het vertalen daarvan naar de praktijk. Deze kernwoorden omvatten veel. Samengevat duiden we ze voor de Gomarus als volgt:

Bewogen

Bewogenheid duidt in eerste instantie op het belang dat gehecht wordt aan het eeuwig heil van onze medemens. Binnen de school betekent dit primair het heil van leerlingen en collega's en daarnaast van allen die bij de school betrokken zijn. We belijden dat eenieder bekering nodig heeft en dat die alleen kan worden verkregen door de genade van God, door de verzoening door de Heere Jezus Christus en de toepassing daarvan door de Heilige Geest. In tweede instantie duidt bewogenheid op zorg voor elkaar, in velerlei opzicht. Het betreft dan de tweede tafel van de wet: je naaste liefhebben als jezelf. Dat betekent het goede zoeken voor de ander: je leerling, je collega, je leidinggevende, je teamlid enz.

Bevlogen

Het woordenboek geeft voor bevlogen een aantal betekenissen en synoniemen: bezielde, geestdriftig, vurig, gedreven, zeer enthousiast en met veel ideeën. Bevlogen collega's staan open voor nieuwe ideeën en dragen hun bevlogenheid over aan anderen in hun omgeving. Dat is precies waar de Gomarus voor staat. Een school waar Bijbels gefundeerde zaken worden overgedragen op en gedeeld met leerlingen. Maar waar ook, door gedegen vakmanschap en kennis, leerlingen enthousiast worden gemaakt voor een vak, voor een beroep. Door deze bevlogenheid krijgen leerlingen van de Gomarus goed onderwijs en worden ze gestimuleerd en nieuwsgierig gemaakt verder te leren, zodat zij binnen de samenleving kunnen functioneren en hun talenten gebruiken. Onder de samenleving verstaan we gezin, kerk en maatschappij. Om dit te realiseren, is er naast de door de overheid voorgeschreven vakken specifieke aandacht voor godsdienstige opvoeding, toerusting en vorming om als christen te staan in de maatschappij. Met 'staan in de maatschappij' wordt naast het zich 'staande houden' ook bedoeld het in staat zijn om het christen-zijn uit te dragen en met Gods hulp wet en evangelie te verkondigen in gezin, kerk en maatschappij. Leerlingen leren keuzes te maken binnen de grenzen van hun verantwoordelijkheid. Ze leren inzicht te geven in hun vorderingen en verantwoording af te leggen. Leerlingen worden zodanig begeleid in hun ontwikkeling dat zij leren verantwoordelijkheid te dragen voor hun eigen leren. Ze worden gestimuleerd verantwoordelijkheid te dragen voor zichzelf en voor anderen. Hopelijk resulteert dit in een bevlogen leerling. Bevlogenheid heeft ook alles te maken met de houding van docenten, ondersteuners en leidinggevendenden van de school. Het gaat over geïnspireerd zijn, een doel voor ogen hebben en bezieling uitstralen. Geen vat (met kennis) vullen, maar een vuur ontsteken. De Gomarus streeft naar een inspirerende en professionele cultuur. Een cultuur die gericht is op kwaliteit en ontwikkeling van de vakman of

vakvrouw in elke discipline. Dit vatten we samen onder de term 'inspirerend onderwijs'. In de pedagogisch-didactische visie (paragraaf 2.8) wordt dit verder uitgewerkt.

Betrokken

Betrokkenheid geeft aan dat je om de ander geeft. De ander: een leerling, een docent, een leidinggevende, een medewerker of een ouder. Betrokkenheid geldt over en weer. Ook het begrip veiligheid valt hieronder, zowel de fysieke als sociale veiligheid voor alle geledingen binnen de school. Een veilig klimaat is een voorwaarde voor een goed leerklimaat. Leerlingen moeten zich binnen de school op hun gemak voelen, ook als het gaat om leerlingen die extra zorg behoeven of een aangepast programma nodig hebben. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moet zich eveneens veilig weten binnen de school. Dat betekent ook de mogelijkheid hebben om vragen en problemen voor te leggen aan anderen, met als doel gezamenlijk ervan te leren en te professionaliseren.

2. Juridische structuur

Algemeen

De Gomarus heeft een bestuursstructuur die voldoet aan de 'Wet goed onderwijs en goed bestuur PO/VO'. Binnen de structuur van de Gomarus is daarbij een belangrijke plaats voor de Vereniging en het Verenigingsbestuur weggelegd. De hoofdelementen van deze structuur zijn:

- A. Een Vereniging met een Verenigingsbestuur dat zich primair richt op behoud en versterking van de identiteit van de school. Onder deze Vereniging ressorteren twee stichtingen: Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatorische grondslag te Gorinchem (Stichting VO) en Stichting Vermogensbeheer (Stichting VB).
- B. In de Stichting VO zijn de schoolactiviteiten van de school ondergebracht, met daarbinnen een scheiding tussen bestuur en toezicht. In deze stichting bestaat de bestuursstructuur uit het College van Bestuur (CvB, 'eenhoofdig') en de Raad van Toezicht (RvT, zeven leden).
- C. In de Stichting Vermogensbeheer is het private vermogen van de Vereniging ondergebracht, dat wordt beheerd ten behoeve van de school.

Vanuit het VB zijn een tweetal commissies gevormd, die door het Verenigingsbestuur zijn gemandateerd om beslissingen te nemen.

- De Benoemingscommissie is gemandateerd tot het fiatteren of afwijzen van door het CvB ter benoeming voorgedragen sollicitanten, mits de beslissing unaniem is. Bij een niet-unanieme beslissing wordt het besluit door het voltallige Verenigingsbestuur genomen.
- De Toelatingscommissie bepaalt of leerlingen al dan niet worden toegelaten op de Gomarus. Bij afwijzing kunnen betreffende ouders beroep aantekenen bij de beroepscommissie.

Daarnaast houdt het Verenigingsbestuur visitaties bij de verschillende vaksecties om regelmatig met hen over identiteitszaken te spreken en de resultaten van deze gesprekken terug te koppelen naar het CvB.

3. Identiteit en organisatie

Identiteit

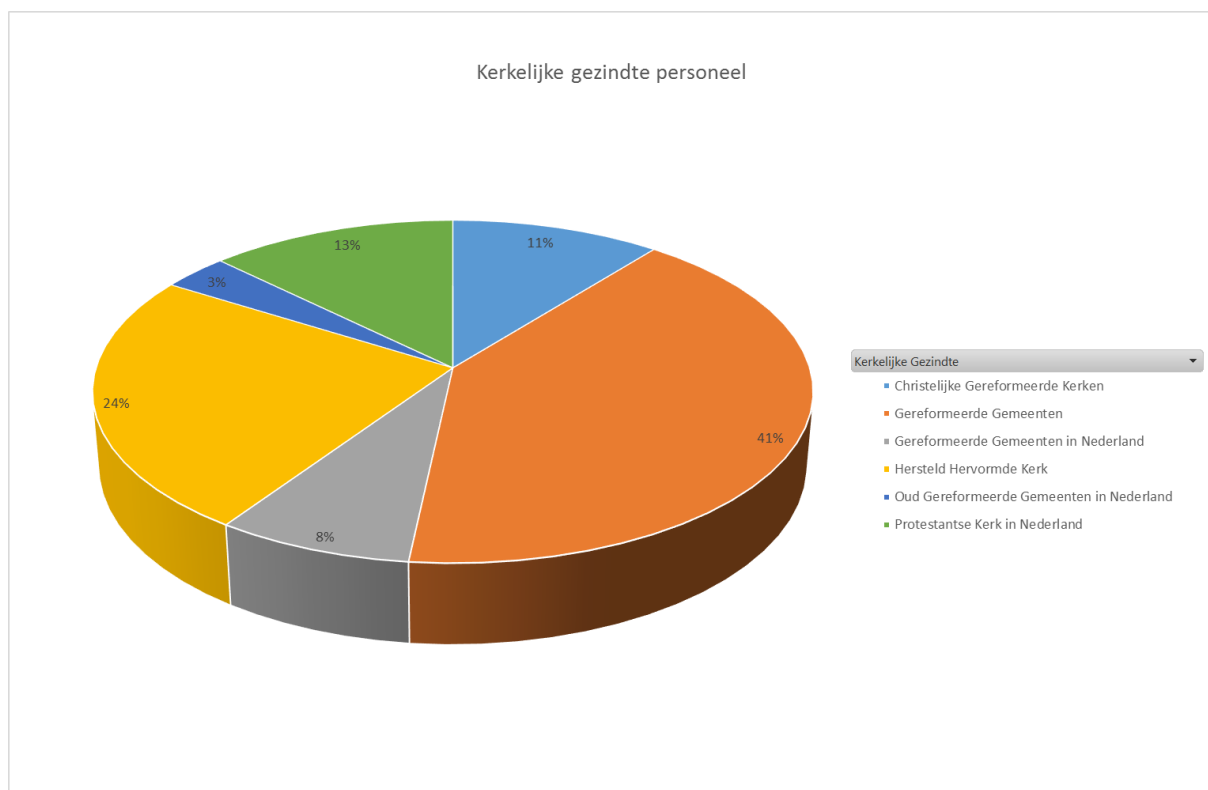
Het inhoud geven aan en het bewaken van de identiteit is een belangrijke taak voor het personeel en de directie van de school, het College van Bestuur (CvB), de Raad van Toezicht (RvT) en het Verenigingsbestuur (VB). In het Strategisch beleidsplan 2015-2019 zijn een aantal speerpunten met betrekking tot de identiteit opgenomen. Daarin staat onder andere:

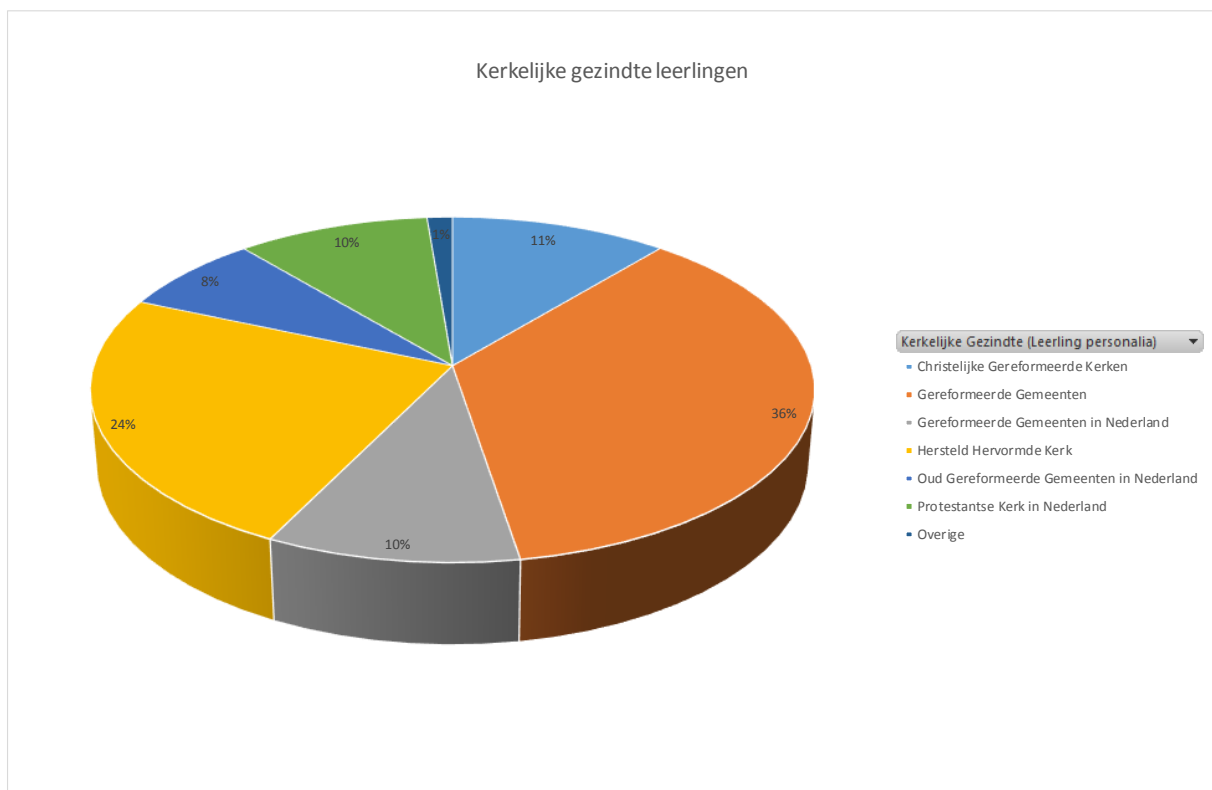
'De school die we voor ogen hebben, onze Gomarus, is een school waar leerlingen, ouders, personeel, directie, CvB, RvT en VB vanuit de vaste waarden van Gods Woord geïnspireerd zijn en elkaar inspireren. Inspiratie betekent dat je een doel voor ogen hebt en dat bezield nastreeft. Dat betekent leven vanuit vaste waarden,

het hebben van idealen, proberen het hart van de ander te raken en dienstbaar te zijn. Gods Woord vat de verticale en de horizontale lijn kernachtig samen met: God liefhebben boven alles en onze naaste als onszelf'. De Heere geve door Zijn genade dat dit praktisch mag zijn en steeds meer worden op de Gomarus.'

In de praktijk betekent dit dat de Bijbel dagelijks geopend en besproken wordt. Romeinen 10 zegt daarvan: 'Zo is dan het geloof uit het gehoor, en het gehoor door het Woord Gods.' Alle vakken worden gegeven vanuit een Bijbels mens- en wereldbeeld. In het bijzonder komt dat aan de orde bij vakken als godsdienst, geschiedenis, maatschappijleer en culturele kunstzinnige vorming. Voor elk schooltype is er een programma voor 'toerusting en vorming'. De identiteit heeft ook een belangrijke plaats in werkweken (waaronder de burgerschapsweek) en excursies. Ook het personeel heeft regelmatig bezinningsmomenten. Dat kan schoolbreed zijn, maar ook binnen teams, secties en afdelingen worden bezinningsmomenten belegd. Bij de opening van het schooljaar, bij een themavergadering met Verenigingsbestuur, Raad van Toezicht, College van Bestuur en directie, bij ouderavonden en bij de bijeenkomst met de kerkenraden uit de regio staat het thema 'identiteit' centraal. Zo werd bij de jaaropening van 2016 stilgestaan bij het thema 'In dienst van W(w)ie?'. Centraal hierbij stond de tegenstelling tussen de dienst van God en de dienstbaarheid aan onze naaste, ten opzichte van onszelf in het middelpunt plaatsen. Met de kerkenraden is gesproken over de betekenis en de waarde van de kinderdoop.

In de statuten van de schoolvereniging worden zes participerende kerkverbanden genoemd. De deelname van personeel en leerlingen vanuit deze kerkverbanden wordt hieronder weergegeven.

College van Bestuur en directie

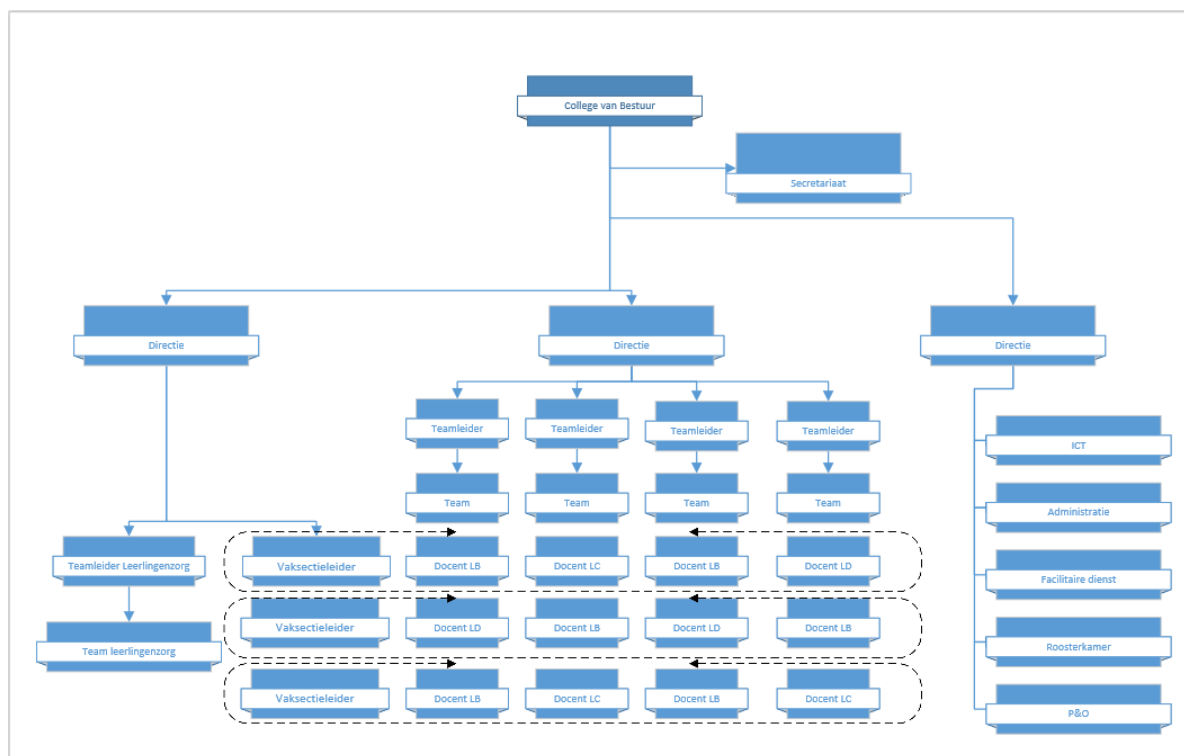
Het bevoegd gezag van de school is het College van Bestuur. Dit college is op de Gomarus eenhoofdig ingevuld door dhr. ir. Chr.J. Flikweert. In 2016 bestaat de directie uit drie personen:

- de directeur onderwijs (teams): dhr. C. van Rijswijk
- de directeur onderwijs (secties): dhr. A.W.A. ter Harmsel
- de directeur bedrijfsvoering: dhr. J. de Deugd

Onderwijskundig gezien is de school een 'matrixorganisatie': enerzijds wordt gewerkt met teams, teamleiders en een directeur onderwijs (teams); anderzijds maakt elke docent ook deel uit van een vaksectie, met een sectieleider en een directeur onderwijs (secties). De directeur onderwijs (secties) is ook verantwoordelijk voor de leerlingenzorg en het inhoud geven aan de beleidsondersteunende taken die door LD-docenten worden uitgevoerd. De directeur bedrijfsvoering beheert de portefeuilles: facilitaire zaken (conciërges, catering, onderhoud gebouwen etc.), financiën, informatie- en communicatietechnologie (ICT), kwaliteit, logistiek (roosters etc.), personeel & organisatie en public relations (PR).

Evaluatie functioneren bestuur (CvB)

Jaarlijks wordt het functioneren van het College van Bestuur geëvalueerd. Dit gebeurt door de Raad van Toezicht op basis van gesprekken met verschillende geledingen binnen de school en eigen ervaringen. Het kader voor de evaluatie is het Reglement Bestuur van de Stichting VO. Er wordt informatie ingewonnen bij de directeuren, team- en sectieleiders, afdelingshoofden, leden van de MR, de voorzitter van het Verenigingsbestuur en de bestuurs- en directiesecretaresse. Geëvalueerd zijn de volgende onderwerpen: identiteit; leidinggeven/leiderschap/persoonlijk functioneren; organisatieontwikkeling/visie/beleid en strategie; resultaten/kwaliteit/onderwijskundige sturing; communicatie en informatievoorziening; bedrijfsvoering en risicomangement; relatie met de RvT/Verenigingsbestuur/MR en stakeholders. In de volle breedte is het functioneren van het bestuur van de Stichting VO als ruim voldoende beoordeeld. In de relatie met de directie mag het bestuur nog meer zakelijk en resultaatgericht zijn.

Teams, afdelingen en vaksecties

Acht teamleiders geven leiding aan de vier teams binnen de school. De teamleiders zijn de direct leidinggevenden van de docenten. Er is in 2016 blijvend aandacht geweest voor professionalisering van de teamleiders, sectieleiders en afdelingshoofden. Als groep apart hebben ze gewerkt aan hun professionalisering, o.a. binnen de Professionele Leergemeenschap (PLG) van team- en sectieleiders. Daarnaast wordt één keer per twee jaar een managementtweedaagse georganiseerd. Deze is eind 2015 gehouden. De volgende staat voor 2017 op de lijst.

Daarnaast is er voor elk vak een vaksectie; alle docenten maken deel uit van een sectie. Onder aansturing van de sectieleider geven ze vorm aan de inhoud van het vak en de doorlopende leerlijnen. Door de versterking van de positie van de vaksecties ontstaat er een positieve spanning tussen de teams en de secties, die elk hun doelen willen verwezenlijken in het belang van de leerlingen. Dit levert afspraken op die recht doen aan zowel het team als de vaksectie. Een blijvend punt van aandacht is het evenwicht tussen genoemde geledingen.

De ondersteunende diensten zijn ondergebracht in de volgende afdelingen: facilitaire zaken, financiële- en leerlingenadministratie, ICT, logistiek, personeel & organisatie en secretariaat.

4. Kernpunten beleid

De pedagogisch-didactische visie

Onderdeel van het nieuwe Strategisch beleidsplan 2015-2019 is de pedagogisch-didactische visie. Dit document is tot stand gekomen met inbreng vanuit de verschillende geledingen binnen de school. Het is bedoeld als 'richtlijn' voor het onderwijs op de Gomarus. Zo kan het worden gebruikt bij de selectie van een nieuwe onderwijsmethode of bij het ontwikkelen van een lessenserie. Deze visie geeft een goed beeld van het onderwijs dat we voorstaan.

Als christelijke school ontlene wij ons bestaansrecht aan de Bijbelse opdracht om Gods daden door te geven aan de volgende generaties. Hierbij doen leerlingen kennis op die zich richt op Godskennis, zelfkennis, kennis van de ander en het andere. Samen met gezin en kerk vormt de school zo leerlingen om dienstbaar te kunnen zijn in de samenleving.

Op onze school leren leerlingen dat God goed is en de mens van nature geneigd is tot het kwade. Het belangrijke doel van ons onderwijs is dat leerlingen leren dat God naar Zijn welbehagen, in en door Christus, de verlossing van verloren zondaren mogelijk maakt. Daarnaast is er aandacht voor de christelijke/reformatorische traditie, in het besef dat deze ontstaan is uit Gods trouwe zorg over ons.

Als personeelsleden streven wij ernaar om in ons gedrag een voorbeeld voor leerlingen te zijn. Vanuit de gerichtheid op God, Zijn schepping en de naaste brengen wij blijvende waarden als bescheidenheid, rechtvaardigheid en naastenliefde over. Als gezagsdragers zijn wij in ons gedrag betrouwbaar, geloofwaardig en echt. Wij leren onze leerlingen ijverig te zijn, doorzettingsvermogen te ontwikkelen en respect te hebben voor gezag.

Op onze school gaan leerlingen respectvol om met de personeelsleden en met hun medeleerlingen. Hierdoor komt pesten niet voor op onze school of er wordt direct actie ondernomen om het te stoppen. De leerlingen krijgen in toenemende mate verantwoordelijkheid voor hun eigen gedrag en leren zelfstandig werken, samenwerken, om ondersteuning vragen en verantwoording afleggen. Deze algemene vorming gaat bij ons op school hand in hand met het opleiden voor een beroep of vervolgopleiding.

Als leraren zijn wij ervan overtuigd dat onderwijs begint bij een echte ontmoeting tussen leraar en leerling. In onze lessen brengen wij leerlingen regelmatig tot verwondering. Leren vindt zo mogelijk plaats vanuit de werkelijkheid die ook benaderd kan worden vanuit verhalen, beelden en probleemstellingen.

Op onze school streven leraren naar een optimale betrokkenheid van leerlingen in de les en dagen zij leerlingen praktisch, creatief en/of intellectueel uit tot betere prestaties en/of meer verantwoordelijkheid. Hierom geven zij leerlingen zoveel mogelijk onderwijs op hun niveau.

Op onze school maakt een leerling zich de kennis 'eigen', dat wil zeggen dat de overgedragen kennis persoonlijk betekenis krijgt. Dit leerproces bestaat uit kennisoverdracht en toepassing van deze kennis. Dit heeft tot doel dat de leerling zelfstandig leert denken.

Op onze school hebben leraren veel kennis van hun vak en werken samen aan de kwaliteit van het onderwijs binnen sectie en team. Leraren onderhouden pedagogische en didactische kennis door op de hoogte te zijn van bestaande en nieuwe inzichten.

Praktijken

- 1) Vorming dient (impliciet) overal in de school aandacht te krijgen:
  - a) Vorming als christen uit zich in gerichtheid op God, gerichtheid op de naaste (dienstbaarheid) en eerbied voor de schepping.
  - b) In het Bijbelse mensbeeld is het vertrekpunt in de relatie tot God dat wij gevallen mensen zijn in Adam, dood in zonden en misdaden. En dat we voor het tot stand komen van een relatie met God (bekering), wedergeboorte nodig hebben, gewerkt door Gods Woord en Geest.
  - c) Dienstbaarheid uit zich onder andere in het hebben van wezenlijke interesse in elkaar, verwachtingen uitspreken naar elkaar en het klaar staan voor elkaar. Dit is belangrijk binnen de gemeenschap van onze school, maar het is ook van wezenlijk belang als dat in praktijk wordt gebracht buiten de gemeenschap van onze school.
  - d) Onderwijs zal iets ontsluiten van de grootheid van de schepping, waardoor ook eerbied voor de Schepper kan ontstaan.
  - e) Wij benutten kansen om in gesprek te komen over God en Zijn Woord en streven zo naar echte ontmoetingen.
  - f) Vorming vindt niet alleen plaats bij de dagopening en de lessen godsdienst, alle vakken moeten dienen tot beter verstaan van de Heilige Schrift.
  - g) Er wordt gestreefd naar een actieve en persoonlijke betrokkenheid van de leerlingen. Dat kan heel goed door het stellen van concrete, prikkelende en open vragen.
  - h) De mentor heeft een belangrijke rol in het gesprek met de individuele leerling over zijn staan als christen in de kerk, in de wereld en in de school.
  - i) Binnen secties gaan leraren met elkaar het gesprek aan over elementen in de methode die niet stroken met de identiteit van de school. Deze elementen kunnen overigens heel geschikt zijn om ook met onze leerlingen in gesprek te gaan over onze identiteit.
- 2) Leerlingen leren verantwoordelijkheid te dragen:
  - a) Leerlingen voelen zich medeverantwoordelijk voor hun medeleerlingen. Dat beïnvloedt hun gedrag positief.

- b) *'Sterke' leerlingen leren we om zich in te zetten om 'zwakke' leerlingen te helpen (niet alleen op cognitief gebied).*
  - c) *Leerlingen zijn verantwoordelijk voor hun eigen schoolwerk (gemiste lesstof en/of proefwerken). Leraren weten wat ze in dit opzicht van hun leerlingen kunnen en mogen verwachten. Dit is uiteraard per schoolsoort en leeftijd verschillend en is onderdeel van de vorming.*
  - d) *Als er keuzemogelijkheden voor leerlingen zijn te realiseren, wordt dat bevorderd; het vergroot het verantwoordelijkheidsgevoel van leerlingen.*
- 3) *Om alle leerlingen voldoende aandacht te kunnen geven, streven we in onze school (in klassen die niet te groot zijn) naar de volgende praktijken:*
- a) *Waar dat nodig en mogelijk is, leveren we maatwerk in instructie, verwerking en begeleiding.*
  - b) *Er is aandacht voor leerlingen die wat meer ondersteuning nodig hebben om goede resultaten te behalen.*
  - c) *Er is voldoende aandacht voor leerlingen die wat meer uitdaging (niet alleen op cognitief gebied) aankunnen.*
  - d) *We proberen onze leerlingen praktisch en/of intellectueel uit te dagen om betere prestaties te leveren en om meer verantwoordelijkheid te nemen voor het schoolwerk.*
- 4) *Op onze school wordt gewerkt aan een effectieve lespraktijk:*
- a) *Leraren streven ernaar om de vijf rollen van de leraar (gastheer, presentator, didacticus, pedagoog en afsluiter) zo goed mogelijk te vervullen.*
  - b) *Binnen een les(senserie) vervult de 'didactische leidraad Gomasus' een nuttige rol om te beoordelen of noodzakelijke didactische elementen niet ontbreken.*
  - c) *Overdracht van kennis zal in veel gevallen zinvol en/of effectief zijn. Vooral als het gaat om geloofswaarheden en waardevolle kennis vanuit de christelijke traditie is dit het geval. Tegelijk geldt ook voor deze kennis dat de leerling zich deze kennis 'eigen' moet maken, dat wil zeggen dat het persoonlijk betekenis moet gaan krijgen voor de leerling.*
- 5) *In onze school bevorderen we een lerende cultuur:*
- a) *Personeelsleden geven en ontvangen op de juiste wijze feedback op elkaars werk en gedrag.*
  - b) *Leraren werken met leerlingen aan het op de juiste wijze geven van en verwerken van feedback op werk en gedrag.*
  - c) *Binnen teams, secties en afdelingen wordt door alle leden gewerkt aan handhaving of verbetering van (onderwijs)kwaliteit.*
  - d) *We proberen leerlingen concentratie, leesvaardigheid en luistervaardigheid aan te leren. Dat is voor alle schoolvakken van belang, maar dat is ook belangrijk voor de geestelijke ontwikkeling.*
  - e) *Leraren bevorderen dat bij hun leerlingen verwondering, enthousiasme en interesse ontstaan voor het schoolwerk. Dat kan onder andere door creativiteit ('out-of-the-box'-denken) te stimuleren.*

Onderwijs

Het staat buiten kijf, onderwijs is voor een samenleving net zo iets als het hart voor het lichaam. Onderwijs is van vitaal belang! Wat beoogt het onderwijs eigenlijk? De overheid schrijft: 'Het onderwijs heeft een kwalificerende taak en een socialiserende taak.' Het kwalificerende gedeelte is belangrijk. Dat is ook goed beschreven: in de diverse curricula en eindtermen is netjes vastgelegd waar scholen aan moeten voldoen. Voor het socialiserende deel ligt het gecompliceerder. Er wordt veel nagedacht over de vraag waar een leerling moet staan aan het eind van zijn VO-loopbaan. Gelukkig hebben scholen veel vrijheid om zelf dit belangrijke onderdeel in te vullen! Het ligt er immers maar net aan vanuit welk mens- en wereldbeeld je kijkt of werkt. In die zin is het een voorrecht dat we in Nederland wonen. We hebben de vrijheid om leerlingen te vormen en toe te rusten vanuit het Bijbels beginsel. Spreuken 22:6 verwoordt het als volgt: 'Leer den jongen de eerste beginselen naar den eis zijns wegs; als hij ook oud zal geworden zijn, zal hij daarvan niet afwijken'. De dichter van de Spreuken bedoelt dat jonge mensen, ieder op zijn of haar niveau, naar de kennis en het verstand dat bij hen past of aanwezig is, geconfronteerd moeten worden met wetenschap! Maar hij spitst het nog wat toe: bovenal met de wetenschap van de heilige leer tot zaligheid van zijn of haar ziel. En dat behoort de kern van ons onderwijs te zijn. Het is onze hoge roeping om daar handen en voeten aan te geven. Een verantwoordelijke, moeilijke, maar ook een mooie taak. In 2016 hebben onze collega's daar in gezamenlijkheid aan gewerkt. Meer hoeven we ook

niet te doen: wij kunnen de wasdom niet geven, dat ligt in de handen van onze grote Schepper. Het onderwijs mag zo zijn voortgang hebben.

Het aantal leerlingen op de Gomarus is de laatste jaren stabiel. De prognoses laten voor de komende jaren wel een lichte groei zien. De prognoses voor het aantal nieuwe leerlingen kloppen elk jaar met een minimale afwijking. Dat geeft vertrouwen. Het pedagogisch klimaat binnen de school is op orde. In panelgesprekken horen we vaak waardering terug over de manier waarop we het onderwijs vormgeven, over hoe we met jonge mensen omgaan en over de onderlinge sfeer op school. Dat is een positief geluid waar we blij mee zijn, temeer omdat we 'gemeenschapszin' hoog in het vaandel hebben. De school behoort ook een 'leef- en leergemeenschap' te zijn, waar leerlingen met elkaar en met het personeel een veilige en een mooie tijd kunnen hebben. We horen daar zo af en toe iets van terug. Opmerkelijk is dat leerlingen regelmatig zelf aangeven dat het goed is dat het gebruik van de mobiele telefoon binnen de school niet is toegestaan. Natuurlijk zouden ze het soms wel handig vinden, maar toch... ze zien in dat persoonlijke contacten blijvend van meerwaarde zijn.

Opbrengsten

De kwaliteit van het onderwijs op de Gomarus is goed. De opbrengsten over het jaar 2016 zien er goed uit. Het is voor het eerst dat we als school twee opbrengstenkaarten hebben ontvangen. Conform de landelijke regels is het niet langer mogelijk de dependance en het hoofdgebouw als één onderwijsgemeenschap te zien. Dat betekent dat de opbrengsten een versnipperd beeld geven, omdat onze dependance alleen een onderbouw (1 tot 3) voor havo en atheneum heeft. We zijn er niet blij mee, omdat het totaalbeeld van de opbrengsten hierdoor wordt vertroebeld. De onvoldoende bij de dependance op het onderdeel 'Onderwijspositie klas 3 t.o.v. het advies van de basisschool' heeft ons verrast: dat was in onze optiek niet mogelijk. Onze eigen berekeningen zijn altijd betrouwbaar gebleken de afgelopen jaren. Een uitgebreide interne zoektocht leverde niets op, onze berekeningen waren goed. Er was eigenlijk nog maar één mogelijkheid: de adviezen die de basisscholen hebben doorgegeven aan DUO corresponderen niet met de gegevens die wij aangeleverd krijgen. Contact met de inspectie en DUO leverde in eerste instantie niets op. Totdat in december de DUO-lijst met aangeleverde adviezen van de basisschool binnenkwam. Het was voor ons schokkend te constateren dat er bij een aantal toeleverende basisscholen wezenlijke verschillen waren tussen de gegevens die wij hadden ontvangen en die waren doorgegeven aan DUO. Recentere cijfers geven minder problemen aan. Uiteraard is en wordt met betreffende basisscholen hierover gesproken.

De norm voor de onderwijsresultaten is absoluut. In voorgaande jaren werd een relatieve norm (percentielscores) gehanteerd.

Om te illustreren dat de onderwijskwaliteit op de Gomarus goed is, geven onderstaande grafieken een beeld van de resultaten: de 'oogst' van 2015.

Onderwijsresultaten 2016

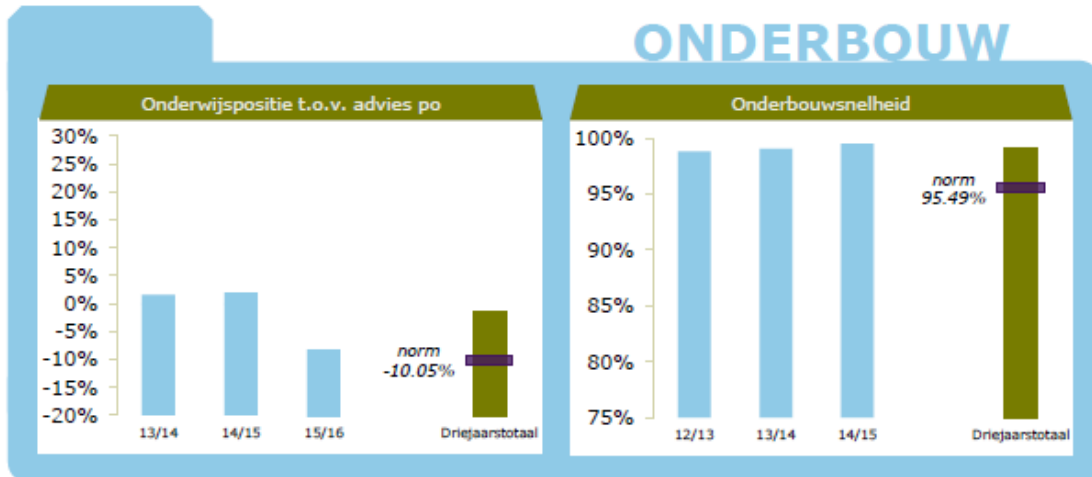
Gomarus Scholengemeenschap

4205 NK Gorinchem

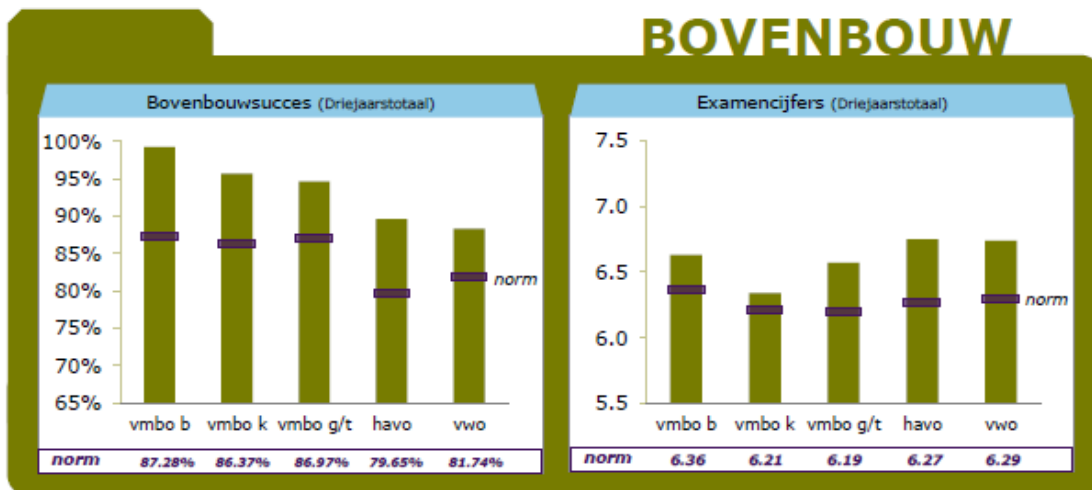
00WH-0

Stg. v Christ. Voortg. Onderw. op Reform.
grondbl. Gorinchem

ONDERBOUW

BOVENBOUW

Onderwijsresultaten 2016

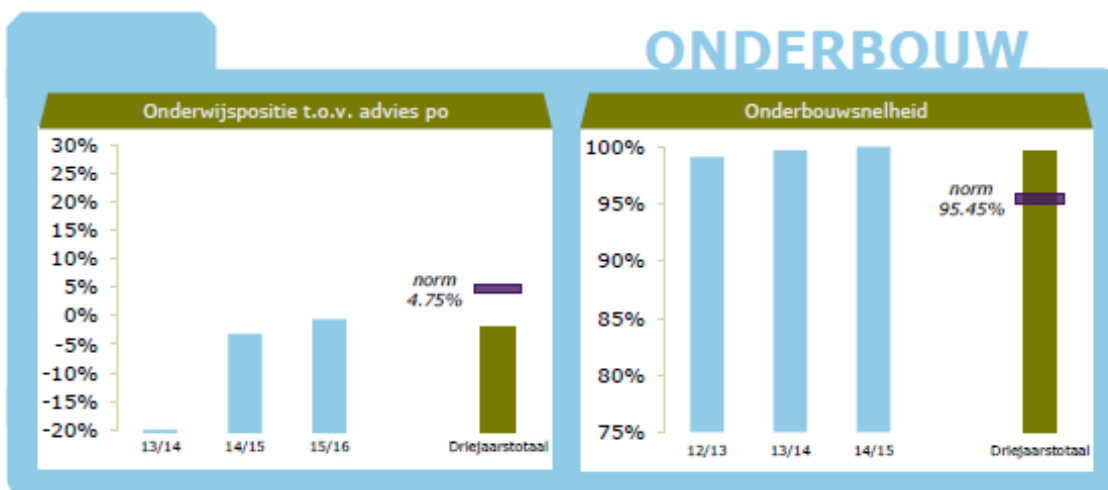
Gomarusschool s.g.voor VMBO Havo
Athe-neum

4205 BV Gorinchem

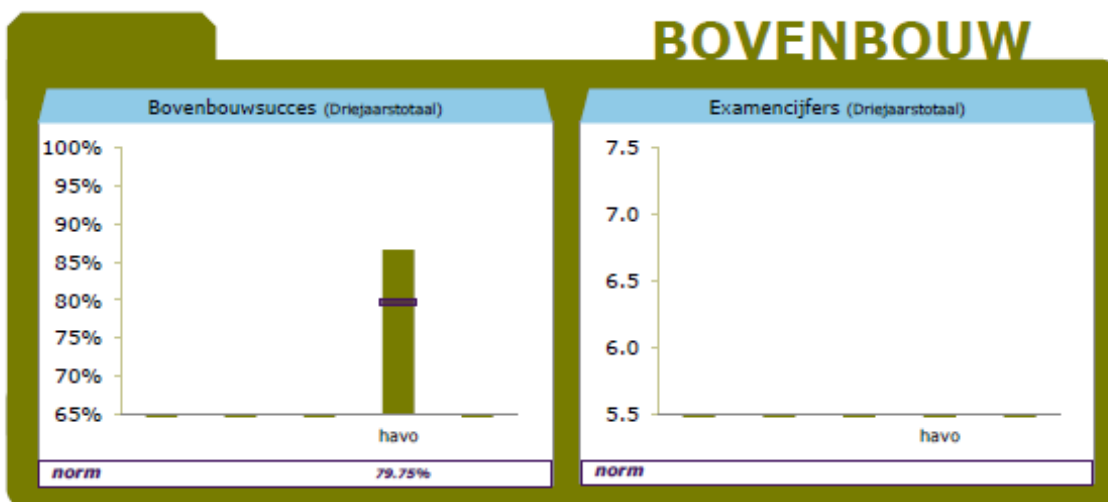
00WH-1

Stg. v Christ. Voortg. Onderw. op Reform.
grondsl. Gorinchem

ONDERBOUW

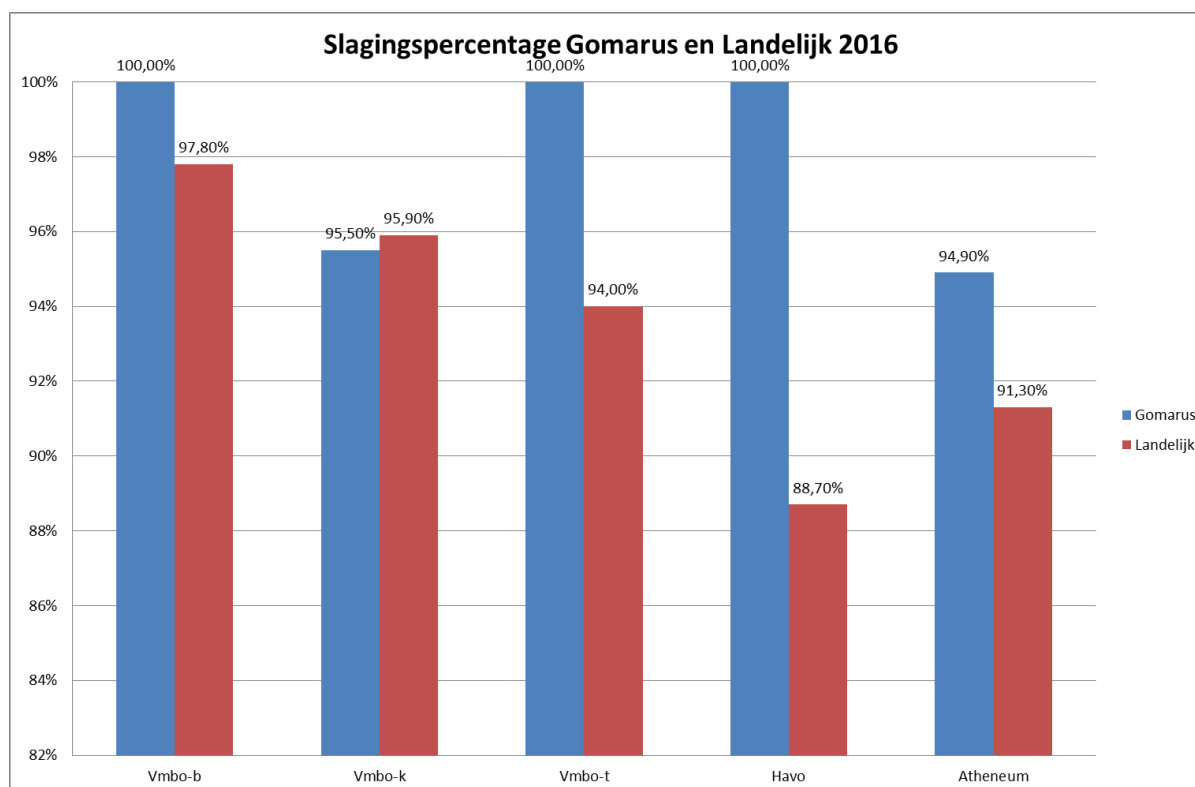
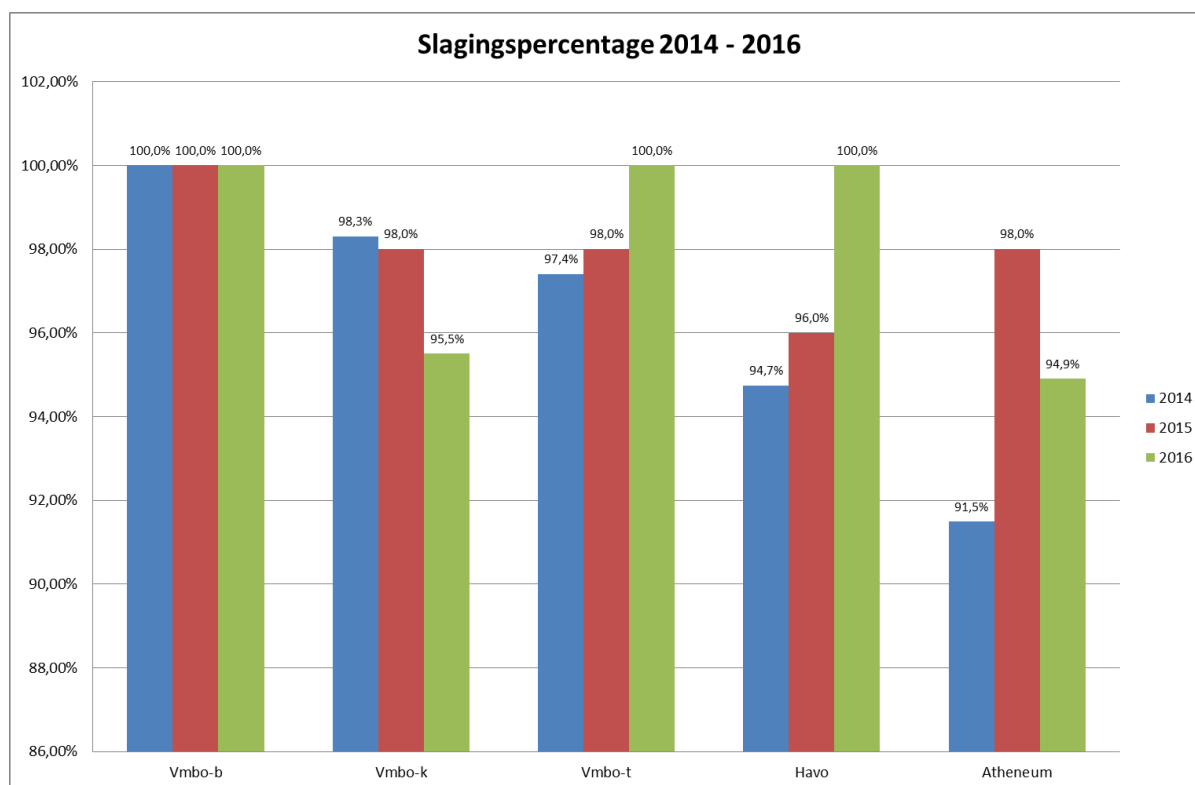

BOVENBOUW

**Berekend
oordeel**

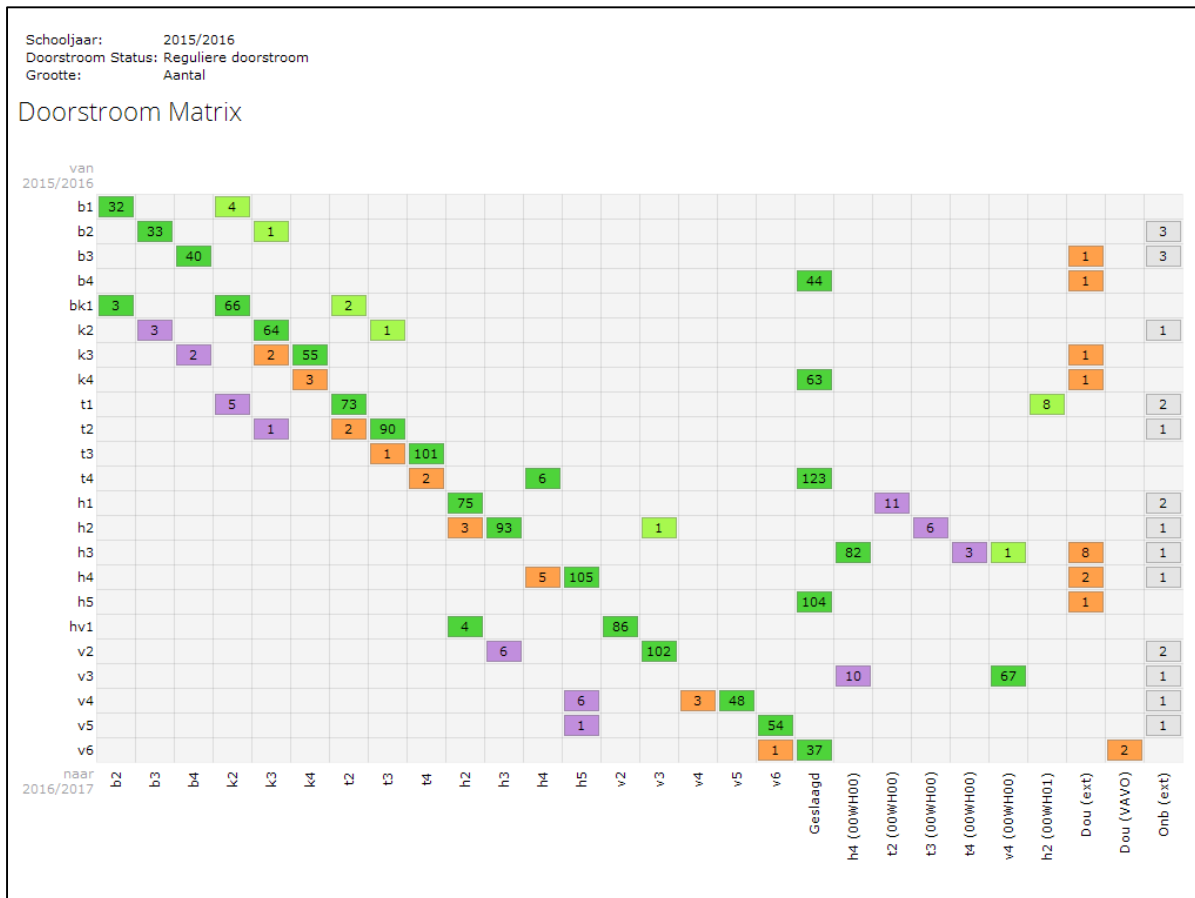
**HAVO
voldoende**

Doorstroom

De doorstroom geeft ieder jaar een wat ander beeld. Positief is dat de afstroom uit vwo-5 minimaal is. Dat is het gevolg van bewuste sturing. Leerlingen die het in vwo-5 niet redden, zitten in een fuikconstructie: ze kunnen niet meer afstromen en het is maar de vraag of ze in vwo-6 met succes aan het examen kunnen deelnemen. Dat willen we graag voorkomen. De afstroom op de havo is met name in klas 1 wat groter dan gewenst. Maar daar geldt: het is een brugklas, hoe eerder een leerling op de juiste plaats zit, hoe beter! Verder nog een opmerking over hoe de tabel 'gelezen' dient te worden. Als voorbeeld kijken we naar de verticale as bij h2. In die rij lopen we naar rechts en stuiten

als eerste op het getal '3'. Langs de horizontale as, onder de '3' staat weer h2. Er zijn dus drie leerlingen blijven zitten in havo 2. 93 leerlingen zijn bevorderd naar havo 3, één leerling is bevorderd naar vwo 3, zes leerlingen afgestroomd naar vmbo-t 3 (mavo 3) en één leerling heeft de opleiding verlaten.

4.1 Teams

Vmbo basis en kader

Dagelijkse praktijk

De leerlingen van de vmbo basis- en kaderberoepsgerichte leerweg, inclusief de leerlingen met een lwoo-indicatie, komen in het algemeen met plezier naar school. De leerlingen zijn in leerjaar 1 negen uur per week praktisch bezig in de Beroepenschool en vanaf leerjaar 2 minimaal acht uur per week in hun gekozen profiel. Daardoor is de verhouding tussen theorie en praktijk voor de leerlingen behoorlijk in evenwicht. Natuurlijk willen de meeste leerlingen eigenlijk nog meer praktijk, maar voor sommige beroepen is ook een goede theoretische basis nodig. Daarbij hoort ook computerwerk, zoals het werken met Excel e.d. De vakdocenten zetten zich ervoor in om de leerlingen een goed beeld te geven van de beroepspraktijk, om ze optimaal voor te bereiden op een plaats in de maatschappij.

Lwoo

De docenten en de onderwijsassistente zijn, met ondersteuning van de leerlingenzorg zeer goed in staat om ook de lwoo-leerlingen op de juiste manier te helpen in hun schoolloopbaan. In de verschillende profielen draaien de lwoo-leerlingen gewoon mee in de reguliere groepen.

Examenresultaten

De examenresultaten waren in 2016 goed: vmbo basis 100% geslaagd en vmbo kader 97%. Ook dit jaar waren de resultaten van Engels nog laag in vergelijking met het landelijk gemiddelde. Wel zien we dat de verschillen kleiner worden, maar het gaat langzaam. Dit heeft bovendien te maken met het gegeven dat ook landelijk het niveau

van het Engels stijgt. De sectie Engels heeft een nieuwe methode aangeschaft en we verwachten dat dit voor de toekomst de resultaten ten goede komt. Ook zien we dat de basisscholen steeds meer aan Engels doen, wat ook helpt om de resultaten voor Engels te verbeteren. Een complicerende factor hierbij is dat niet alle basisscholen evenveel aandacht aan dit thema geven, waardoor de kennisverschillen van de brugklasleerlingen groot zijn. Al met al is dit een forse uitdaging voor de docenten van de sectie Engels. Zij zetten zich er dan ook voluit voor in om de leerlingen deze belangrijke taal te leren.

Vernieuwingen bovenbouw

In augustus 2015 zijn de leerlingen van vmbo basis en kader landelijk gestart met een nieuw programma voor het beroepsgerichte vak. Vanaf dat moment hebben ook wij op de Gomarus geen afdelingen meer in huis, maar profielen. Voor de Gomarus zijn dat de profielen: bouw, wonen en interieur (BWI), economie & ondernemen (E&O) en zorg & welzijn (Z&W). Binnen deze profielen krijgen de leerlingen ook nog een aantal keuzevakken aangeboden. In 2018 worden de eerste nieuwe examens beroepsgericht afgenomen. Vooral voor de docenten 'beroepsgericht' heeft dit een behoorlijke investering gevraagd, mede omdat de uitgevers van onderwijsmethoden een afwachtende houding innamen. Samen met het bedrijfsleven proberen we minimaal het huidige niveau te handhaven, ondanks dat de onderwijsstof is verbreed. Dat het bedrijfsleven hierbij van groot belang is, was vooral bij het profiel BWI duidelijk: bij het keuzevak Infra heeft firma Van de Beek kabels en leidingen B.V. een mooie rol gespeeld. Onze leerlingen zijn uitgenodigd bij hen op het bedrijf om daar activiteiten uit te voeren, zodat ze de benodigde vaardigheden konden aanleren. De komende jaren zal het aantal keuzevakken binnen deze drie profielen worden uitgebreid.

Mbo niveau 2

Dit jaar is het Hoornbeeck College samen met de Gomarus een niveau 2-opleiding gestart voor de richtingen timmeren, schilderen, metselen, meubel maken, economie en zorg & welzijn. Bouw en economie worden aangeboden in een BBL-variant, waarbij de leerlingen vier dagen per week werken en één dag naar de Gomarus komen. Voor zorg & welzijn wordt de BOL-variant aangeboden, waarbij de leerlingen vier dagen per week naar de Gomarus komen en regelmatig op stage gaan. Voor leerlingen, ouders en lesgevende collega's is het heel mooi dat de leerlingen nu ook binnen de vertrouwde Gomarusomgeving een niveau 2-opleiding kunnen volgen.

Mentorenoverleg

Binnen het team vmbo-bk is er om de week een overleg met de mentoren per leerjaar. In dit overleg worden onder andere de resultaten, het verzuim en het gedrag van de leerlingen besproken. Als het nodig is, schuift ook de zorgcoördinator bij dit overleg aan. Op deze manier hebben we onze leerlingen goed in beeld en kunnen we snel ingrijpen als er problemen zijn.

Mavo

Voor 2016 heeft het mavoteam voor ogen het bestaande beleid te borgen en de recente ontwikkelingen uit te bouwen en te optimaliseren. Prachtig voorbeeld is het projectonderwijs mavo, maar daarover later meer.

We willen blijven leren van elkaar. De lesbezoeken spelen daarbij een grote rol, maar ook door het delen van 'good practices' rond onder andere het onderwerp 'Omgaan met verschillen'. In teampresentaties vanuit 'Beeldcoaching' spelen steeds andere teamleden een hoofdrol. Deze video-opnames worden gedeeld met het team, waarbij positieve ervaringen centraal staan. De betrokkenheid van teamleden wordt vergroot doordat ze elke teamvergadering een deel van de vergadering voor hun rekening nemen.

Vorming en verantwoordelijkheid

De persoonlijke vorming van leerlingen, waarbij een leerling leert om als christen te leven in de maatschappij, staat centraal. De docent is voor de leerling hierbij een identificatiefiguur. Hiermee bedoelen we vooral dat de docenten de leerlingen proberen voor te leven. Het zoeken en onderhouden van een relatie is hierin essentieel. Dit

gebeurt vanuit een christelijke levensvisie, waarbij God liefhebben boven alles en de naaste als onszelf, centraal staat. Tijdens de lessen Toerusting en Vorming worden door de mentor actuele maatschappelijke vraagstukken besproken. De teamleiders doen veel aan lesbezoek en stimuleren de teamleden in hun groei met betrekking tot hun vaardigheden op het gebied van het aandacht geven aan verschillen. Tijdens teamvergaderingen worden ervaringen op dit gebied met elkaar gedeeld. Daarbij hebben leerlingen ook hun eigen verantwoordelijkheid. Het is een uitdaging om de leerlingen te motiveren en te stimuleren hier hun eigen rol te pakken en een bijdrage te leveren aan een positief lesklimaat. We streven ernaar dat alle leerlingen onvertraagd een diploma halen, met een opstroom naar havo van minimaal 10% over vier jaar. Uit de examenklas 4 mavo van schooljaar 2015-2016 is in klas 1 mavo 6% naar 2 havo opgestroomd en vanuit 4 mavo 5% naar 4 havo. Tijdens schooljaar 2015-2016 is van 1 mavo naar 2 havo 8% opgestroomd. Hier is het positieve effect merkbaar van de herinvoering van het vak Franse. Ook streven we naar een slagingspercentage van minimaal 95%. In schooljaar 2015-2016 is honderd procent van de examenkandidaten mavo geslaagd.

Projectonderwijs

We komen terug op het onderwerp 'projectonderwijs binnen de mavo'. Op basis van schoolbezoeken zijn de teamleden bewuster geworden van de manier waarop ze praktisch invulling kunnen geven aan de onderwijsvisie. Daarnaast is het besef gegroeid dat goede docenten niet alleen goed les kunnen geven, maar ook een grote rol spelen bij de ontwikkeling van het onderwijs.

Havo/vwo onderbouw

Onderwijs

'Onderwijs elke dag anders'. Deze slogan om docenten te werven, was zeker van toepassing op het onderwijs op de dependance. Elke dag waren er andere gesprekken en contacten. Elke dag waren er wisselende lessen. Elke dag waren er bijzonderheden, die die dag uniek maakten. In 2016 was dit ook zo. Er waren collega's die vertrokken en nieuwe collega's die begonnen. Met elkaar hebben we goede resultaten neergezet. Samen zorgden we ervoor dat het aantal zittenblijvers beperkt bleef en dat er veel leerlingen door konden stromen. Havo 3 presteerde uitzonderlijk goed. Bijna iedereen kon en mocht door naar het niveau waar ze heen wilden. Om dit alles met elkaar mogelijk te maken, hebben we een aantal zaken in gang gezet of voortgezet. Maar laten we niet vergeten dat we elke dag kracht en wijsheid ontvingen van de Heere.

Rust

Voor de dependance vonden we het van belang dat er rust was. Niet om te rusten, maar om ons werk goed te kunnen doen. Er zijn elke dag behoorlijk wat wisselingen in het rooster en dat komt altijd weer terug. Vandaar dat we allerlei extra activiteiten niet in gewone lesweken willen. Daarvoor hebben we vier weken in het jaar, de zogenaamde programmaweken. In die weken kunnen collega's een bijzondere activiteit organiseren of kunnen we dingen met onze leerlingen doen die buiten de gewone lessen vallen. Deze rust is voor collega's waardevol.

Samen sterk

Om onze leerlingen goed te kunnen begeleiden, hebben we elkaar hard nodig. We zijn samen sterk! We proberen elkaar daarop aan te spreken. Dat is een sparrende cultuur. Soms zijn het kleine dingen die helpen. We hebben er afgelopen jaar de nadruk op gelegd dat de administratie op orde moet zijn. Het gaat niet om lappen tekst, maar wel dat er een korte notitie wordt gemaakt als er een gesprek of contact is geweest. Dat helpt om de doorgaande zorg voor een leerling te borgen. Een ander voorbeeld: als een leerling voor een bepaald vak onder de 6,0 staat, verwachten we dat een docent kan uitleggen hoe dat komt en of er afspraken zijn gemaakt met die leerling. Dat leggen we ook vast. Daarmee zorgen we dat een leerling niet vrijblijvend in de les kan zitten. Samen sterk betekent ook: werken aan de onderlinge band tussen collega's. Op diverse momenten schonken we hier aandacht aan.

De zorg

De zorg, zo noemen we altijd de mensen die extra hulp of zorg verlenen aan onze leerlingen. Het klinkt misschien wat denigrerend, maar zo is het niet: de zorg deed en doet fantastisch werk. Daardoor kunnen we leerlingen geven waar ze recht op hebben: goed onderwijs. Er zijn allerlei oplossingen en varianten mogelijk om een leerling te helpen. Het is daarom goed dat er sinds 2016 een vaste contactpersoon is voor ons team: de zorgcoördinator. Dat zorgt ervoor dat docenten en mentoren de weg weten te vinden naar de zorg, maar dat andersom de hulp ook sneller kan worden ingezet. Dat is een waardevolle stap. Op die manier kunnen we goed invulling geven aan onze taak binnen het kader van Passend Onderwijs.

Shakespeare – onderbouw

Het afgelopen jaar stond Shakespeare in het teken van continueren van wat er in de afgelopen jaren is neergezet. Binnen het aansturende team van Shakespeare waren veel personele wijzigingen. Deze collega's hebben zich ingezet om hun rol binnen Shakespeare zich eigen te maken. Nieuwe mensen brengen nieuwe inzichten. Dat zorgt ervoor dat er veel nieuwe ideeën en nieuwe werkwijzen zijn ontstaan. Komend jaar maken we keuzes over wat we willen behouden. De zorg binnen Shakespeare onderging reeds een vernieuwing. De coaching van Shakespeareleerlingen die extra aandacht nodig hebben, is dichterbij de afdeling leerlingenzorg gebracht. Dit heeft als resultaat dat de coach eerder hulp en advies kan inroepen van het zorgteam. Net als vorig jaar is er ook dit jaar een team uit een vwo-groep dat meedoet aan de First Lego League, één van de Shakespeareprojecten in de onderbouw. Dit team is succesvol en is inmiddels door naar de volgende ronde in de League!

Shakespeare – bovenbouw

In de bovenbouw hebben we in het schooljaar 2015-2016 voor het eerst gewerkt met modules voor leerlingen die meer uitdaging kunnen gebruiken. Twee collega's zijn met kleine groepen bovenbouw vwo-leerlingen de diepte ingegaan. De ene groep met het thema 'Geloof en wetenschap' en de andere groep met christelijke filosofie. De leerlingen die deze modules hebben gevolgd, waren erg enthousiast. Na de zomervakantie zijn we nog in 2016 begonnen met twee nieuwe modules: een debatclub en een verdiepende module over christelijke literatuur. Naast deze vorm van aanbodgestuurd verdiepend onderwijs, liepen er ook diverse maatwerktrajecten: er zijn bijvoorbeeld leerlingen die assisteren bij projecten van Shakespeare in de onderbouw.

Ook in 2016 hebben we weer zoveel mogelijk vwo-leerlingen uitgedaagd, geïnspireerd en begeleid.

Havo/vwo bovenbouw

Stabiliteit, verandering en wensen

Stabiliteit

Elk jaar is uniek en tegelijkertijd was 2016 een jaar waarin veel zaken konden worden gecontinueerd. De procedures rondom toetsen, schoolexamens en examens zijn helder. De bemensing van het team bleef ook dit jaar stabiel. Er is in bbhv gelukkig weinig verloop in het personeelsbestand. Collega's geven aan het fijn te vinden om in dit team te werken. Als je doorvraagt waardoor dit wordt bepaald, dan zijn er een paar zaken: het type leerling, de zaken in het team zijn goed geregeld en er is autonomie binnen bepaalde kaders. Gelukkig waren de resultaten ook stabiel. Voor het havo-examen is iedereen geslaagd en dat was een paar maanden voor het examen absoluut geen vanzelfsprekendheid. Er is door collega's, mentoren en teamleiders hard gewerkt en maatwerk geleverd om dit voor elkaar te krijgen en gelukkig zijn die inspanningen gezegend. Voor het vwo is 95% geslaagd en dat valt precies binnen ons streefgetal dat we als een van de teamdoelen hebben gesteld. Wat betreft het aanbod van vakken, maatwerk, bijlessen, buddysysteem voor leerlingen met achterstand en planningsproblemen is ook veel hetzelfde gebleven en is dit in het cursusjaar 2016 nog wat uitgebreid en verfijnd, omdat met name het buddysysteem in een duidelijke behoefte voorziet. Als dergelijke interventies nog niet voldoende waren, dan bestond er de

mogelijkheid van het huiswerkbureau Lector. In de bovenbouw hebben wij goede ervaringen met Lector en bespreken we regelmatig (rond rapportperiodes) de vorderingen van de leerlingen met de locatieverantwoordelijke van Lector.

Verandering

Om jezelf en het team scherp te houden, is het goed om niet alles op de automatische piloot te doen, maar regelmatig te vragen wat anders en wat beter kan. In 2015 zijn op proef twee modules aangeboden (filosofie en schepping-evolutie). Dit beviel zo goed dat we in 2016 zijn gestart met twee nieuwe modules (debatteren en een leeskring), bedoeld voor de betere en geïnteresseerde vwo-leerling. Om niet alleen de betere leerling te bedienen, zijn we na de zomervakantie gestart met de zogenaamde maatwerkdagen. Er is een werkgroep ingesteld om dit te organiseren. Er zijn ongeveer tien dagen in het jaar vrij geroosterd voor leerlingen van 4hv waarop toetsen ingehaald, bijles wordt gegeven aan zwakke leerlingen, extra modules worden aangeboden als EHBO, boekhouden, Hebreeuws e.d. Uit een voorlopige evaluatie blijkt dat het voorziet in een behoefte, maar dat vooral de praktische uitwerking en het inroosteren veel tijd en energie kosten.

Wensen

Als we terugkijken op 2016, dan is dat in dankbaarheid en verwondering voor alles dat we van God kregen. Tegelijk is het goed om richting de toekomst ambities en wensen te hebben. Dan gaat het bijvoorbeeld over zaken die in 2016 nog niet goed geregeld zijn, of die je (als teamleider) graag anders zou zien. Ik noem een aantal wensen:

- Afschaffing van de 50 uur LPB in de huidige vorm. Als er een overheidsmaatregel is die frustriert, dan is het deze regeling. Het zorgt voor onnodig veel lesuitval. Elke fulltime collega kan in principe vijf tot zes lesdagen verlof opnemen. De leerlingen zitten met tussenuren, continuïteit in het lesprogramma neemt af enz.
- Een tweede wens is minder uitval en uitstroom van onze leerlingen in het hbo en wo. Mede dankzij de inzet van maatwerk hebben we prachtige slagingspercentages. In hoeverre zijn we erin geslaagd leerlingen verantwoordelijk te maken voor hun eigen leerproces? Voor het overgrote deel zal dit gelukt zijn, maar er is een categorie leerlingen die niet geleerd heeft om eigen zaken te beheren.
- Een derde en laatste wens is dat Toerusting en Vorming wezenlijk zal bijdragen aan de vorming van onze leerlingen op zo'n manier dat ze geen naamchristen zijn, maar mogen uitkomen voor hun persoonlijk geloof in de Heere Jezus Christus. Er worden goede dingen gedaan, bij dagopeningen, mentoruren, studiedagen e.d., maar er mag nog meer nadruk liggen op de geestelijke vorming, ook al zal dat wat meer kosten. Het is het bestaansrecht van onze school.

4.2 Secties

Algemeen

De secties op onze school zijn verantwoordelijk voor de leskwaliteit in de vakken. Dat betekent concreet de resultaten die worden geboekt, maar ook de doorgaande leerlijn tussen de verschillende jaarlagen. Dat is de achterliggende periode een speerpunt geweest. Elke sectie bestudeert jaarlijks de adviezen die worden gegeven aan de leerlingen van de onderbouw met betrekking tot het niveau van de bovenbouw. Verder is onderzocht of het huiswerk een logische verdeling kent per vak in de verschillende jaarlagen. Daarnaast is gewerkt aan de lesgevende kwaliteiten van docenten. Zo hebben vaksecties beelden van elkaars lessen bekeken en besproken en is er nagedacht over differentiatie in de les. Voor verschillende vakken is een nieuwe lesmethode ingevoerd. Deze methoden worden binnen de kring van reformatorische scholen ontwikkeld als het identiteitsgevoelige vakken betreft, zoals Nederlands, geschiedenis, biologie, muziek en maatschappijleer. De praktijkvakken zijn volop bezig met de invoering van de nieuwe bovenbouwprogramma's. Bij het vak Engels is een methode ingevoerd die beter aansluit bij het niveau en het interessegebied van onze leerlingen. We merken dat dit de motivatie bij het vak bevordert. Ook de aansluiting op het mbo is een belangrijk thema. Dit jaar is de samenwerking met het Hoornbeek College van start gegaan. Dit zijn ontwikkelingen die deze secties veel denk- en uitvoerend werk bezorgen.

De examenresultaten zijn voor veel vakken bovengemiddeld goed. Ter illustratie: de vakken wiskunde (vmbo-b/k, mavo, havo), Duits (mavo), Nederlands (vwo), natuur-scheikunde (vmbo-k en mavo), natuurkunde (vwo) en Frans (vwo) scoorden in 2016 (bijna) het hoogste van Nederland. Daar zijn we blij mee. Het niveau van Engels is op de reformatorische VO-scholen gemiddeld genomen nog steeds aan de lage kant. Gelukkig hebben we de achterstand voor dit vak op de afdelingen havo en vwo inmiddels ingelopen als we kijken naar het gemiddelde van de scholen in Nederland. Op het vmbo en de mavo is dat nog niet gelukt. Wat ons opnieuw zorgen baart, is het instroomniveau van onze leerlingen. Er wordt op de basisscholen over het algemeen hard gewerkt aan Engels. Het lijkt er echter op dat dit een landelijke trend is en dat we daardoor de achterstand niet inlopen. Met advies van de kerngroep Engels (een voortzetting van het Lectoraat Engels) werken alle reformatorische VO-scholen aan verbetering.

Een lastig thema is de invoering van ICT in de les. We willen dat de docent leidend is in de lessen. Het gebruik van boeken in de les is belangrijk bij het leren van de leerlingen. Tegelijk biedt ICT mogelijkheden voor differentiatie en zelfwerkzaamheid van de leerlingen. Dit stelt ons voor principiële vragen: wat past bij de levensbeschouwing van onze school en wat is onderwijskundig goed voor leerlingen? Daarbij komt ook een financiële afweging: voor elk vak boeken én ICT-licenties is onbetaalbaar. Dit spanningsveld is een landelijk fenomeen. We zijn blij dat we hierover het gesprek kunnen voeren met andere reformatorische VO-scholen. Maar ook de VO-raad erkent dat hier een schooloverstijgend probleem ligt en probeert daar in de politiek aandacht voor te vragen.

4.3 Leerlingenzorg

Algemeen

De leerlingenzorg is een belangrijk thema op de Gomarus. Dat komt onder andere door de toename van het aantal zorgvragen. We willen elke leerling goed onderwijs geven en voorkomen dat leerlingen thuiszitters worden door de problemen die ze hebben. Dat vraagt veel van de professionaliteit van docenten. Ergens is er een einde aan de rek van mogelijkheden. Het is onze opdracht om daar een goed evenwicht in te vinden. Voor moeilijkheden die onze macht te boven gaan, hebben we gelukkig ook contacten in de regio. Daarbij zullen we steeds afwegen wat goed is voor de leerlingen en wat mogelijk is binnen onze school.

Passend Onderwijs

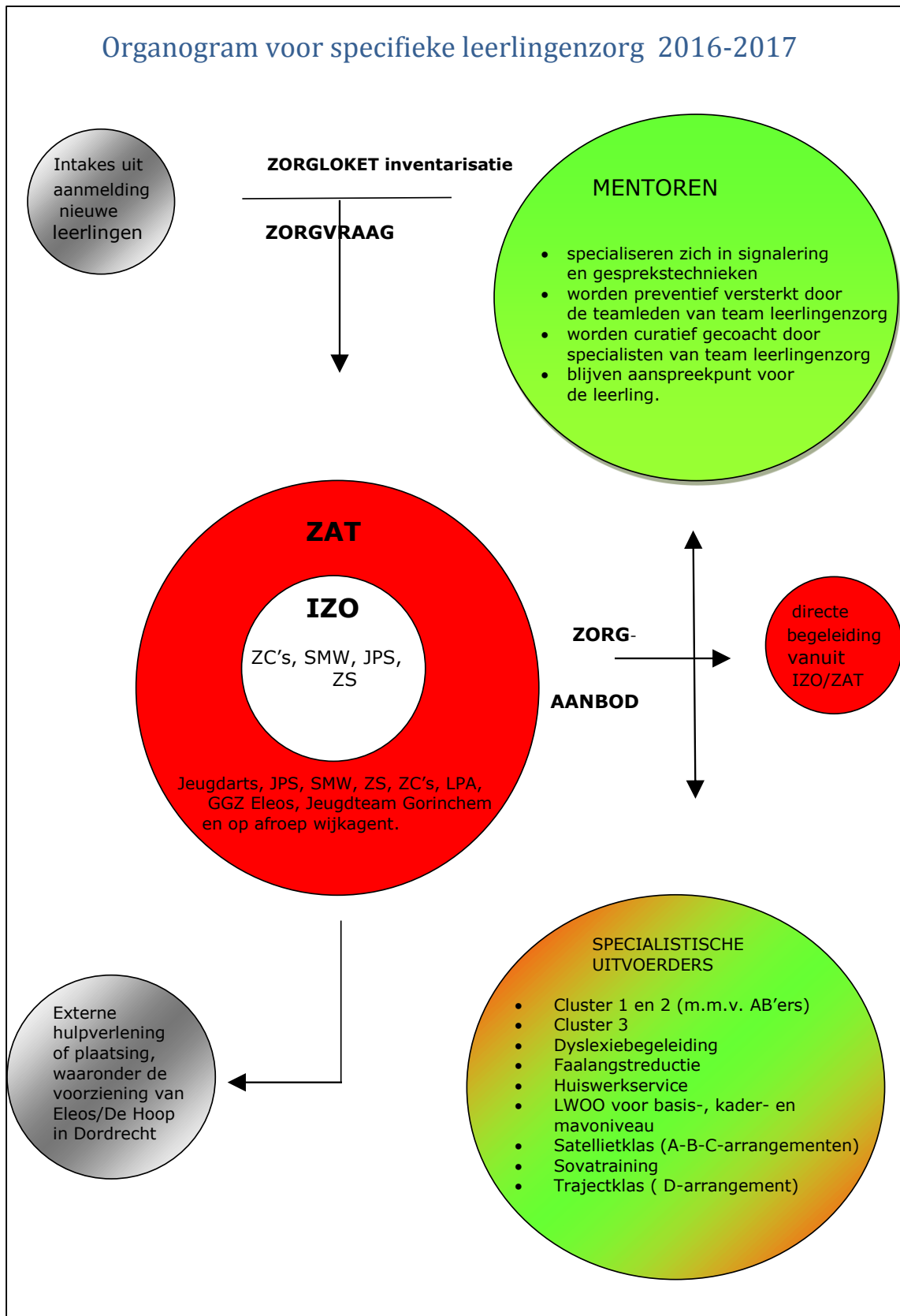
De scholen hebben zorgplicht voor elke aangemelde leerling die past bij de identiteit van de school. We zijn blij dat onze school per 31 december 2016 geen thuiszittende leerlingen had. Een belangrijke doelstelling van Passend Onderwijs is daarmee gerealiseerd. Voor een belangrijk deel is dat te danken aan de inzet van alle zorgmedewerkers binnen de school en aan de mentoren, docenten en assistenten. Zij zetten zich elke dag vol in voor onze leerlingen, ook voor de kwetsbare leerling.

De pilot met een trajectklas (t-klas) op de Gomarus is omgezet in een permanente voorziening. Dit is een klas waar leerlingen die dat nodig hebben les en begeleiding krijgen in een setting waarbij een begeleider een hele kleine groep leerlingen begeleidt. Verder werken we nog steeds met drie satellietklassen (s-klassen). Leerlingen die extra begeleiding en structuur nodig hebben, kunnen een deel van de dag in deze klas zijn. Daarnaast is er sinds schooljaar 2016-2017 een pilot met leerwegondersteuning op kader-/mavoniveau, de km-klas. In december 2016 heeft de km-klas een blijvend karakter gekregen en is door de directie tot uitbreiding richting klas 2 besloten. Met de komst van Passend Onderwijs is de klassieke manier van indicering om voor extra ondersteuning in aanmerking te komen, vervallen. Leerlingen die een lichamelijke beperking of gedragsprobleem hebben, kunnen zich aanmelden bij het Zorgloket van de school. Voor dove en blinde leerlingen zijn nog wel middelen en ondersteuning van buiten de school beschikbaar. Het Zorgloket zoekt, na een intakegesprek, een passend arrangement binnen of buiten de school.

Zorgstructuur

De wijze waarop de leerlingenzorg binnen onze school wordt gerealiseerd, is verwerkt in onderstaand schema. De mentoren, het Intern Zorgoverleg (IZO) en het Zorgadviesteam (ZAT) vervullen een belangrijke rol. Voor specialistische ondersteuning en aanvulling heeft de school ook jeugdpsychologen en een schoolmaatschappelijk werker in dienst. Daarnaast maken we, indien nodig, gebruik van externe begeleiding. De samenwerking met GGZ-Eleos, die praktijk houdt binnen de school en participeert in het ZAT, heeft duidelijk toegevoegde waarde voor het bieden van Passend Onderwijs.

Aanmelding zorgvragen 2016	IZO
Vmbo	53
Havo/vwo	40
<i>Totaal</i>	93

Specifieke leerlingenzorg

Als de gewone basiszorg niet voldoende is, wordt gekeken welke aanvullende ondersteuning nodig is. De school biedt veel mogelijkheden. Zo is er ondersteuning op het terrein van dyslexie, faalangstreductie, sociale vaardigheden en het maken van huiswerk door middel van de huiswerkservice. Uiteraard zijn er richtlijnen vastgesteld, die helpen bij het bepalen welke leerlingen deze aanvullende zorg nodig hebben. Ook voor cluster 1 en 2 (oog- en gehoorproblemen) biedt de school Passend Onderwijs. Voor

een leerling met een lichamelijke beperking (voorheen cluster 3) is er een zogenaamde 'klasgenoot'. Dit is een digitale verbinding tussen de woning van de leerling en zijn/haar klas, waardoor de leerling vanuit thuis de lessen interactief kan volgen.

Satellietklas

In de s-klas worden allerlei zaken die kunnen voorvallen voor de leerlingen op een rijtje gezet: problemen van thuis, incidenten op weg naar school, roosterwijzigingen, problemen met docenten, verschillende lokalen, verschillende docenten enz. Het huiswerk wordt overzichtelijk genoteerd en logisch gepland. De s-klas moet veiligheid bieden voor de leerlingen. Dit helpt de leerlingen gedurende hun schooldag beter te presteren in de school. De handelingsplannen geven de leerling, de docent en de coach handvatten om met de problemen die de leerling heeft of ervaart om te gaan. Ook heeft de s-coach ongeveer drie keer per jaar een individueel gesprek met de ouders van de leerlingen op school. Dit gaat samen met de evaluatie van de handelingsplannen.

Afhankelijk van de zorgvraag krijgen leerlingen bij plaatsing in de s-klas een basis-, medium of zwaar arrangement toegekend (A-, B- of C-arrangement). Opstroom naar een lichter arrangement werkt stimulerend voor de leerling en komt de gewenste doorstroom ten goede.

Instroom S-klas klas 1	Totaal	Arrangement A		Arrangement B		Arrangement C	
		Totaal	bk/m/hv	totaal	bk/m/hv	totaal	bk/m/hv
2013/14	6	0	0/0/0	5	1/2/2	1	0/1/0
2014/15	16	5	2/2/1	9	1/2/6	2	0/1/1
2015/16	21	7	5/1/1	8	3/2/3	6	2/1/3
2016/17	16	7	1/1/5	9	2/0/7	0	0

Trajectklas

Wanneer blijkt dat ondersteuning door de s-klas onvoldoende biedt voor een leerling, of dat er een andere problematiek speelt, dan is een (crisis)plaatsing in de trajectklas (t-klas) mogelijk. Leerlingen in deze klas zijn afkomstig uit het geheel van de school en zitten de meeste tijd in deze klas. Vanuit deze klas proberen zij meer en meer te integreren in hun stamklas (reguliere klas), ondersteund door de t-coach. In de t-klas zijn altijd een coach en een assistent aanwezig. Ook kan er een beroep worden gedaan op de jeugdpsycholoog. Alle leerlingen hebben contacten met externe hulpverleners, met wie een intensieve samenwerkingsrelatie is.

Schooljaar	In al in t-klas	Instroom intern	Instroom extern	Uitstroom intern	Uitstroom extern
Start 15-16		1			
Gedurende 15-16		2	2		2
Einde 15-16	3				
Start 16-17	3	3	2		
Tot ong. dec 2016		3			

4.4 Internationalisering

Algemeen

Internationalisering is een onderwerp dat ook binnen de Gomarus op de agenda staat. Hiervoor zijn globaal twee redenen te noemen:

- Ten eerste is dat het feit dat de Gomarus een school is die door zijn belijdenis is verbonden met de Kerk van alle tijden en plaatsen. Dit brengt met zich mee dat onze leerlingen kennis moeten hebben van deze internationale context van het

christendom én zich moeten realiseren dat het belangrijk is verder te kijken dan onze eigen grenzen.

- De tweede reden is de toenemende globalisering van de samenleving. Het toenemende internationale contact dat daarbij hoort, betekent voor onze school dat de leerlingen hierop moeten worden voorbereid. De kans dat een leerling, ook een vmbo-leerling, in een internationale context terechtkomt, is sterk toegenomen.

Op de Gomarus is sinds 2014 een werkgroep actief om de geformuleerde doelen en speerpunten binnen school te verwezenlijken. Hierin zijn verschillende docenten uit diverse teams actief. Naast het gezamenlijk werken aan de doelen functioneren zij binnen het team als aanspreekpunt en promotor.

Speerpunten

Internationalisering op de Gomarus heeft de volgende vier speerpunten:

1. Internationale Stages

- Vier leerlingen uit klas 3 mavo zijn op internationale stage geweest. Twee leerlingen in Norwich in Canada, twee in Norwich in Engeland. Met name het bezoek in Engeland heeft een heel goed contact opgeleverd; momenteel wordt in samenwerking met de voorzitter van de ondernemersvereniging in Norwich een plan voorbereid om volgend jaar een groep van 25 leerlingen op stage te laten gaan in Norwich (Engeland). Deze stage is vooral bedoeld om leerlingen te laten kennismaken met het werken in het buitenland, om het Engels te versterken en om een bredere blik op de arbeidsmarkt te ontwikkelen.
- Tien leerlingen zijn naar de studentenconferentie in Zanka (Hongarije) geweest. Deze conferentie wordt georganiseerd door het ACSI, een organisatie voor de ondersteuning van christelijk onderwijs in Europa. Het samenwerkingsverband van reformatorische scholen heeft eind februari 2017 een overeenkomst getekend met het ACSI om de samenwerking officieel te maken en mogelijk te verdiepen. Momenteel worden opnieuw tien leerlingen voorbereid op de conferentie in september.
- Alle werkweken binnen de Gomarus worden ondergebracht binnen internationalisering en zoveel mogelijk gekoppeld aan de opgestelde kerndoelen (zie hieronder bij nummer 4).

2. Docentenmobiliteit

In 2016 zijn ruim dertig collega's op nascholing geweest in het buitenland. Voor het merendeel betrof dit collega's die hun Engels wilden bijspijkeren, maar ook collega's natuur-/scheikunde en Duits hebben nascholing in het buitenland gevolgd. Deze nascholing is gesubsidieerd door Erasmus+.

3. Opzetten uitwisseling

- In de achterliggende tijd is de werkgroep druk geweest met het nadenken over het opzetten van een uitwisseling met een school in het buitenland. We hebben ons nu gericht op een school in Duitsland en hopen dit cursusjaar het plan te presenteren hoe deze uitwisseling in het komende schooljaar gestalte gaat krijgen.
- Parallel aan de contacten met Duitsland zijn er ook contacten met een school in Frankrijk. Mogelijk worden de uitwisselingen parallel uitgezet. Het betreft bij beide uitwisselingsprojecten leerlingen uit de bovenbouw van havo/vwo.

4. Opstellen kerndoelen Internationalisering

Er is een eerste versie van de kerndoelen opgesteld, waarmee we het onderwijs rondom internationalisering willen structuren. Hierbij wordt gedacht aan:

1. vrede en mensenrechten;
2. wereldburgerschap;
3. intercultureel leren;
4. duurzame ontwikkeling.

Deze kerndoelen zullen worden besproken op het sectieleidersoverleg en teamleidersoverleg.

5. Personeelszaken

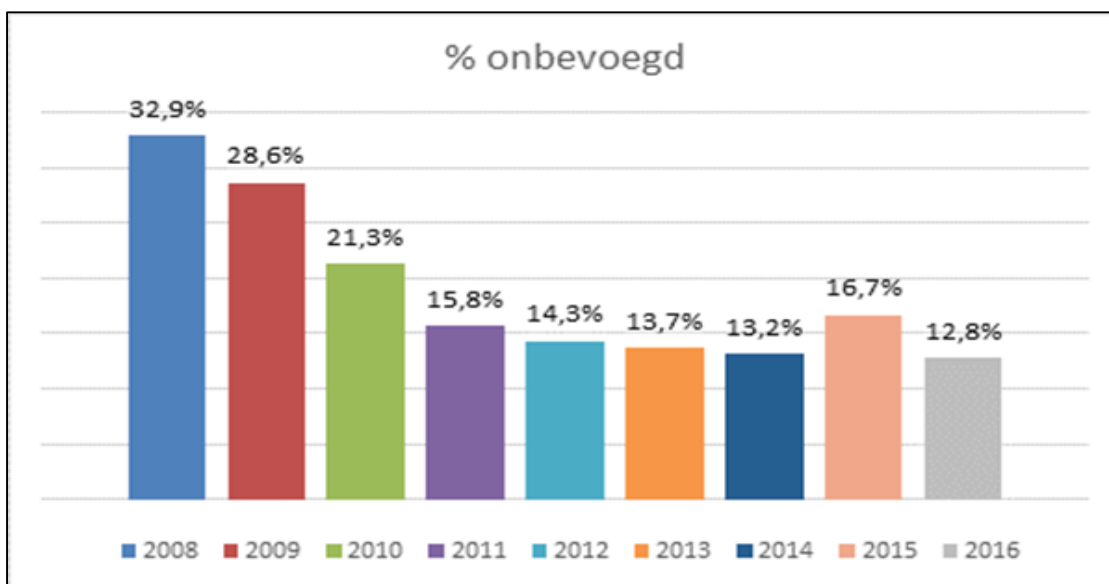
Algemeen

Werken aan goed personeelsbeleid is een continue proces. Wat willen we eigenlijk bereiken? Wat is ons doel? Kort samengevat is ons doel dat we bevoegde en bekwame docenten voor de klas hebben staan, die 'hun leven lang leren' en zich blijven ontwikkelen. We houden daarbij rekening met de verscheidenheid van onze medewerkers en zorgen ervoor dat zij op de juiste plek zitten en dat zij zich welbevinden. Dat geldt uiteraard ook voor alle medewerkers die het onderwijs dagelijks met veel inzet ondersteunen.

Bevoegdheid

Een schoolorganisatie is altijd in beweging. Leerlingen komen en gaan, maar er vinden ook mutaties plaats in het personeelsbestand. Helaas konden we in 2016 niet alle vacatures vervuld krijgen. Dat is een probleem dat bij alle reformatorische scholen speelt. We trekken als zeven reformatorische scholen voor voortgezet onderwijs (VO) dan ook gezamenlijk op om hier wat aan te doen. We proberen concreet schoolverlaters te interesseren voor het duale opleidingstraject tot leraar VO. We werven actief in het bedrijfsleven of in andere sectoren om mensen te interesseren voor het VO middels een zijinstroomtraject.

Voor de meeste vacatures konden we gelukkig wel nieuwe collega's aannemen. Sommigen hebben al een bevoegdheid, anderen studeren daarvoor. Het percentage docenten dat onbevoegd is, neemt af. Het blijft voor ons echter een aandachtspunt.

Ziekteverzuim

Na jaren met een heel laag ziekteverzuim zagen we het percentage in 2016 helaas weer wat stijgen. Doordat een aantal collega's met ernstige klachten voor langere tijd zijn uitgevallen en we aan het einde van 2016 te maken kregen met een griepgolf, is het uiteindelijke percentage uitgekomen op 4,65% tegen 3,14% in 2015. Het werken aan preventie en het goed begeleiden van zieke medewerkers heeft een hoge prioriteit. Het landelijk gemiddelde percentage voor ziekteverzuim voor 2015 was 4,9%. Voor 2016 is dit nog niet definitief bekend. Tot en met het 3^e kwartaal van 2016 ligt dit landelijk gemiddelde rond de 5%.

Ontslagbeleid

Ook op onze school vinden er gedurende het schooljaar de nodige personele mutaties plaats. Er zijn altijd collega's die om hun moverende redenen besluiten het contract met de Gomarus te beëindigen. Over het algemeen doet men dat niet eerder dan dat men

zelf een andere betrekking heeft gevonden. Het komt ook voor dat een tijdelijk dienstverband niet wordt verlengd, of dat een vast dienstverband wordt opgezegd. Om in een vroegtijdig stadium hierop te kunnen participeren maken we gebruik van een jaarlijkse gesprekscyclus. Indien ondanks dit er toch een moment komt van afscheid nemen, dan proberen we hier altijd zeer zorgvuldig mee om te gaan. Zo wordt er altijd gekeken of er de mogelijkheid is dat de medewerker op korte termijn in staat is elders aan het werk te komen. In voorkomende gevallen wordt overwogen een loopbaanbegeleiding aan te bieden om van werk naar werk te begeleiden. Op deze wijze proberen we te voorkomen, voor zover het mogelijk en reëel is, dat medewerkers (langdurig) in een uitkeringssituatie terecht komen.

Functiemix

De functiemix is ingevoerd in 2008. Het doel was de doorgroeimogelijkheden binnen de school te vergroten en de wervingskracht op de arbeidsmarkt te vergroten. De uiteindelijke doelen zijn in 2014 bijgesteld, omdat de door de overheid beschikbaar gestelde financiën niet toereikend waren. Zoals uit de grafiek blijkt, is het percentage LC-docenten wat lager dan de doelstelling, maar wordt dit gecompenseerd door een hoger percentage LD-docenten.

Functiemix per 1 oktober 2016

Datum realisatie	LB	LC	LD
1 oktober 2008	74%	12%	15%
1 oktober 2009	74%	12%	14%
1 oktober 2010	56%	30%	14%
1 oktober 2011	40%	35%	25%
1 oktober 2012	38%	35%	27%
1 oktober 2013	36%	39%	25%
1 oktober 2014	36%	39%	25%
1 oktober 2015	43%	33%	24%
1 oktober 2016	42%	35%	23%

Maatwerkafsprak september 2014	42%	37%	21%
-----------------------------------	-----	-----	-----

6. Kwaliteitszorg

Algemeen

Als er een manier is om het beter te doen, vind die dan. (Thomas A. Edison)

Ook in het jaar 2016 hebben we ons weer beziggehouden met kwaliteitszorg. Daarbij is het belangrijk om te beseffen dat kwaliteitszorg als het goed is vooral 'op de werkvloer' plaatsvindt. Waar de lessen worden gegeven, waar conciërges, administratief medewerkers, ICT'ers en andere medewerkers van de school het werk doen, daar moet in de eerste plaats sprake zijn van kwaliteitszorg. En hoewel de kwaliteitszorgsystemen de werkvloer vaak niet bereiken, zijn de medewerkers met de juiste houding eigenlijk de motor van de kwaliteitszorg. Van hen mag je verwachten dat ze dagelijks nadenken over de vraag 'hoe het beter kan'. Dan gaat het er niet om dat je krampachtig en geforceerd probeert beter te worden, maar als je telkens jezelf de vraag stelt hoe het beter kan en tegelijk je eerdere ervaringen meeneemt, kan het niet anders of je gaat dingen beter doen. Kwaliteitszorgsystemen, directieplannen en teamplannen brengen die verbetering in kaart, zodat ze beter zichtbaar worden gemaakt en eventuele 'blinde vlekken' worden eveneens zichtbaar. Zo heeft de kwaliteitszorg ook in 2016 weer gefunctioneerd, maar wel op de achtergrond. Ook uit de rapportages van de Inspectie van het Onderwijs blijkt

dat het kwaliteitszorgsysteem in orde is. Zowel in 2015 als 2017 is hiervoor de hoogste score (nummer 4) gegeven.

7. Bedrijfsvoering

Algemeen

Bedrijfsvoering zorgt voor de zakelijke kant van de school, ter ondersteuning van het primaire proces: onze leerlingen onderwijzen en vormen. Om de juiste ondersteuning te bieden, zijn diverse afdelingen actief.

Facilitaire dienst

7.1.1 Aanpassingen lokalen

Er is al een aantal jaren sprake van ruimtegebrek. Daarom zijn we druk bezig om dit voor de langere termijn op te lossen. Daarover leest u elders in dit jaarverslag. Om voor de korte termijn ruimte te creëren, hebben we in 2016 tijdelijke huisvesting gerealiseerd. Deze huisvesting bevindt zich achter het praktijkgebouw aan de rand van het sportveld. Deze tijdelijke huisvesting wordt gebruikt door de afdeling economie & ondernemen en een gedeelte van het mbo. Deze tijdelijke voorziening zal blijven staan tot er een definitief plan is gerealiseerd om het bestaande gebouw uit te breiden.

7.1.2 Vervanging dakbedekking

Goed onderhoud is belangrijk voor de levensduur van het gebouw en voor een goed schoolklimaat. In 2016 is er veel gedaan aan groot onderhoud. Een groot gedeelte van de dakbedekking is vervangen door hoogwaardige kunststof dakbedekking. Het gaat om het gedeelte dat dateert uit het jaar 1996. Er is gekozen voor kunststof vanwege de levensduur, het onderhoud en de hogere isolatiewaarde.

7.1.3 Installaties

Er zijn twee luchtbehandelingskasten bijgeplaatst op het hoofdgebouw. In een gedeelte van het gebouw waren er klachten m.b.t. de luchtverversing. De besturingskast van het hoofdgebouw, waarmee de verwarming en de luchtbehandeling worden aangestuurd, was twintig jaar oud en aan vervanging toe. Hierbij is rekening gehouden met een eventuele uitbreiding van het gebouw. De intercom en tijdseinsignalering zijn vervangen. Deze installaties waren inmiddels ook twintig jaar oud. Daarnaast is de lift grondig nagezien en is de motor gereviseerd.

7.1.4 Energie

Om het energieverbruik terug te dringen, zijn weer een aantal lokalen voorzien van nieuwe verlichting (T5). In de gangen is de verlichting vervangen door led-verlichting. Door over te schakelen op led-verlichting dragen we bij aan het energiezuinig maken van het gebouw en het verlagen van de energiekosten. De komende jaren zal al de verlichting in het hoofdgebouw gefaseerd worden vervangen door led-verlichting.

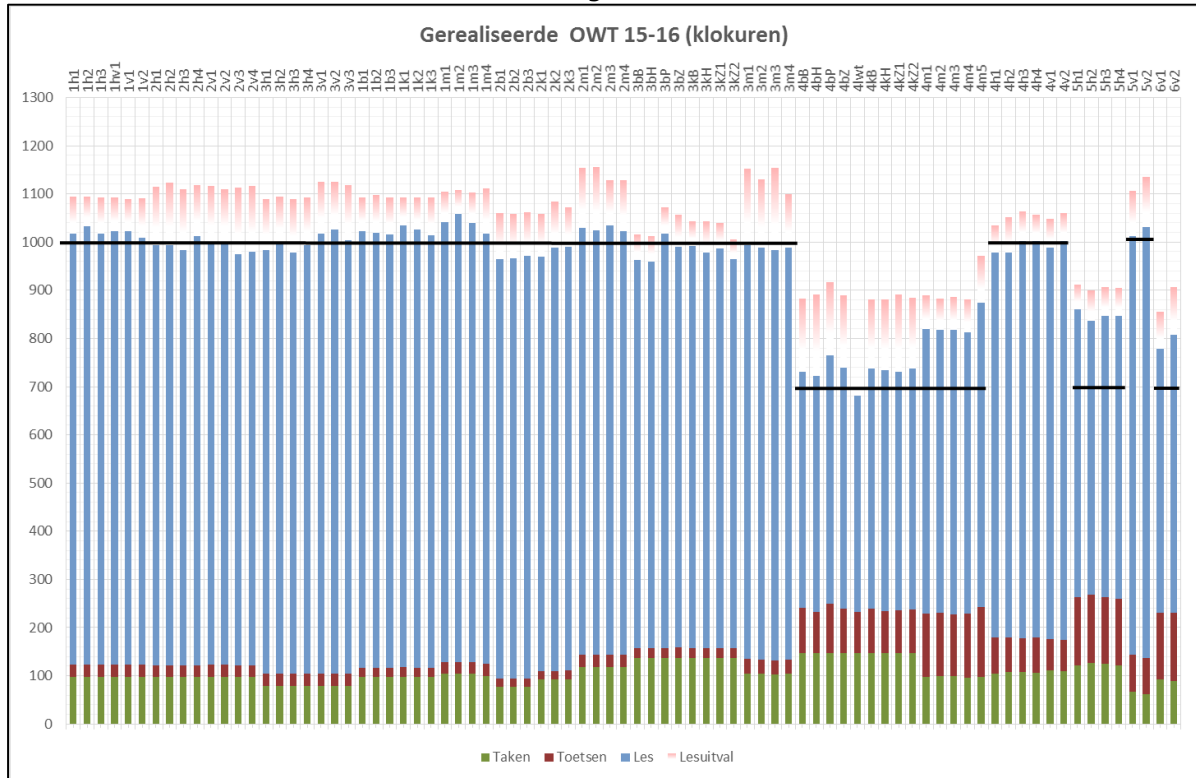
7.1.5 Subsidie zonnepanelen

Er is een SDE-subsidie aangevraagd voor zonnepanelen voor de hoofdgebouw. Deze subsidie is toegewezen. In 2017 zullen deze panelen worden geplaatst, om zo meer in de eigen energiebehoefte te kunnen voorzien.

Onderwijstijd

Ieder jaar plannen we meer uren in dan strikt noodzakelijk is. We doen dit bewust, omdat we weten dat er gedurende het schooljaar lessen kunnen uitvallen. De leerlingen mogen daar uiteraard niet de dupe van worden. Vroeger moesten de scholen ieder jaar strak aan de norm voldoen. Nu geldt de regel dat een leerling voldoende onderwijstijd moet hebben gehad gedurende zijn/haar schoolloopbaan. Als we in een bepaald jaar net iets onder de norm zitten, mogen we dat het jaar erna weer compenseren. Voor een aantal klassen geldt dat zij in 2016 net iets onder deze norm zaten. In 2015 zaten vrijwel alle klassen erboven. Op een aantal plaatsen zullen we dus in 2017 extra lessen aanbieden, zodat we per saldo aan de norm voldoen.

Het overzicht van 2015-2016 ziet er als volgt uit:

ICT

Voor de ICT-afdeling was het afgelopen jaar een rustig jaar. De netwerkinfrastructuur is stabiel. Dit is geen reden om achterover te leunen. We blijven meebewegen met de vernieuwingen. We hebben de mail van leerlingen en personeel overgebracht naar Office 365. Dit is gefaseerd en met weinig problemen gebeurd. De laptops en tablets van de docenten zijn in 2016 geüpdatet naar Windows 10 en Office 2016. Volgend jaar hopen we ook de computers van de leerlingen over te zetten op Windows 10. Op deze manier bieden we de docent en de leerlingen een stabiele omgeving voor de (school)examens, toegang tot leermaterialen en alle andere benodigde ICT-faciliteiten.

Om dit ook in de toekomst te blijven doen, werken we samen met andere reformatorische scholen. We wisselen ervaringen uit en volgen met elkaar de ontwikkelingen op ICT-gebied. Daarnaast proberen we de krachten te bundelen. Bij het aanbesteden van nieuwe ICT-hardware in 2016 hebben we nauw samengewerkt met het Driestar College. Door deze samenwerking bij het Europees aanbesteden kunnen we een betere prijs/kwaliteitsverhouding realiseren.

Huisvesting

Algemeen

De Gomarus is op dit moment gevestigd in het hoofdgebouw aan de Hoefslag in Gorinchem. Daarnaast hebben we een dependance aan de Lange Slagenstraat/Neercasselstraat, eveneens in Gorinchem. De huisvesting op de dependance voldoet niet meer aan de eisen van deze tijd. We zijn daarom al enige tijd in gesprek met de gemeente Gorinchem over vervangende huisvesting. Aanvankelijk was het de bedoeling om het hoofdgebouw uit te breiden met een extra vleugel. Naar aanleiding van een verzoek van verschillende ouders uit de regio Zaltbommel en Geldermalsen, zijn we in 2014 opnieuw gestart met het onderzoek naar een mogelijke nevenvestiging in Zaltbommel. In 2009 en 2010 was dat ook al eens gedaan, maar toen bleek dit om verschillende redenen niet haalbaar te zijn. In 2016 is besloten om deze nevenvestiging te realiseren, tenzij wet- en regelgeving dit onmogelijk maken.

Inmiddels zijn we zover dat er een formele aanvraag ligt bij het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW), om een nevenvestiging te mogen starten in

Zaltbommel. Ondertussen is de conceptreactie van het ministerie bekend; deze is positief. Een publicatie in de Staatscourant wordt medio april verwacht.

Zaltbommel

Met de gemeente Zaltbommel zijn in de achterliggende periode goede en constructieve gesprekken gevoerd. De gemeente wil graag meewerken aan de realisatie van de eerder genoemde nevenvestiging.

Eind januari 2017 is de status als volgt:

1. Er is overeenstemming over de locatie De Waluwe (de voormalige sportvelden, naast het Cambium College).
2. De voorbereidingen voor de wijziging van het bestemmingsplan 'De Waluwe' zijn in volle gang.
3. We hebben met de gemeente overeenstemming over de omvang van het gebouw, namelijk ruim 3.800 m².
4. De laatste zaken met betrekking tot de financiering worden met de gemeente afgehandeld.
5. Er wordt met de gemeente gesproken over de financiering van extra duurzaamheidsmaatregelen, zoals energieneutraal bouwen.
6. We hebben een selectieprocedure voor een architect en een adviseur installaties en bouwfysica doorlopen. Van den Berg Architecten uit Houten is onze architect geworden. De Blaay-Van den Bogaard is onze adviseur installaties. Het geheel wordt begeleid door ICS.
7. Het Programma van eisen, inclusief de technische paragraaf, is gereed en diverse werkgroepen in de school zijn gestart met hun werkzaamheden.

De planning is dat we voor de zomervakantie willen aanbesteden en na de vakantie gaan starten met de bouw, zodat vanaf schooljaar 2018-2019 onze leerlingen uit die regio daar onderwijs kunnen ontvangen. De nevenvestiging in Zaltbommel wordt een onderbouwlocatie met beperkt eindonderwijs voor de volgende leerjaren:

- Vmbo-b/k en lwoo: jaar 1 en 2
- Mavo: jaar 1 t/m 4 (eindonderwijs)
- Havo en vwo: jaar 1 t/m 3

Na opening van de vestiging in Zaltbommel zal de dependance in Gorinchem gesloten en gesloopt worden.

Gorinchem

In 2016 hebben we tijdelijke huisvesting gerealiseerd achter het hoofdgebouw in Gorinchem. Daar is nu de afdeling economie & ondernemen gevestigd. Gezien het gebrek aan ruimte en het wegvallen van de dependance hebben we extra ruimte nodig. Daarover zijn we in gesprek met de gemeente Gorinchem. Een formele aanvraag voor aanvullende huisvesting in Gorinchem is ingediend. We hopen augustus 2018 ook dit project te hebben afgerond.

Klachten

De gezamenlijke reformatorische scholen hebben een 'Klachtencommissie reformatorisch onderwijs'. Dit is een onafhankelijke commissie van deskundigen. In 2016 zijn bij deze klachtencommissie geen klachten gemeld die betrekking hebben op leerlingen van de Gomarus.

8. Financiële stand van zaken

Algemeen

Voor het jaar 2016 was in de begroting gerekend met een klein tekort. Toch kunnen we het jaar afsluiten met een mooi positief resultaat, zij het weliswaar mede door enkele eenmalige (correctie)boekingen. Het neemt niet weg dat we er dankbaar voor zijn. Zeker omdat we op weg zijn naar behoorlijke investeringen voor zowel Gorinchem als Zaltbommel.

8.1 Toelichting op de resultaten ten opzichte van de begroting

Zoals gewoonlijk zijn er veel gebeurtenissen die van invloed zijn op het uiteindelijke resultaat. Het voert te ver om ze allemaal te noemen. Daarom beperken we ons tot de grootste verschillen:

- a) Er zijn diverse extra subsidies en vergoedingen ontvangen, in totaal een bedrag van €80.000. Dit betreft: verlofsubsidie, Opleiden binnen de scholen (RAOS), vergoeding voor 'Vierslag leren', en Erasmus+ (internationalisering).
- b) In het verleden werd het 'boekengeld' vanuit de overheid altijd beschouwd als inkomsten voor het komend schooljaar. Dit was in lijn met de tijd dat de ouders zelf voor de boeken moesten betalen. De overheid is echter steeds meer overgegaan op kalenderjaarbekostiging. Vandaar dat de accountant heeft geadviseerd deze vergoeding ook als kalenderjaarinkomsten te gaan zien. Dit betekent een eenmalig voordeel van circa €320.000 (5/12 van het jaarbedrag).
- c) Vanuit het samenwerkingsverband (Passend Onderwijs) werd een bedrag van €160.000 terugontvangen. Dit betreft de volgende zaken:
  - vanuit het opgebouwde vermogen van het samenwerkingsverband €32.000;
  - wegens een gewijzigde methodiek voor de cluster 3-bekostiging €90.000;
  - overige lagere kosten vanuit het samenwerkingsverband €38.000.
- d) Er werden verschillende nieuwe docenten benoemd. Daar het ging om jonge, beginnende docenten met een lagere inschaling, geeft dit een besparing van ruim €30.000.
- e) De hoogte van de jubileumvoorziening wordt voor een groot gedeelte bepaald door de verwachte blijfkans van onze personeelsleden. Op basis van het huidige personeelsbestand is hiervoor een nieuwe berekening gemaakt. Dit gaf een eenmalig voordeel van ruim €70.000.
- f) Het afgelopen jaar heeft een herberekening van de voorziening meerjaren onderhoud plaatsgevonden. Het resultaat hiervan was dat de jaarlijkse dotatie met €15.000 kon dalen tot een bedrag van €205.000.
- g) De school is eigenrisicodragers voor 'de WGA en voor 25% van de WW voor ex-medewerkers'. In verband met enkele langdurig zieken is een voorziening opgezet waardoor uitgaven van de komende jaren ten laste komen van het resultaat van 2016. De personeelslasten in 2016 zijn hierdoor €200.000 hoger dan begroot.
- h) Hogere kosten van circa €80.000 waren er vanwege het plaatsen van portakabins. Zie ook 8.4.

De punten b en e hebben een incidenteel karakter; de punten d en f een meer blijvend karakter; de punten a, c, g en h zijn een mix tussen die twee.

8.2 Formatieontwikkeling

In onderstaand overzicht wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de formatie:

	Januari 2015	December 2015	Begroting 2016	Januari 2016	December 2016
Directie	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2
Onderw. Pers.	110,5	119,3	116,5	119,5	114,9
Ad Hoc	1,4	1,7	1,9	1,9	2,2
Onderw. Beh. Pers.	23,8	23,7	25,0	23,4	25,8
<u>Onderw. Onderst. Pers.</u>	<u>12,3</u>	<u>13,7</u>	<u>14,3</u>	<u>13,5</u>	<u>17,0</u>
Totaal	154,2	164,6	163,9	164,5	166,1

Het gehele jaar lag het aantal fte boven de begroting. Een aantal taken van het OP werden overgenomen door het OOP, waardoor de stijging van de totale salariskosten beperkt is gebleven. De oorzaken van de stijging ten opzichte van de begroting zijn:

- a) het aantal aanmeldingen voor het mbo was hoger dan begroot. Hierdoor nam het aantal fte toe met 0,4*;

- b) er werden meer uren studieverlof (0,6 fte) toegekend*;
- c) het langdurig ziekteverzuim is 0,6 fte hoger uitgekomen dan begroot;
- d) er is in totaal 1,2 fte meer zwangerschapsverlof en ouderschapsverlof opgenomen dan begroot*;
- e) mede vanwege bovengenoemde redenen is er reductie toegepast, waardoor er minder lessen (1,5 fte) zijn gegeven dan begroot.

* Voor deze uitgaven worden ook (gedeeltelijk) inkomsten ontvangen.

Ook vergeleken met het jaar 2015 is er een stijging. Daar deze stijging voornamelijk plaatsvond in augustus 2015, is dit reeds in het jaarverslag van 2015 uitvoerig toegelicht. Overigens geldt ook daar dat we voor een fors aantal uren extra inkomsten ontvingen.

8.3 Wijziging in rapportage

Met ingang van 2016 is op advies van onze accountant een andere wijze gevolgd voor het rapporteren van de opbrengsten van de door school gefactureerde zaken aan de ouders. Hierbij moeten we denken aan excursies, introductiedagen, projectweken, schoolmaterialen enz. In het verleden liep dit netto via een balansrekening of kostenrekening. Dit is gewijzigd, waarbij de opbrengsten worden getoond als '**3.5.5** Overige baten-Ouderbijdragen'. De gemaakte kosten staan onder '**4.4.2** Overige lasten-Inventaris, apparatuur en leermiddelen'. Voor 2016 betreft dit een bedrag van circa €230.000. Deze wijziging wordt niet gezien als een zogenaamde stelselwijziging. Daarom zijn de vergelijkende cijfers van 2015 en de begroting 2016 niet aangepast.

8.4 Overige ontwikkelingen

Mbo

Vanaf het schooljaar 2016-2017 wordt er op onze school, onder de vlag van het Hoornbeek College, ook mbo niveau 2-onderwijs gegeven. Waar nodig worden onze docenten hiervoor ingezet. De kosten van deze docenten worden één op één doorberekend aan het Hoornbeek College. Daar het aantal leerlingen groter was dan begroot, zijn zowel de salariskosten als de bijdrage van het Hoornbeek College hoger dan begroot. Om het onderwijs te kunnen realiseren, was er huisvesting nodig. Hiervoor zijn portakabins geplaatst. De plaatsingskosten en de kosten van de noodzakelijke installaties hiervoor zijn samen met de huurkosten verwerkt in de exploitatie. Deze waren niet begroot. In tegenstelling tot het VO is het voor het mbo niet de taak van de gemeente om voor onderwijshuisvesting te zorgen, maar is het de verantwoordelijkheid van de school zelf. Hiervoor ontvangt ze 'huisvestingsmiddelen'. Overigens zijn deze extra huisvestingskosten niet volledig aan het mbo toe te schrijven, daar ook onze afdeling economie & ondernemen, wegens ruimtegebrek, van deze huisvesting gebruikmaakt.

Functiemix

Om het imago van het leraarschap te verbeteren en de relatieve achterstand ten opzichte van het bedrijfsleven te verkleinen, is in 2008 door de overheid een meerjarig initiatief ontplooid om een groot aantal docenten een hogere functie te geven. Er zijn streefcijfers opgesteld waaraan een school moet voldoen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen scholen in de Randstad en scholen daarbuiten. Daar onze school nog juist binnen de Randstadregio ligt, zijn de doelen hoger dan voor scholen buiten deze regio. Hiervoor wordt ook meer geld ontvangen. In 2014 is een tool ter beschikking gekomen, waarmee de scholen kunnen berekenen in hoeverre de ontvangen en toegezegde gelden voldoende zijn om de doelen te behalen. Onze school komt uit op een haalbaarheidspercentage van circa 61%. Dat wil zeggen dat de toegezegde middelen slechts 61% van de uitgaven zullen dekken. Vandaar dat volgens de regels een aanpassing van de doelstelling heeft plaatsgevonden naar 61%. Op dit moment ligt het aantal benoemingen reeds boven de gewijzigde doelstelling. Gezien het natuurlijk verloop de komende jaren verwachten we op termijn op de doelstelling uit te komen. De betaling vindt plaats vanuit gelden die hiervoor apart zijn gezet. Tot en met 2014 ontvingen we meer geld voor de functiemix

dan er uitgaven waren. Dit overschot werd verantwoord onder de post kortlopende schulden. Jaarlijks wordt bekeken wat de uitgaven zijn voor de functiemix. Eenzelfde bedrag valt vervolgens vrij vanuit deze schuld en wordt verantwoord als baten. Vanaf 2015 zijn de uitgaven hoger dan de inkomsten, zodat het saldo in de loop van de jaren weer wordt afgebouwd.

Prestatiebox

De 'prestatiebox' is een initiatief van de overheid om de kwaliteit van het onderwijs zichtbaar te verhogen. Daarvoor bestaat vanaf 2012 de regeling 'Actieplannen beter presteren en Leraar 2020 – een krachtig beroep!'. Deze regeling wordt ook wel genoemd 'Regeling Prestatiebox Voortgezet Onderwijs'. Hiervoor zijn extra gelden beschikbaar gesteld. Echter, tegelijkertijd legt de overheid vast wat zij daarvoor terug wil zien. Deze doelen zijn getoetst aan ons Strategisch beleidsplan. Hieruit blijkt dat deze parallel lopen aan elkaar, zodat nauwelijks aanpassing van het reeds uitgestippelde beleid nodig is.

Hieronder volgen de gebieden waar onze school extra aandacht aan besteedt.

- Leerlingen behalen goede prestaties op de kernvakken én worden breed gevormd:
  - hier wordt met name op Engels ingezet. Leerlingen komen gemiddeld twee niveaus (CVS) lager dan het landelijk gemiddelde vanuit de basisschool binnen. Er wordt extra aandacht aan gegeven door het aantal lessen uit te breiden. Daarnaast namen we deel aan een lectoraat Engels. Dit lectoraat is inmiddels opgevolgd door een Kenniskring.
- Opbrengstgericht werken. De plannen hierbij zijn:
  - structureel de opbrengsten blijven volgen;
  - extra examentrainingen (laten) geven;
  - extra lessen geven;
  - invoeren van nieuwe genormeerde toetsen;
  - cursussen/opleiden docenten;
  - schoolleiders professionaliseren.
- Omgaan met verschillen:
  - invoeren van plusklassen;
  - toekennen taakuren voor LD-docent in verband met differentiatie.
- Ambitieuze leercultuur:
  - nieuwe maatwerktrajecten starten;
  - vwo+ programma (vwo-top) (verder) uitrollen, ook naar de bovenbouw;
  - meerbegaafdheidsprofiel voor onze school aanvragen.
- Goed HRM-beleid:
  - bestaande personeelsdossiers reorganiseren en digitaliseren;
  - uitbreiden opvolgingsproces van functioneringsgesprekken;
  - vergroting van de zelfreflectie: niet sparen, maar sparren;
  - stimuleren van het volgen van deskundigheidsbevordering;
  - stimuleren om meerdere en/of hogere bevoegdheden te halen;
  - verbeteren tevredenheid van beginnende docenten.

8.5 De financiële positie

De financiële kengetallen (ratio's) zijn bedoeld als indicator voor hoe de school ervoor staat en om eenvoudig te kunnen vergelijken met andere scholen.

Financiële kengetallen

	<u>Signaleringsgrens</u>	<u>2016</u>	<u>2015</u>	<u>2015 sector gemiddelde</u>
Solvabiliteit 1	-	30%	22%	47%
Solvabiliteit 2	< 30%	68%	60%	61%
Liquiditeit	< 0,75	2,5	2,0	1,5
Rentabiliteit	0%	3,9%	3,8%	0,8%
Weerstandsvermogen	< 5%	12,5%	9,2%	
Kapitalisatiefactor	< 35%	41%	42%	
Financieringsfunctie	-	11%	12%	
Transactieliquiditeit	-	13%	17%	
Financiële buffer	-	17%	13%	

Solvabiliteit 1

Het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal.

Solvabiliteit 2

Het eigen vermogen en de voorzieningen als percentage van het balanstotaal.

Liquiditeit

De vlottende activa in verhouding tot de kortlopende schulden.

Rentabiliteit

De verhouding tussen het resultaat en de totale inkomsten.

Weerstandsvermogen

Het eigen vermogen in verhouding tot de totale inkomsten.

Kapitalisatiefactor

Totaal kapitaal (excl. gebouwen en terreinen) in verhouding tot de totale inkomsten.

Financieringsfunctie

Investering (aanschafwaarde) in de overige materiële vaste activa à 50% in verhouding tot de totale inkomsten.

Transactieliquiditeit

Kortlopende schulden in verhouding tot de totale inkomsten.

Financiële buffer

Kapitalisatiefactor -/- financieringsfunctie -/- transactieliquiditeit

Solvabiliteit

Als we onze solvabiliteit 1-ratio vergelijken met het landelijk cijfer, dan zitten we daaronder. Mogelijke oorzaken hiervoor zijn:

- de overtollige gelden voor de functiemix zijn bij ons niet opgenomen in het eigen vermogen, maar als schuld;
- er is een forse voorziening voor nog niet opgenomen LPB- en verlofuren;
- wegens herhaaldelijk uitstel van een aantal onderhoudswerkzaamheden is onze onderhoudsvoorziening groter dan gebruikelijk.

De overheid hanteert slechts één ratio voor de solvabiliteit, namelijk die waarbij de voorzieningen bij het eigen vermogen worden opgeteld (solvabiliteit 2). Zij heeft de norm gesteld op 30%. Als school zitten we hier, met 68%, ruim boven. Vergeleken met het landelijk gemiddelde is het verschil echter veel kleiner.

Liquiditeit

Door dit cijfer wordt getoond in hoeverre een organisatie aan zijn korte termijn-verplichtingen kan voldoen. We bevinden ons met 2,5 ruim boven de norm van 0,75. De verklaring hiervoor is grotendeels gelijk aan de punten b) en c) zoals genoemd bij de solvabiliteit.

Rentabiliteit

In dit cijfer wordt de winstgevendheid uitgedrukt. De overheid hanteert hier een marge van 0-5%. Het hangt echter sterk af van de uitgangspositie om vast te stellen wat het streefpercentage moet zijn. Om te voorkomen dat het gewenste weerstandsvermogen

door de geldontwaarding vermindert, zullen er gemiddeld over de jaren positieve rendementen moeten zijn.

Weerstandsvermogen

Een belangrijk kengetal betreft het weerstandsvermogen. Dit is het vermogen dat beschikbaar moet zijn om de risico's die de school loopt op te kunnen vangen. Daar het resultaat van het afgelopen jaar positief was, stijgt ook het weerstandsvermogen. Op basis van de totale risico's zou het vermogen circa 1,2 miljoen euro moeten zijn. Dit komt neer op een weerstandsvermogen van circa 8,5%. Momenteel ligt het boven de 12%. In verband met de komende huisvestingsvraagstukken en onzekerheden lijkt dit ook wel nodig.

Kapitalisatiefactor, financieringsfunctie, transactieliquiditeit en bufferfunctie

Dit zijn een aantal factoren die door de inspectie worden beoordeeld. De kapitalisatiefactor en de bufferfunctie zijn de belangrijkste. De andere twee zijn afgeleiden en zijn nodig om de bufferfunctie te kunnen berekenen. Voor de kapitalisatiefactor geeft de commissie Don als signaleringsgrens dat deze factor niet groter mag zijn dan 35% voor grote scholen en 60% voor kleine scholen. Wij zitten met onze 41% boven de norm die voor ons geldt.

Analyse van de kasstromen

In 2016 zijn de liquiditeiten verder toegenomen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door het exploitatieresultaat, maar dan zonder de correcties op de voorzieningen.

Treasury management

In 2016 is de nieuwe 'Regeling van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 6 juni 2016, nr. WJZ/800938 (6670), houdende regels voor onderwijsinstellingen omtrent het uitzetten van gelden, het aangaan van leningen en het aangaan van verbintenissen voor financiële derivaten (Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW 2016)' uitgekomen. Het treasury statuut van de Gomarus is in het najaar van 2016 hierop aangepast. In de dagelijkse praktijk wordt hier uitvoering aangegeven door de overtollige gelden te plaatsen op 'risicomijdende' (spaar)rekeningen.

8.6 Bestemming resultaat

Het resultaat over 2016 is toegevoegd aan de algemene reserve. Deze reserve is vooral bedoeld om een voldoende groot weerstandsvermogen op te bouwen en om de aanloopkosten voor de vestiging in Zaltbommel op te kunnen vangen.

9. School en omgeving

Algemeen

De school staat niet op een eiland: zij heeft te maken met een eigen achterban, maar staat ook midden in de maatschappij. De leerlingen komen van basisscholen, gaan naar vervolgonderwijs of vinden een plaats op de arbeidsmarkt. De school werkt samen met andere scholen binnen de regio om ervoor te zorgen dat er onderwijs beschikbaar is dat aansluit bij het vervolgonderwijs en de wensen van het bedrijfsleven. Ook heeft de school te maken met wet- en regelgeving. Kortom, de school staat midden in de maatschappij en vervult daar haar rol.

9.1 Bestuurdersoverleg reformatorisch voortgezet onderwijs

Op bestuursniveau (Colleges van Bestuur) vindt regelmatig overleg plaats tussen alle reformatorische VO-scholen in Nederland. Relatief gezien vormen de reformatorische scholen een kleine groep. Van de ruim zeshonderd VO-scholen zijn er zeven reformatorisch, met in totaal 24 vestigingen en 23.000 leerlingen. Het bundelen van de krachten om de gezamenlijke belangen te behartigen, is een noodzaak. Daarnaast leert men van elkaar door onder andere collegiale visitaties en ontwikkelt men samen nieuwe lesmethoden. Gezamenlijk wordt ook gekeken naar de ontwikkelingen op langere termijn binnen het onderwijs, om zo in te kunnen spelen op kansen en bedreigingen. Regelmatig

worden strategische thema's en verwachte wijzigingen in wet- en regelgeving besproken, al dan niet met deskundigen van buitenaf.

Sinds een aantal jaar is ook het Schoolleidersplatform (SLP) actief. Hierin zijn directeuren van de reformatorische VO-scholen vertegenwoordigd. Zij wisselen ervaringen uit met betrekking tot de voortgang van het onderwijs en de implementatie en ontwikkeling van lesmethoden. In 2016 is voor het eerst een themamiddag voorbereid, die in januari 2017 is gehouden met als titel 'Wie mag het zeggen?' Het centrale thema tijdens deze middag was 'gezag'.

9.2 RPO (Regionaal plan onderwijsvoorzieningen)

In het onderwijs worden veel zaken regionaal geregeld. Dit heeft te maken met het uitgangspunt van de overheid dat er regionaal een goede afstemming qua onderwijsaanbod moet zijn. In de regio is men vaak veel beter in staat om onderwijs, huisvesting en aansluiting op arbeidsmarkt en vervolgonderwijs af te stemmen. Dit heeft onder andere geresulteerd in het decentraliseren van het huisvestingsbeleid. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt bij de gemeenten. Sinds een aantal jaren is het mogelijk om een RPO met elkaar af te spreken. In dit plan leggen scholen hun plannen voor de langere termijn vast. In 2016 is een unieke constructie met betrekking tot het RPO gerealiseerd. Zoals eerder genoemd, bleek voorjaar 2016 dat de wetswijziging die noodzakelijk is om een nevenvestiging in Zaltbommel te kunnen realiseren, langer op zich liet wachten dan wenselijk was. Dit zou ernstige vertraging voor de nevenvestiging in Zaltbommel als gevolg hebben. Het is namelijk op dit moment niet mogelijk om een nevenvestiging in een andere RPO-regio te realiseren. De beoogde wet zou dat wel mogelijk maken. In overleg met alle VO-scholen en gemeenten in de regio Gorinchem en de regio Betuwe is besloten deze regio's tijdelijk samen te voegen om zo een nevenvestiging van de Gomarus te kunnen realiseren. Per 1 november 2016 zijn genoemde regio's samengevoegd en is een nevenvestiging aangevraagd.

9.3 GBO (Gorinchems besturenoverleg)

De besturen van de verschillende VO-scholen in Gorinchem en omgeving behartigen gezamenlijk de belangen voor het onderwijs en voeren met de gemeente het gesprek over goed onderwijs. Daarbij wordt ook gekeken in hoeverre gebruikgemaakt kan worden van gezamenlijke voorzieningen, zoals gymzalen en sportterreinen. Een prominent onderwerp is de beschikbare en benodigde huisvesting. Daarnaast is de aansluiting van de VO-scholen op arbeidsmarkt en vervolgonderwijs een belangrijk thema. In dit overleg participeren de bestuurders van de VO-scholen in Gorinchem.

9.4 Samenwerking leerlingenzorg

Op het gebied van de leerlingenzorg wordt zowel landelijk als regionaal samengewerkt. We maken deel uit van het landelijk reformatorisch samenwerkingsverband. Zeker gezien de ontwikkelingen rondom Passend Onderwijs, waarbij scholen een zorgplicht hebben voor alle leerlingen die binnen hun toelatingsbeleid passen, is regionale afstemming noodzakelijk. Gezien een aantal wetswijzigingen is de samenwerking met de gemeenten ook toegenomen, omdat een groot deel van de jeugdzorg op het bord van de gemeente is gekomen.

9.5 VO-raad

De VO-raad is de brancheorganisatie voor het voortgezet onderwijs waarvan nagenoeg alle VO-scholen lid zijn, ook de reformatorische. Eén van de primaire doelen die deze raad zichzelf heeft gesteld, is verbetering van het imago van het onderwijs, zowel binnen de politiek als onder de bevolking. Ook wat betreft de kwaliteitsagenda en de cao speelt de VO-raad een belangrijke rol in het overleg met de overheid en de vertegenwoordigers van de werknemers. De ervaringen met de dienstverlening van de VO-raad zijn positief. De VO-raad maakt ook namens de branche afspraken met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. De besturen van reformatorische VO-scholen hebben de onderlinge afspraak om actief te participeren binnen de VO-raad om zo, waar nodig, invloed op het beleid te kunnen uitoefenen. Vanuit de Gomarus zijn directielid De Deugd en bestuurder Flikweert lid van één van de themacommissies van de VO-raad.

9.6 VGS (Vereniging voor gereformeerd schoolonderwijs)

De besturen van de reformatorische scholen voor basis- en voortgezet onderwijs zijn aangesloten bij de VGS. De VGS behartigt de belangen van deze scholen bij de overheid. Er is echter een verschuiving te zien van belangenbehartiging door de besturenorganisaties naar behartiging door de VO-raad. Niettemin is het van essentieel belang dat er qua identiteit een duidelijk geluid van de gezamenlijke besturen wordt gehoord. Door de Gomarus wordt beperkt gebruikgemaakt van de dienstverlening die de VGS ons biedt. Ook voor raden van toezicht neemt de VGS een dienstverlenende rol op zich. De VGS heeft, in samenwerking met de scholen, een identiteitsprofiel opgesteld dat door alle reformatorische VO-scholen wordt gebruikt.

9.7 Gemeente Gorinchem

Met de gemeente Gorinchem vindt op een aantal terreinen overleg plaats. Dit gebeurt binnen de LEA (Lokaal Educatieve Agenda). Daarnaast is er bilateraal overleg tussen de gemeente en de Gomarus, met name wat betreft huisvesting.

9.8 Relatie met stakeholders

Primaire belanghebbenden van de Gomarus zijn de ouders. De Gomarus heeft een schoolvereniging met ouders en andere betrokkenen met ongeveer zeshonderd leden. Deze worden via de verenigingsstructuur betrokken bij het schoolgebeuren. Tevens zijn er een scala aan ouderavonden en thema-avonden voor en met ouders. Ruim tachtig kerkenraden in het voedingsgebied van de Gomarus worden jaarlijks uitgenodigd voor een bezinningsavond met betrekking tot een onderwijsgerelateerd thema. Daarnaast worden vertegenwoordigers vanuit het bedrijfsleven betrokken bij beroepsoriëntatie en voorlichting aan leerlingen. In het kader van stagebedrijven zijn er veel bilaterale contacten tussen de school en het bedrijfsleven, waarbij rekening wordt gehouden met wensen vanuit het bedrijfsleven. Ook met het lokale bestuur en de maatschappelijke instellingen is er periodiek overleg en afstemming.

10. Medezeggenschapsraad

Algemeen

In dit verslag wordt door de Medezeggenschapsraad (MR) teruggekeken naar het schooljaar 2015-2016. Alleen de hoofdpunten zullen hier een plaats krijgen; voor een meer gedetailleerd overzicht wordt verwezen naar de notulen van de MR die via het portal en de website zijn in te zien.

Bemensing

Dhr. P. Hoogendoorn heeft aan het einde van het schooljaar zijn lidmaatschap van de MR beëindigd vanwege het feit dat hij geen kinderen meer als leerling op onze school heeft. Bij de verkiezing die is uitgeschreven, hebben zich twee kandidaten gemeld – van wie mw. J. van Ledden-van Riemsdijk is gekozen. De tweede kandidaat, dhr. H.J. Lijftogt, is op de reservelijst geplaatst. Aan het einde van het kalenderjaar heeft mevr. D. Vos-van der Meijden haar werkzaamheden voor de MR moeten beëindigen in verband met zorgen rondom haar zwangerschap. Hiervoor hoefde geen verkiezing te worden uitgeschreven, omdat we een reservekandidaat hadden: dhr. H.J. Lijftogt is in haar plaats gekomen. Hij vormt nu samen met dhr. C.P. Havelaar en mw. J. van Ledden-van Riemsdijk de oudergeleding van de MR. Aan het einde van het schooljaar hebben we ook afscheid genomen van Yu-Lianne de Jong: zij heeft met goed gevolg examen gedaan en verlaat de Gomarus. Bart Verhaar heeft zich uit de MR teruggetrokken om zijn tijd te besteden aan zijn schoolwerk. Tijdens de verkiezing die onder de leerlingen is uitgeschreven, zijn Carolien van Herwijnen en Lara Baars gekozen. Zij vormen samen met Johran Maasland de leerlinggeleding van de MR. Binnen de personeelsgeleding heeft ook een wijziging plaatsgevonden: dhr. D. Blom heeft zijn werkzaamheden binnen de MR beëindigd vanwege zijn vertrek van de Gomarus. Tijdens de onder het personeel gehouden verkiezing is dhr. W. de Vos gekozen. Op de MR-vergadering van 1 februari 2016 hebben we afscheid genomen van dhr. Blom. In verband met zijn vertrek kwam er een vacature voor de functie van voorzitter van de MR. In deze functie is door middel van een stemming binnen de MR dhr. J.D.A. de Braal gekozen. Omdat hij de functie van

secretaris vervulde, moest ook daarvoor een stemming worden gehouden. Zijn plaats is ingenomen door mw. P. Bijl. De personeelsgeleding bestaat nu uit: de heren De Braal (voorzitter), Both (plv. vz.), De Kok, Ligthart en De Vos en mevrouw Bijl (secretaris). Ook dit jaar was de secretariële ondersteuning in de bekwame handen van mevr. J. Dorst.

Vergaderingen

De MR hield zes vergaderingen waarbij alle geledingen waren uitgenodigd. Eén van deze vergaderingen werd buiten de school gehouden op een wat andere wijze. Zo konden we meer tijd besteden aan het onderwerp Onderwijs 2032. De personeelsgeleding van de MR (PMR) vergaderde zeven keer in aanwezigheid van de voorzitter van het College van Bestuur (CvB), dhr. Chr.J. Flikweert. Waar dat nodig en wenselijk werd geacht, schoven de directieleden De Deugd, Van Rijswijk en Ter Harmsel aan. De MR ervaart tijdens de vergaderingen een goede sfeer, maar ook de ruimte om het CvB kritisch te bevragen op voorgenomen beleid en de resultaten daarvan.

Onderwerpen

De agenda van de MR wordt altijd voor een flink deel bepaald door onderwerpen die door de wet zijn voorgeschreven als onderwerpen die binnen de MR aan de orde moeten komen. Te denken valt aan formatieplan, begroting, lessentabel en jaarplanning. Daarnaast wordt voorgenomen beleid altijd vooraf door de MR van een advies voorzien, zodat er ook in het afgelopen cursusjaar weer ruim voldoende interessante gespreksonderwerpen op de agenda van de MR stonden. Een belangrijk onderdeel van de besprekingen vormde (en vormt nog steeds) de voorgenomen realisatie van een nevenvestiging in Zaltbommel. Zo'n ingrijpend besluit raakt alle geledingen van de school en de MR probeert dit proces dan ook zo goed mogelijk te volgen. We doen nog een greep in de andere onderwerpen die binnen de MR aan bod zijn gekomen: onderwijskwaliteit, procedure en formulieren rond de toelating tot onze school, versterkt talenonderwijs (vto), lessen 'Be-loved' (lessen rond het thema seksualiteit), vernieuwing van de bovenbouw vmbo basis en kader, projectonderwijs, het leerlingenstatuut, leerlingenzorg en de extra schoolkosten voor ouders. Als laatste willen we hier nog noemen het contact met onze achterbannen: leerlingen, ouders en collega's. Dat is een voortdurend punt van zorg, omdat het moeilijk blijkt te zijn de achterbannen te betrekken bij het MR-werk. De leden van de MR hebben zich voorgenomen om op een actievere manier de achterban te betrekken bij de besprekingen over de diverse onderwerpen.

Slot

Hoewel er soms stevige gesprekken worden gevoerd, is er één ding dat de MR en de school verbindt: we hebben als gezamenlijk doel het welzijn van de leerlingen, de collega's en de school (in deze volgorde) op het oog, waarbij een goede onderwijskwaliteit heel hoog op de agenda staat. Ook voor het komende schooljaar hopen we weer op een goede samenwerking met het CvB (als vertegenwoordiger van 'de school'). Ook hopen we namens onze achterbannen een evenwichtige stem te vertolken tijdens de besprekingen in de MR.

J.D.A. de Braal, *voorzitter*

P. Bijl, *secretaris*

E-mail: medezeggenschapsraad@gomarus.nl

Contactpersoon oudergeleding:

C.P. Havelaar, tel. 0418-672604, e-mail: khavelaar@nuac.nl

Contactpersoon leerlinggeleding:

Johran Maasland, e-mail: johranmaasland@gomarus.nl

B Continuïteitsparagraaf

1. Algemeen

Proces van begroten

Om de continuïteit op de langere termijn te borgen, zijn we al vele jaren gewend om een begroting en een meerjarenraming op te stellen. Dit betreft altijd het komende jaar tot in detail (begroting) en de volgende vier jaren op hoofdlijnen (raming). Om tot deze begroting/meerjarenraming te komen, wordt altijd eerst gekeken naar de leerlingenprognose voor de komende jaren. Deze leerlingenprognose wordt gebruikt om zowel de verwachte inkomsten als de benodigde formatie te berekenen. Deze formatie bepaalt uiteindelijk de hoogte van de salariskosten, die vaak 80% van de totale uitgaven zijn. Ten slotte worden ook de overige inkomsten en uitgaven berekend. Dit gebeurt op basis van het afgelopen jaar, het lopende jaar, aangevuld met bekende wijzigingen in de toekomst. In de toelichting die wordt geschreven bij het begrotingsdocument wordt aangegeven wat de uitgangspunten en de randvoorwaarden zijn, die hebben geleid tot de desbetreffende begroting.

Begroting/meerjarenraming 2017 – 2021

Voor het jaar 2017 wordt een klein overschot verwacht. Ook de meerjarenraming laat positieve resultaten zien. Hierbij moeten echter twee kanttekeningen worden geplaatst:

- Extra kosten voor nieuwbouw en/of verbouw zijn niet meegenomen omdat dit geen deel uitmaakt van de officieel goedgekeurde begroting. Het zal duidelijk zijn dat daarom de hieronder getoonde exploitaties niet meer als realistisch kunnen worden beschouwd. In een aparte paragraaf zullen we hier echter de nodige aandacht aan besteden.
- Ook de mogelijkheid dat het bekostigingsstelsel wordt aangepast is buiten beschouwing gelaten. Het tijdstip van invoering is waarschijnlijk 2020. De verwachting is dat er een overgangstermijn komt van vier jaar.

In het algemeen kan worden gesteld dat de meerjarenraming opgesteld wordt zonder rekening te houden met de inflatie. Allereerst zien we al een aantal jaren dat de inflatie vrij laag is; anderzijds is de verwachting dat de inflatie aan de kostenkant zal worden gecompenseerd door een inflatiecorrectie aan de inkomstenkant. Al moet wel worden bedacht dat dit geen automatisme meer is.

Voor een meer gedetailleerde uitwerking van de begroting/meerjarenraming verwijzen wij naar ons document 'Begroting 2017; Meerjarenraming 2018-2021'.

De begroting/meerjarenraming cijfers

A1 Kengetallen						
Kengetal (stand 31/12)	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Personele bezetting in FTE						
- Management/directie *	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2
- Onderwijzend personeel	117,1	120,8	122,1	122,8	123,5	124,2
- Overige medewerkers	42,8	40,8	40,8	40,8	40,8	40,8
Totaal	166,1	167,8	169,1	169,8	170,5	171,2
Leerlingenaantal	1773	1785	1809	1822	1861	1877

Om te komen tot de prognose van de leerlingen wordt gebruikgemaakt van de bekende populatie op de basisscholen waarvan wij historisch gezien de meeste leerlingen betrekken. Op basis van de instroom van de laatste drie jaren berekenen we wat ons aandeel van die leerlingen zal zijn. De personele bezetting van management, directie en

overige medewerkers is op korte termijn niet afhankelijk van het leerlingenaantal - in tegenstelling tot het onderwijzend personeel. Hoewel uiteraard niet één op één, toch is de relatie tussen het leerlingenaantal en het aantal docenten vrij hoog. Daarnaast wordt gekeken of er binnen de organisatie uren nodig zijn voor bepaalde projecten of dat er projecten beëindigd kunnen worden, zodat de uren weer vrijvallen.

A2 Balans 2016 - 2021

1	Activa	31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
	<u>Vaste activa</u>						
1.1	Immateriële vaste activa	0	0	0	0	0	0
1.2	Materiële vaste activa	1.263.214	1.396.214	1.566.214	1.516.214	1.451.214	1.581.214
1.3	Financiële vaste activa	0	0	0	0	0	0
	Totaal vaste activa	1.263.214	1.396.214	1.566.214	1.516.214	1.451.214	1.581.214
	<u>Vlottende activa</u>						
1.4	Voorraden	0	0	0	0	0	0
1.5	Vorderingen	169.590	166.590	166.590	166.590	166.590	166.590
1.6	Effecten	0	0	0	0	0	0
1.7	Liquide middelen	4.838.325	4.751.325	4.340.325	4.398.325	4.557.325	5.044.325
	Totaal vlottende activa	5.007.915	4.917.915	4.506.915	4.564.915	4.723.915	5.210.915
	Totaal activa	6.271.129	6.314.129	6.073.129	6.081.129	6.175.129	6.792.129
2	Passiva						
		31-12-2016	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
2.1	Eigen vermogen	1.895.915	1.935.915	1.972.915	2.156.915	2.468.915	2.941.915
2.2	Voorzieningen	2.360.771	2.438.771	2.251.771	2.171.771	2.047.771	2.244.771
2.3	Langlopende schulden	0	0	0	0	0	0
2.4	Kortlopende schulden	2.014.443	1.939.443	1.848.443	1.752.443	1.658.443	1.605.443
	Totaal passiva	6.271.129	6.314.129	6.073.129	6.081.129	6.175.129	6.792.129

Toelichting bij post: Materiële vaste activa

De prognose hiervan is gebaseerd op de investeringsbegroting zoals die is vastgesteld in de begroting/meerjarenraming. De verhoging in 2017 komt doordat een aantal ICT-aankopen uit 2016 zijn doorgeschoven naar 2017. De stijging in 2018 wordt voornamelijk veroorzaakt doordat een behoorlijk gedeelte van het meubilair vervangen zal worden. De komende jaren zien we ook de investeringen in ICT-middelen toenemen.

Toelichting bij post: Vorderingen

Deze blijft redelijk constant en varieert zeer beperkt door de jaren heen, afhankelijk van het tijdstip van het versturen van de facturen.

Toelichting bij post: Liquide middelen

Deze kunnen worden gezien als het resultaat van de ontwikkeling van de andere balansposten.

Toelichting bij post: Eigen vermogen

De exploitatieresultaten worden in de betreffende jaren toegevoegd aan de algemene reserve. Het eigen vermogen is inmiddels groter dan het gewenste weerstandsvermogen van €1.200.000. Hierbij moet het volgende in ogenschouw worden genomen:

- De nieuwbouw in Zaltbommel heeft tot gevolg dat de exploitatie in de eerste jaren fors negatief zal zijn. Hierdoor zal het weerstandsvermogen op een aanvaardbaar niveau blijven.
- De kans is groot dat voor de verbouwing in Gorinchem een eigen bijdrage gevraagd zal worden.
- Het nieuwe bekostigingsstelsel dat wordt ingevoerd en dat zo goed als zeker nadelig voor ons zal uitvallen. Tijdstip van invoering is waarschijnlijk 2020. De verwachting is dat er een overgangstermijn komt van vier jaar.

Toelichting bij post: Voorzieningen

De voorzieningen kennen een gelijkmatige op- en afbouw over de jaren heen. Uitzondering hierop zijn de uitgaven voor groot onderhoud. Deze zijn begroot op basis van het opgestelde meerjarenonderhoudsplan.

Toelichting bij post: Kortlopende schulden

Deze zal de komende jaren lager worden doordat vanaf 2015 per saldo meer geld uit het fonds voor de functiemix zal worden betaald dan dat er binnenkomt. Zie ook **8.4**.

A2 Staat van baten en lasten 2016-2021

A2 Staat van baten en lasten 2016-2021							
Baten							
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
3.1	Rijksbijdragen	14.496.863	14.396.600	14.620.000	14.920.000	15.240.600	15.580.000
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	20.880	9.600	10.000	9.000	2.800	0
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden						
3.4	Baten in opdracht van derden						
3.5	Overige baten	<u>696.108</u>	<u>693.800</u>	<u>806.000</u>	<u>806.000</u>	<u>805.600</u>	<u>806.000</u>
	Totaal baten	15.213.851	15.100.000	15.436.000	15.735.000	16.049.000	16.386.000
Lasten							
		2016	2017	2018	2019	2020	2021
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
4.1	Personeelslasten	12.131.724	12.420.000	12.690.000	12.852.000	13.003.000	13.144.000
4.2	Afschrijvingen	578.329	641.000	650.000	680.000	695.000	710.000
4.3	Huisvestingslasten	904.931	868.000	868.000	808.000	808.000	808.000
4.4	Overige lasten	<u>1.032.250</u>	<u>1.146.000</u>	<u>1.206.000</u>	<u>1.226.000</u>	<u>1.246.000</u>	<u>1.266.000</u>
	Totaal lasten	14.647.234	15.075.000	15.414.000	15.566.000	15.752.000	15.928.000
	Saldo baten en lasten	566.617	25.000	22.000	169.000	297.000	458.000
HR	Gerealiseerde herwaardering						
5	Financiële baten en lasten	26.943	15.000	15.000	15.000	15.000	15.000
6	Belastingen						
7	Resultaat deelnemingen						
8	Aandeel derden in resultaat						
9	Buitengewoon resultaat						
	Totaal resultaat	593.560	40.000	37.000	184.000	312.000	473.000

Toelichting bij post: Rijksbijdragen

De Rijksbijdragen zijn berekend met behulp van de leerlingenprognose. Daarnaast is rekening gehouden met de bekende gegevens van subsidies en dergelijke.

Toelichting bij post: Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Dit betreft de vergoeding die de gemeente verstrekt bij uitbreiding van het leerlingenaantal voor de eerste inrichting. Daar het in dit geval gaat over inventaris die wordt afgeschreven, zal dit bedrag in de loop van de jaren steeds lager worden, omdat de kosten bij vervanging voor rekening van de school komen.

Toelichting bij post: Overige baten

In 2017 is er enerzijds een daling vanwege het aflopen van een aantal subsidies. De daling van deze vergoedingen wordt echter grotendeels gecompenseerd door de bijdrage van het Hoornbeek

College. Deze zal tot en met het jaar 2018 toenemen in verband met de mbo-opleiding in ons gebouw en met onze mensen.

Toelichting bij post: Personeelslasten

Deze post wordt berekend op basis van het formatieplan en de lopende cao. Vervolgens wordt in elk jaar de periodiek van augustus toegevoegd. Daarnaast wordt gekeken naar de meer incidentele vormen van belonen als overuren, kosten van de functiemix, toe- of afname van taakuren, enz., om zo tot een totaalbedrag van de salariskosten te komen.

Toelichting bij post: Afschrijvingen

Deze wordt berekend op basis van de investeringsbegroting. De post laat de komende jaren een stijging zien. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de toenemende investeringen in ICT-middelen en de toenemende vraag naar digitale leermiddelen. Ook de vervanging van het meubilair zorgt voor hogere afschrijvingen.

Toelichting bij post: Huisvestingslasten

We verwachten dat deze kosten de komende jaren globaal ongewijzigd zullen blijven.

Toelichting bij post: Overige lasten

In 2016 was er een daling omdat het contract voor de repro apparatuur afliep, terwijl we de machines nog twee jaar mogen gebruiken. In 2018 volgt dan weer een stijging van de kosten. Daarnaast voorzien we jaarlijks een stijging van de ICT-kosten.

Toelichting bij post: Financiële baten en lasten

Deze fluctueert in grote lijnen met de liquiditeit. Hierbij is uitgegaan van de huidige rentestand.

2. Overige rapportages

Aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem

Algemeen

Na de invoering van het bestuur en toezichtmodel is binnen de school meer aandacht gekomen voor de risicobeheersing. Dit is ook logisch als we bedenken dat de Raad van Toezicht verder afstaat van de dagelijkse gang van zaken en grotendeels afhankelijk is van de rapportage vanuit de school.

In 2015 is een nieuw Strategisch beleidsplan opgesteld. Dit beleidsplan geeft aan wat we binnen een tijdsbestek van vier tot zes jaar willen bereiken. Dit beleidsplan is ook de basis voor de rapportages aan de Raad van Toezicht. In de maanden oktober en februari wordt uitgebreid stilgestaan bij de ontwikkelingen binnen de school. In de maand oktober wordt met name gekeken naar de onderwijskundige kant, in het voorjaar wordt verslag gedaan over de ontwikkelingen wat betreft 'Personeel en Organisatie'. Daarnaast wordt in de maand december de begroting/meerjarenraming vastgesteld en in de maand april/mei het financiële jaarverslag. Per kwartaal wordt gerapporteerd over de financiële ontwikkelingen binnen de school en per maand is er een beperkte rapportage over de ontwikkeling van de formatie en de liquiditeit. Deze rapportages en de besprekingen hierover, zowel binnen de directie en CvB als met de RvT, vormen de basis om het beleid waar nodig bij te stellen.

Risicoanalyse

In 2011 is begonnen met een uitgebreide risicoanalyse. De risico's zijn vastgesteld en de mogelijke gevolgen zijn in kaart gebracht. Elk risico heeft ook een 'eigenaar' gekregen. Daarnaast zijn de beheersmaatregelen toegevoegd. Als laatste zijn ook het belang en de ernst van de consequenties vastgesteld, waaronder de financiële impact. Uit de analyse blijkt dat het totaal van de risico's kan oplopen tot een bedrag van circa €1.200.000. Deze risicoanalyse wordt, tegelijk met de begroting, behandeld door de Raad van

Toezicht, nadat deze eerst in de directievergadering is besproken en door het CvB is vastgesteld.

Interne beheersing

De interne risicobeheersing- en controlesystemen worden regelmatig geëvalueerd. We beseffen dat de interne beheersing geen absolute zekerheid biedt. Wel is het zo dat er tot op heden geen indicaties zijn dat de opzet van deze systemen niet adequaat zou zijn. Dit punt verdient blijvende aandacht, waarbij we ook de komende jaren de opzet en de werking van de interne risicobeheersing- en controlesystemen continue blijven beoordelen en waar mogelijk verbeteren. Al naar gelang de noodzaak zal hierbij ook gebruikgemaakt worden van externen.

In het jaar 2014 is een inventarisatie gedaan naar de autorisaties, de beveiliging en het omgaan met privacygevoelige data. Enkele aanpassingen zijn gedaan op basis van deze inventarisatie.

Als laatste kunnen hier nog worden genoemd de rapportages vanuit kwaliteitszorg. Enkele jaren terug is er een kwaliteitsdashboard ontwikkeld. Hiermee kunnen de onderwijsresultaten door zowel teamleiders als directie op de voet worden gevolgd.

Belangrijkste risico's en onzekerheden

Uit de risicoanalyse blijkt dat er drie risico's worden aangemerkt, waarbij zowel de kans dat het zich voordoet en het belang voor onze school 'groot' kunnen worden genoemd.

- Het eerste risico benoemt het gevaar dat we op termijn geen eigen toelatings- en/of benoemingsbeleid meer kunnen voeren (afschaffing of inperking van artikel 23 van de grondwet). Dit zou eventueel consequenties kunnen hebben voor de bekostiging. Passende maatregelen hiertegen zijn moeilijk te nemen. Wel is er een nauw contact met de politiek, met name via het Bestuurdersoverleg en de VGS.
- Een tweede risico betreft de resultaten van het vak Engels. Deze zijn al vele jaren een punt van zorg. Binnen de school is hier blijvend aandacht voor. Inmiddels zijn vele acties opgestart. Zij worden gemonitord door de directeur onderwijs (secties) op de voortgang en de effecten hiervan. Voor havo en vwo zijn de resultaten ondertussen op niveau. Voor mavo en vmbo zijn de gewenste resultaten nog niet bereikt.
- Het derde risico betreft het leerlingenvervoer. Er zijn op dit moment 250-300 leerlingen die gebruikmaken van het leerlingenvervoer. We merken bij een aantal ouders dat de kosten hiervan steeds vaker een struikelblok vormen. Dit zou kunnen leiden tot een afname van het aantal leerlingen. Om dit probleem het hoofd te bieden, zijn we in gesprek met collega-scholen om te zien of we gezamenlijk een oplossing kunnen vinden. Daarnaast heeft de Stichting Vermogensbeheer al enkele malen een gift gegeven. Ook is deze begonnen om een bestemmingsreserve op te bouwen voor vervoerskosten. Een nevenvestiging in Zaltbommel reduceert het aantal leerlingen dat afhankelijk is van leerlingenvervoer sterk. Wel blijft leerlingenvervoer noodzakelijk voor bovenbouwleerlingen.

Een belangrijk risico in de toekomst betreft de verbouw in Gorinchem en de nieuwbouw in Zaltbommel. Dit betreft de financiering, de bouw en het onderhoud. We zullen deze integreren in de bestaande risicoanalyse.

Daarnaast blijft de aankondiging van het nieuwe bekostigingsstelsel een onzekerheid voor onze school.

3. Prognose gebaseerd op nieuwe huisvestingssituatie

Algemeen

Naast wat er is opgenomen in de officiële begroting 2017 / meerjarenraming 2018-2021 willen we een korte paragraaf wijden aan de financiële consequenties als gevolg van de recente ontwikkelingen op het gebied van huisvesting. Het is hierbij niet de bedoeling dat deze paragraaf een volledig beeld/verantwoording geeft van de nieuwe situatie. Het

probeert een indicatie te geven van wat globaal gezien de impact is op de exploitatie en het weerstandsvermogen.

Op 7 maart 2017 hebben wij bericht ontvangen dat de overheid van plan is om de nevenvestiging in Zaltbommel goed te keuren. In de raadsvergadering van 30 maart 2017 heeft de gemeenteraad ingestemd met de financiering, inclusief de duurzaamheidsparagraaf. Uitgangspunt bij al deze beslissingen is dat we met ingang van het schooljaar 2018-2019 het schoolgebouw willen betrekken.

Bij deze berekening is gekeken naar:

1. de hoogte van de investering in Zaltbommel;
2. de consequenties hiervan voor de huisvesting in Gorinchem;
3. de wijze van financiering;
4. wat het betekent voor de bekostiging (functiemix);
5. het effect op het aantal klassen en dus op de salariskosten;
6. overige kosten die samenhangen met bovenstaande.

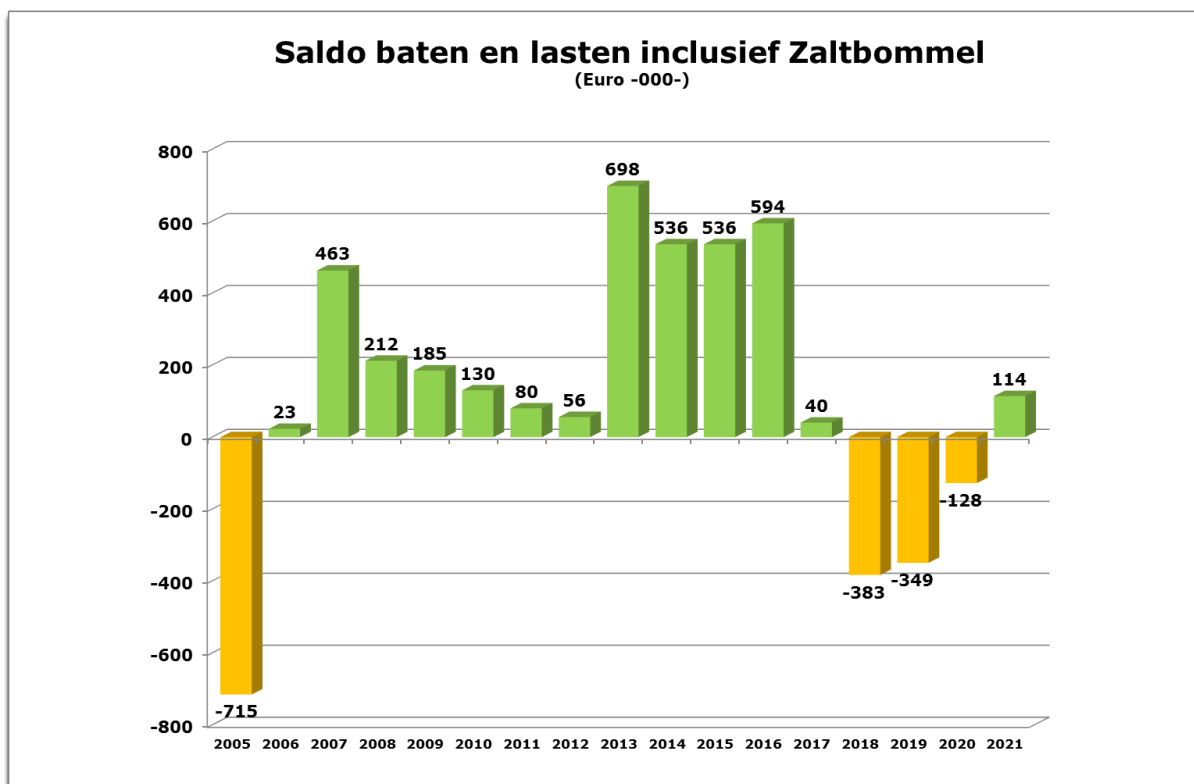
Bovenstaande zes punten worden hieronder kort uitgewerkt.

1. We zijn uitgegaan van een uitbreiding van 3.832m², wat gebaseerd is op 532 leerlingen. Bij het bepalen van de leerlingenaantallen zijn we uitgegaan van een groei van vijftig leerlingen gedurende een periode van vier jaren. Gekoppeld aan de verwachte investeringsprijs per m² is het te verwachten investeringsbedrag circa €7.000.000. Daarbovenop willen we duurzaamheidsmaatregelen nemen, wat een investering vergt van circa €700.000.
2. Wanneer we de dependance in Gorinchem verlaten en beginnen in Zaltbommel, zullen we in Gorinchem ruimte tekort komen. Dit tekort wordt geschat op circa 1100 m². In deze begroting is ervan uitgegaan dat hiervoor een eigen bijdrage nodig is van circa €500.000. Deze bijdrage wordt vervolgens in 25 jaar afgeschreven. Omdat het eerste jaar de examenklas van de mavo niet naar Zaltbommel zal gaan, zullen we de portakabins een schooljaar extra aanhouden.
3. De gemeente Zaltbommel gebruikt voor de financiering van de schoolgebouwen voor het VO het 'doordecentralisatie-principe'. Gebaseerd op het investeringsbedrag, aangevuld met een rentecomponent, ontvangen wij veertig jaar lang een vast bedrag voor de huisvesting. Hiermee worden wij geacht het schoolgebouw te laten bouwen, over veertig jaar af te schrijven en de nodige financiering te kunnen aantrekken. Voor dit laatste zijn inmiddels contacten gelegd met de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG). Op basis van offertes die zijn ontvangen, zal er 0,6% tot 0,7% verschil liggen tussen de rentecompensatie van de gemeente en het tarief dat betaald moet worden bij de BNG. Om tot dit gunstige rentepercentage te komen, stelt de gemeente Zaltbommel zich garant voor deze lening. Het is de bedoeling dat het eerste gedeelte van de lening (€4 miljoen) wordt opgenomen in januari 2018 en het tweede gedeelte (€3,4 miljoen) in juni 2018. De eerste maandelijkse betaling van de gemeente Zaltbommel zal plaatsvinden in januari 2019. Dit betekent dus een stuk voorfinanciering van onze kant.
Naast de basisvergoeding ligt er een voorstel, waarbij de gemeente Zaltbommel 2/3 van de extra kosten wegens duurzaamheid voor haar rekening neemt - een reden waarom wij dit ook meefinancieren bij de BNG. Beide voorstellen zijn inmiddels goedgekeurd door het college van B&W en de gemeenteraad.
Overigens betekent één en ander dat en het schoolgebouw en de lening op onze balans komen te staan. Het gebouw wordt lineair afgeschreven in veertig jaar. De lening wordt annuïtair afgelost in veertig jaar.
4. Zoals al is geschreven, zal over een periode van enkele jaren het leerlingenaantal groeien met naar verwachting vijftig leerlingen. De extra inkomsten hiervan zijn meegenomen. Daar Zaltbommel niet in de Randstadregio valt, zullen we minder gelden ontvangen voor de functiemix. Ook dit is verwerkt in deze begroting. Wel zal nog bekeken moeten worden of het mogelijk is dit ten laste van de functiemixvoorziening te brengen.
5. Voor de herberekening van de salariskosten spelen er enkele effecten die zijn meegenomen:

- door de toename van vijftig leerlingen is er extra formatie nodig;
  - door hetzelfde onderwijs op meerdere locaties te geven, wordt het moeilijker om de optimale klassengrootte te bereiken. Berekeningen uit het verleden hebben aangetoond dat hiervoor gemiddeld 1,2 klas, oftewel 1,6fte, extra nodig is;
  - er zijn een aantal uren extra nodig voor ondersteunende diensten.
6. Er is globaal gekeken wat de impact is op de overige kosten van de vestiging in Zaltbommel, het bijbouwen in Gorinchem, ten opzicht van het hebben van de dependance. Deze zijn op hoofdlijnen meegenomen. Hierbij moet bedacht worden dat de huidige dependance gehuurd werd van de gemeente, waarbij de gemeente de onderhoudskosten, de nutsvoorzieningen enz. voor haar rekening nam, terwijl in de nieuwe situatie dit alles volledig voor onze rekening komt.

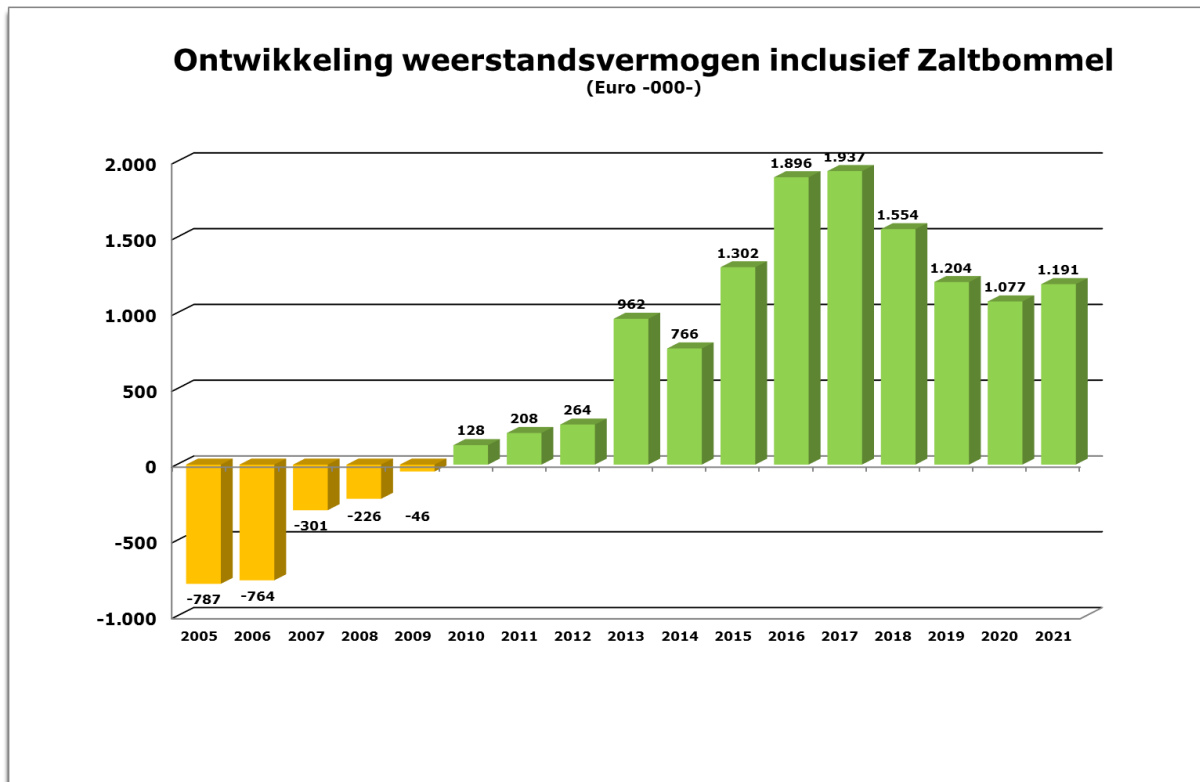
Baten en lasten met Zaltbommel

Als we bovenstaande gegevens verwerken in de eerder opgestelde exploitatie komen we tot het volgende overzicht:

Weerstandsvermogen inclusief Zaltbommel

Op basis van deze informatie is ook een aangepaste berekening gemaakt van het weerstandsvermogen. Dit leidt tot de volgende resultaten:

Het is de intentie om in de loop van het jaar 2017 of begin 2018 de risicoanalyse bij te werken met de nieuwe huisvestingssituatie. Afhankelijk daarvan zal gekeken worden welk weerstandsvermogen op de lange termijn wenselijke is voor onze school. Het meerjarenbeleid zal daar vervolgens op worden afgestemd.

C ***Verslag Raad van Toezicht***

Jaarverslag 2016 Raad van Toezicht Gomarus scholengemeenschap

Inleiding

In 2009 is voor de Gomarus scholengemeenschap te Gorinchem op basis van de 'Code Goed Onderwijsbestuur VO' voor het onderwijs het Raad van Toezicht (RvT)-model ingevoerd. De school wordt bestuurd door een eenhoofdig College van Bestuur (CvB). De RvT houdt toezicht op het bestuur. Deze constructie is vastgelegd in de statuten van de Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatorische grondslag te Gorinchem (hierna: de Stichting), het Reglement Bestuur van de Stichting en het Reglement Toezicht van de Stichting.

In artikel 26 van het Reglement Toezicht van de Stichting is bepaald dat de RvT een jaarlijkse verantwoording aflegt door middel van een schriftelijk verslag, dat toegevoegd wordt aan het jaarverslag van de Stichting. In dit verslag dient de RvT te vermelden:

- a. de samenstelling van de RvT en de wijzigingen daarin, met namen, titels, leeftijd, beroep en voor de onderwijsinstelling van belang zijnde nevenfuncties van de leden;
- b. de positie die de leden van de RvT innemen op het rooster van aftreden (eerste benoeming, herbenoeming en datum van aftreden);
- c. de beoordeling van de doelrealisatie en van de invulling van de maatschappelijke taakstelling;
- d. de door de RvT verrichte werkzaamheden;
- e. kernpunten van de aan de orde gekomen zijnde onderwerpen;
- f. de kwaliteit en de deskundigheidsbevordering van de RvT;
- g. zijn honorering.

Met dit verslag geeft de RvT uitvoering aan deze verplichting. In dit verslag wordt de volgorde uit artikel 26 van het Reglement Toezicht gevolgd.

De taken van de RvT kunnen worden samengevat in een drietal hoofdfuncties:

1. toezichthouder op het CvB;
2. klankbord voor het CvB;
3. werkgever van het CvB.

Deze taken komen in dit verslag elk afzonderlijk aan de orde.

Naast de verplichte onderdelen van het jaarverslag wordt in dit verslag ook verantwoording afgelegd van de wijze waarop het intern toezicht in 2016 inhoudelijk heeft gefunctioneerd. Dit laatste element is aan het jaarverslag toegevoegd op advies van de Inspectie voor het Onderwijs, waarmee een afvaardiging van de RvT in 2012 en 2015 een gesprek heeft gevoerd.

I. Verantwoording activiteiten Raad van Toezicht in 2016 aan de hand van het Reglement Toezicht

A. De samenstelling van de RvT en de wijzigingen daarin, met namen, titels, leeftijd, beroep en voor de onderwijsinstelling van belang zijnde nevenfuncties van de leden.

De heer H. van Snippenberg was aan het eind van het schooljaar 2015-2016 aftredend en niet herkiesbaar. De heer Van Snippenberg heeft een groot aantal jaren deel uitgemaakt van het bestuur en vervolgens de RvT van de Gomarus Scholengemeenschap. De RvT is hem veel dank verschuldigd voor de vele werkzaamheden die hij ten behoeve van de school heeft verricht. De heer Van Snippenberg beheerde in de RvT de portefeuille personeel en organisatie. Vanuit zijn professionaliteit en ervaring op dit terrein heeft hij gedurende een lange reeks van jaren veel voor de school mogen betekenen.

Ter vervulling van de vacature van de heer Van Snippenberg is gezocht naar een kandidaat met ervaring en deskundigheid op het gebied van onderwijsorganisaties en op het terrein van personeelsbeleid. Evenals bij de vervulling van de vorige vacature in de RvT was het aantal reacties in de eerste sollicitatieronde gering (slechts één reactie) terwijl de tweede ronde veel meer reacties opleverde (acht kandidaten). Benoemd is de heer E.J. Nieuwenhuis uit Lisse. De heer Nieuwenhuis is 39 jaar oud en is wethouder van de gemeente Lisse. Voor zijn benoeming als wethouder heeft hij een aantal functies in het onderwijs vervuld.

Op 31 december 2016 was de samenstelling van de RvT als volgt:

Voorzitter: T.A. Stoop.

Leeftijd: 48 jaar.

Beroep: (voorzitter van de) raad van bestuur van Cedrah, een reformatorische instelling voor wonen, zorg en diensten in de provincies Zeeland en Zuid-Holland (bezoldigd).

Nevenfuncties:

1. voorzitter van de raad van toezicht van het landelijk samenwerkingsverband passend onderwijs voor reformatorisch primair onderwijs (Berséba) (bezoldigd)
2. voorzitter van de raad van toezicht van het Ikazia Ziekenhuis (onbezoldigd)
3. voorzitter stuurgroep kerkbouw Gereformeerde Gemeente Hendrik-Ido-Ambacht (onbezoldigd)
4. lid partijadviesraad SGP (onbezoldigd).

Kerkgenootschap: Gereformeerde Gemeenten.

Vicevoorzitter: ing. J.C. van Dam.

Leeftijd: 67 jaar.

Beroep: gepensioneerd sectordirecteur Techniek&ICT en coördinator CMT Hoornbeeck College te Amersfoort.

Nevenfuncties:

1. voorzitter plaatselijke kiesvereniging SGP (onbezoldigd)
2. visitator Protestantse Kerk in Nederland (tot medio 2016). (onbezoldigd)

Portefeuille: onderwijssector/onderwijs vakinhoudelijk/onderwijskwaliteit.

Kerkgenootschap: Protestantse Kerk in Nederland.

Secretaris: mr. P. Hugense.

Leeftijd: 61 jaar.

Beroep: juridisch adviseur gemeente Molenwaard (bezoldigd).

Nevenfuncties:

1. voorzitter klachtencommissie Lelie zorggroep (bezoldigd)
2. voorzitter bestuur Plaatselijke Kiesvereniging SGP Graafstroom (onbezoldigd)
3. bestuurslid Gemeentelijke Kiesvereniging SGP Molenwaard (onbezoldigd)
4. voorzitter klachtencommissie medewerkers Sirjon (bezoldigd)
5. lid bouwcommissie kerk Gereformeerde Gemeente Sliedrecht. (onbezoldigd)

Portefeuille: juridisch specialisatie onderwijs/arbeid.

Kerkgenootschap: Gereformeerde Gemeenten.

Overige leden:

J.S. Breedveld.

Leeftijd: 53 jaar.

Beroep: ondernemer (bezoldigd).

Nevenfuncties:

1. voorzitter kerkvoogdij Hersteld Hervormde Gemeente Barendrecht (onbezoldigd)
2. bestuurslid Plaatselijke Kiesvereniging SGP Barendrecht (onbezoldigd)
3. lid steunfractie SGP Barendrecht (onbezoldigd)
4. bestuurslid Hospice 'De Reiziger' te Barendrecht (onbezoldigd)
5. bestuurslid/secretaris van VBO Fresh World (onbezoldigd).

Portefeuille: ondernemerschap i.r.t. onderwijs.

Kerkgenootschap: Hersteld Hervormde Kerk.

P. van Hartingsveldt.

Leeftijd: 67 jaar.

Beroep: gepensioneerd sectordirecteur/voorzitter directieteam Hoornbeek College te Amersfoort.

Nevenfuncties: -

Portefeuille: huisvesting/facilitair/vastgoed.

Kerkgenootschap: Gereformeerde Gemeenten.

E.J. Nieuwenhuis

Leeftijd: 39 jaar.

Beroep: wethouder gemeente Lisse (bezoldigd).

Nevenfuncties:

1. bestuurslid Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD Bollenstreek) (onbezoldigd)
2. bestuurslid Vuilafvoerbedrijf Duin- en Bollenstreek (VAB) (onbezoldigd)
3. lid van de Vereniging van Aandeelhouders De Meerlanden Holding N.V. (onbezoldigd)
4. lid dagelijks bestuur Holland Rijnland (onbezoldigd)
5. bestuurslid werkorganisatie HLTsamen (onbezoldigd)
6. bestuurslid Jeugdbond Gereformeerde Gemeenten (onbezoldigd).

Portefeuille: organisatie/medewerkers.

Kerkgenootschap: Gereformeerde Gemeenten.

A.C. Speksnijder.

Leeftijd: 63 jaar.

Beroep: eigenaar/directeur administratiekantoor (bezoldigd).

Nevenfuncties: -

Portefeuille: financieel/economisch/financiering onderwijs.

Kerkgenootschap: Gereformeerde Gemeenten.

B. De positie die de leden van de RvT innemen op het rooster van aftreden (eerste benoeming, herbenoeming en datum van aftreden).

Op grond van artikel 9 van de statuten van de Stichting treedt een lid van de RvT volgens rooster, doch uiterlijk vier jaar na zijn benoeming, af. In principe kan een lid maximaal acht jaar aaneengesloten zitting hebben in de RvT. Indien een lid niet meer herbenoembaar is, kan op grond van de statuten toch eenmalig een nieuwe benoeming plaatsvinden, indien naar het oordeel van de RvT bijzondere omstandigheden dit rechtvaardigen, zulks na voorafgaand overleg met het bestuur van de Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatorische grondslag te Gorinchem (hierna: Verenigingsbestuur, VB).

Mede in verband met de grote projecten die op stapel staan, zoals de realisering van een nevenvestiging in Zaltbommel en het aanbieden van een aantal mbo-opleidingen op de Gomarus door het Hoornbeek College, is in 2015 in overleg met het VB besloten een rooster van aftreden op te stellen waarin elk jaar slechts één RvT-lid aftreedt. Het rooster van aftreden ziet er als volgt uit:

J.S. Breedveld: aftredend in D.V. 2019, herbenoembaar tot 2023.

Ing. J.C. van Dam: aftredend in 2018, niet herbenoembaar.

P. van Hartingsveldt: aftredend in 2019, herbenoembaar tot 2021.

Mr. P. Hugense: aftredend in 2019, niet herbenoembaar.

E.J. Nieuwenhuis: aftredend in 2020, herbenoembaar tot 2024.

A.C. Speksnijder: aftredend in 2017, niet herbenoembaar.

T.A. Stoop: aftredend in 2017, herbenoembaar tot 2020.

C. De beoordeling van de doelrealisatie en van de invulling van de maatschappelijke taakstelling.

Het doel van het door de RvT uit te oefenen toezicht is vastgelegd in artikel 3 van het Reglement Toezicht. Dit artikel luidt als volgt:

Artikel 3 Doel van het toezicht

1. Doel van het toezicht is te toetsen of en daardoor te bevorderen dat het CvB het doel van de onderwijsinstelling effectief en efficiënt realiseert.
2. Het toezicht richt zich eveneens op het realiseren van maatschappelijke doelen, die door de onderwijsinstelling zijn vastgesteld dan wel door de overheid in wet- en regelgeving zijn vastgelegd en voorgeschreven, voor zover deze niet in strijd zijn met de grondslag van de Stichting en voor zover deze door de Stichting zijn geaccepteerd. Tevens is het CvB gehouden zich aan de door de Stichting geaccepteerde branchecodes te houden.
3. Het toezicht richt zich op het realiseren van doelen op strategisch en beleidsmatig niveau, ten aanzien van het onderwijs, de onderwijsinstelling en de leiding (management), met aandacht voor de identiteit, het bestuur, de kwaliteitsaspecten van het onderwijs en de school, de tevredenheid van de leden van de Vereniging en de ouders/verzorgers van de leerlingen, de personeelstevredenheid, de zorg voor de leerlingen, de financiering en het financiële beheer.

In het verslagjaar heeft de RvT aan deze aspecten in zijn vergaderingen regelmatig aandacht besteed. Door het toebedelen van portefeuilles aan de leden van de Raad, wordt beoogd de doelrealisatie zo optimaal mogelijk te verwezenlijken. De volgende profielen/portefeuilles zijn in de RvT vertegenwoordigd: ondernemer in relatie tot onderwijs, onderwijssector/onderwijs vakinhoudelijk/ onderwijskwaliteit, organisatie/medewerkers, financieel/economisch/financiering onderwijs, juridisch specialisatie onderwijs/arbeid en huisvesting/facilitair/vastgoed. De agenda van de RvT-vergaderingen is zo ingericht, dat al deze onderwerpen daarin aan de orde komen. Op de agenda wordt aangegeven wat de taak van de RvT is m.b.t. het desbetreffende onderwerp. Een onderwerp kan geagendeerd zijn om de RvT te informeren, in het kader van de toezichthoudende taak van de RvT, ter goedkeuring door de RvT of ter vaststelling.

Klankbordfunctie Raad van Toezicht

Naast zijn functies als toezichthouder en werkgever van het CvB, heeft de RvT ook een klankbordfunctie voor het CvB. In het verslagjaar heeft de klankbordfunctie voornamelijk gestalte gekregen in de reguliere vergaderingen van de RvT met het CvB.

D. De door de RvT verrichtte werkzaamheden.

In het verslagjaar heeft de RvT zes keer regulier vergaderd. Daarnaast is, zoals elk jaar, een afzonderlijke themavergadering gehouden met het VB, het CvB en de directie. In deze bijeenkomst heeft ds. J. Belder een presentatie verzorgd en is aansluitend gesproken over ontwikkelingen binnen de reformatorische gezindte, met name in relatie tot de identiteit van het reformatorisch voortgezet onderwijs.

Identiteit van de school

De RvT kent een drietal reguliere contactmomenten met het VB. Het gaat hier om het gesprek tussen de voorzitters van RvT en VB dat eenmaal per jaar plaatsvindt, de jaarlijkse themabijeenkomst van RvT en VB met CvB en directie (waarin het besproken thema in 2016 een directe relatie had met de identiteit van de school), en een gesprek tussen een delegatie van de RvT en het VB naar aanleiding van het jaarverslag van de RvT. Dit laatste gesprek heeft plaatsgevonden op 3 maart 2016. In dit overleg is – aan de hand van een aantal van tevoren door het VB ingediende vragen over het jaarverslag van de RvT over 2015 – nader van gedachten gewisseld over een aantal fundamentele vraagstukken met betrekking tot de school.

Tijdens de genoemde contactmomenten is het toezicht op de identiteit een vast onderdeel van het gesprek. Op deze wijze kan de RvT gestalte geven aan het toezicht op de identiteit van de school.

In het verslagjaar bracht het CvB rapport uit aan de RvT met betrekking tot de identiteit over het schooljaar 2015-2016. Dit rapport dient ter verantwoording aan de RvT van het door het CvB gevoerde beleid m.b.t. de identiteit van de school. In dit rapport brengt het CvB verslag uit over de opvolging van de adviezen van het VB aan het CvB m.b.t. de identiteit. Vast onderdeel van dit rapport zijn de rapportages over het gevoerde benoemings- en toelatingsbeleid. Verder wordt in het rapport over het schooljaar 2015-2016 o.m. aandacht besteed aan de bijeenkomst met kerkenraden op 9 mei 2016 over het thema 'Kerk en school, schouder aan schouder inzake de kinderdoop'. Gezamenlijk werd geconcludeerd dat het wenselijk is dat er meer aandacht wordt gegeven aan de betekenis van de kinderdoop. Het primaat hiervoor ligt bij de kerken, maar ook binnen de school kan hieraan bij de godsdienstlessen aandacht worden gegeven. Verder wordt in de rapportage van het CvB aandacht besteed aan het kledingbeleid, de identiteitsgerelateerde punten uit de eindrapportage Strategisch Beleidsplan 2011-2016, de identiteitsgerelateerde punten uit functioneringsevaluaties en de visitaties van het VB aan de school, waarin lessen in een aantal vakken zijn bijgewoond.

Lesbezoeken

Op 16 maart 2016 heeft een delegatie van twee RvT-leden een aantal lesbezoeken afgelegd. Er werden vijf lessen bijgewoond in diverse vakken en in verschillende klassen. De delegatie heeft in de eerstvolgende RvT-vergadering een positief verslag uitgebracht over de bijgewoonde lessen.

De RvT heeft in 2016 gekozen voor een andere vorm van contact met de organisatie. Besloten is tot het houden van visitaties, die eenmaal per schooljaar plaatsvinden. Er wordt gesproken met een selectie van enkele personen uit de volgende geledingen: leerlingen, docenten, OOP, directie en teamleiders/sectieleiders. Daarnaast worden er lessen bijgewoond. Op 30 november 2016 heeft de eerste visitatie in deze opzet plaatsgevonden door een afvaardiging van een drietal RvT-leden. Uit de gesprekken met de verschillende geledingen bleek dat deze vorm van visitatie bijzonder geschikt is om voeling te houden met de werkvloer. Leerlingen en personeel toonden zich over het algemeen genomen erg tevreden over de school. Met name de interactie met de leerlingen ervoeren de visitatoren als bijzonder waardevol.

Eigen werkzaamheden van de Raad van Toezicht

In elke vergadering van de Raad wordt aandacht besteed aan de eigen werkzaamheden van de RvT, zoals dat in artikel 16 van het Reglement Toezicht is voorgeschreven. Uiteraard kwamen in het verslagjaar in de vergaderingen de onderwerpen aan de orde die op grond van de statuten van de Stichting en het Reglement Toezicht jaarlijks besproken dienen te worden.

Evaluatie eigen functioneren

Elk jaar evalueert de RvT zijn eigen functioneren. De zelfevaluatie vindt plaats aan de hand van een uitgebreide vragenlijst, die is opgesteld naar aanleiding van de *Toolkit Toezicht in het publieke veld* van het Nationaal Register voor search en selectie voor stimulerend toezicht. Op deze wijze kan de evaluatie van het eigen functioneren op een professionele manier gestalte krijgen. Door het hanteren van deze vragenlijst wordt gebruikgemaakt van criteria die ook door andere raden van toezicht worden gehanteerd. In de vragenlijst komen de volgende onderwerpen aan de orde: de besturingsfilosofie en de kerntaken van bestuur en toezicht, de werkgeversrol van de RvT, signalen om dreigend onheil te voorzien, lerend vermogen en professionaliteit en de evaluatie van het intern toezicht. Uit de bespreking van de zelfevaluatie kwamen onder meer de volgende punten naar voren: de specialiteiten van de RvT-leden zijn goed in evenwicht; de relevante informatie die door de bestuurder volgens een gestructureerd schema wordt aangeleverd wordt als adequaat aangemerkt; de sfeer tijdens de vergaderingen is goed; het werk in de raad wordt door alle leden met genoeg gedaan; er is blijvend aandacht nodig voor de kernwaarden: onafhankelijk, transparant, zorgvuldig, betrouwbaar en beschikbaar en ten slotte werd geconstateerd dat de klankbordfunctie van de RvT meer aandacht zou mogen krijgen.

Naar aanleiding van de aangepaste 'Code Goed Onderwijsbestuur VO' van de VO-raad, die op 1 augustus 2015 in werking is getreden, heeft de RvT besloten een aantal wijzigingen in de statuten van de Stichting ter goedkeuring voor te leggen aan de in 2017 te houden algemene ledenvergadering van de Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatorische grondslag te Gorinchem (hierna: Vereniging).

Teneinde de statuten in overeenstemming te brengen met de 'Code Goed Onderwijsbestuur VO' wordt in de eerste plaats voorgesteld om in de statuten op te nemen dat lid van de Raad van Toezicht niet kan zijn een persoon die de functie van bestuurder vervult bij een onderwijsorganisatie binnen de onderwijssector VO. Ook kan geen lid van de Raad van Toezicht zijn hij die de functie van bestuurder vervult bij een onderwijsorganisatie in een andere onderwijssector dan het VO, tenzij het een ander voedingsgebied betreft. Deze bepaling zal eveneens aan de statuten worden toegevoegd. Verder wordt voorgesteld in de statuten op te nemen dat personen die de functie van intern toezichthouder vervullen bij een onderwijsorganisatie binnen de sector Voortgezet Onderwijs of binnen een andere onderwijssector, tenzij deze organisatie actief is in een ander voedingsgebied, geen lid kunnen zijn van het College van Bestuur. Eveneens wordt voorgesteld aan de statuten toe te voegen dat personen die lid zijn of zijn geweest van de Raad van Toezicht van de Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatorische grondslag te Gorinchem of de rechtsopvolger(s) van de Stichting, geen lid kunnen zijn van het College van Bestuur.

Naast de statutenwijzigingen die nodig zijn om de statuten in overeenstemming te brengen met de 'Code Goed Onderwijsbestuur VO', zullen aan de ledenvergadering van de Vereniging een aantal statutenwijzigingen worden voorgelegd die voortvloeien uit geconstateerde onjuistheden. Ook wordt voorgesteld in de statuten vast te leggen dat personen die de leeftijd van 70 jaar hebben bereikt, niet benoembaar zijn tot lid van de Raad van Toezicht. Ten slotte zal de ledenvergadering worden voorgesteld de zelfstandige positie van de intern controller in de statuten te verankeren. Ook in het Reglement Toezicht zullen enkele wijzigingen worden aangebracht als gevolg van de 'Code Goed Onderwijsbestuur VO' en in verband met geconstateerde verschillen tussen de statuten en het reglement.

Participatie RvT in organisaties buiten de school

De RvT is lid van de Vereniging van Toezichthouders in Onderwijsinstellingen (VTOI). De bijeenkomsten van deze organisatie worden zoveel mogelijk bezocht. Ook neemt de RvT deel aan het Platform raden van toezicht VO van de VGS.

Bespreken onderwerpen voor (middel)lange termijn

Naar aanleiding van de evaluatie van het eigen functioneren is in 2013 vastgesteld dat in de RvT-vergaderingen, naast de reguliere onderwerpen, ook aandacht moet zijn voor onderwerpen die betrekking hebben op de (middel)lange termijn. Besloten is toen tweemaal per jaar te spreken over een dergelijk onderwerp. In het verslagjaar is in dit kader aan de hand van een aantal vragen en stellingen uitgebreid aandacht besteed aan het benoemings- en toelatingsbeleid van de school. Een ander langetermijnonderwerp waaraan in het verslagjaar specifiek aandacht is besteed, is de internationalisering in de samenleving in het algemeen en de aandacht die daaraan in het onderwijs wordt besteed in het bijzonder. Verder is in dit verband een door het CvB opgestelde notitie besproken over de langetermijnvisie op het onderwijs in het algemeen en op de Gomarus in het bijzonder. Ook is een inventarisatie opgesteld van langetermijnonderwerpen waaraan de RvT in de komende jaren aandacht zou kunnen besteden. Enkele onderwerpen waarover de RvT in de komende jaren in dit verband hoopt te spreken zijn: de weerbaarheid van de leerlingen, de relatie van de driehoek RvT-VB-CvB (vooral wat betreft de informatievergaring), kwaliteitszorg in relatie tot toezicht op de kwaliteit, de ontwikkelingen rond artikel 23 Grondwet (onder meer richtingvrije planning etc.) en de maatschappelijke opdracht van de school (lokaal en regionaal).

F. Kernpunten van de aan de orde gekomen zijnde onderwerpen.

De inhoud van de RvT-vergaderingen laat een cyclisch patroon zien. Het strategisch beleidsplan is als het ware het kader waarbinnen alle andere rapportages en plannen, zoals het jaarplan, de onderwijskundige tussenrapportage en de tussenrapportage personeel en organisatie enz. een plaats krijgen. De agenda van de RvT-vergaderingen wordt dan ook in hoge mate bepaald door genoemde beleidsstukken. Het strategisch beleidsplan bepaalt dus op hoofdlijnen de koers van de school. Op basis van het strategisch beleidsplan en de gegevens uit het kwaliteitszorgsysteem over onderwijsresultaten, verzuim, scholing etc. wordt jaarlijks een onderwijskundige rapportage opgesteld, evenals een tussenrapportage personeel en organisatie. De rapportage over personeel en organisatie wordt jaarlijks door de RvT besproken in de eerste vergadering van het nieuwe kalenderjaar en de onderwijskundige rapportage in de eerste vergadering van het nieuwe schooljaar. In de reguliere vergaderingen kwamen verder de gebruikelijke agendapunten aan de orde, zoals de financiën, het algemene jaarverslag, het onderwijskundig jaarverslag, de verslagen van bijgewoonde bijeenkomsten en de rapportage over personele knelpunten.

Om een indruk te geven van een aantal onderwerpen die besproken zijn in de RvT-vergaderingen, wordt hieronder een kleine bloemlezing gegeven van een aantal in het oog springende aandachtspunten.

Nevenvestiging Zaltbommel

In het verslagjaar is gestart met de voorbereidingen voor de realisering van de nevenvestiging van de Gomarus in Zaltbommel. Er is een aanvraag voor een nevenvestiging ingediend bij het ministerie van OC&W, ondertekend door alle betrokkenen in de regio (scholen, gemeenten en provincies). Om de medewerking te verkrijgen van het bestuur van de Ida Gerhardt Academie – een nog op te richten scholengemeenschap voor mavo en havo op algemeen bijzondere, rooms-katholieke, protestants-christelijke, reformatorische en antroposofische grondslag te Geldermalsen – is de aangespannen beroepsprocedure tegen de goedkeuring van de oprichting van deze scholengemeenschap ingetrokken. Het streven is erop gericht om in augustus 2018 de nevenvestiging in Zaltbommel te openen.

Huisvesting Gorinchem

Ook wanneer een nevenvestiging in Zaltbommel kan worden gerealiseerd, heeft de Gomarus in Gorinchem waarschijnlijk recht op extra huisvesting. Dit houdt onder meer verband met de huisvesting van de mbo-activiteiten en huisvesting voor Passend Onderwijs. Er is nog geen duidelijkheid over de uitbreidingsmogelijkheden en bijbehorende kosten.

Mbo-opleiding

Met ingang van het schooljaar 2016-2017 zijn de mbo-opleidingen niveau 2 BBL Timmerman, BBL Verkoper en BOL HZW aan de Gomarus gestart. Afgezien van enkele 'aanloopproblemen' is deze start naar tevredenheid van docenten en leerlingen verlopen. In het voorjaar van 2017 zal het CvB met het Hoornbeek College overleggen over de toekomst van het mbo in Gorinchem.

Samenwerkingsovereenkomst opvang vluchtelingen gemeente Gorinchem

Het CvB van de Gomarus heeft samen met de andere Gorinchemse scholen een samenwerkingsovereenkomst ondertekend voor een Internationale Schakelklas. De bedoeling van deze Schakelklas is om vergunninghouders de Nederlandse taal en cultuur te leren. De ondertekening van deze overeenkomst is goedgekeurd door de RvT.

Onderwijsresultaten

Met dankbaarheid en waardering heeft de RvT kennisgenomen van de prachtige examenresultaten in 2016. Zowel ten opzichte van de landelijke slagingspercentages als vergeleken met de andere reformatorische scholengemeenschappen in het voortgezet onderwijs, zijn de resultaten van de examens op de Gomarus bijzonder positief te noemen. Deze tendens doet zich al enkele opeenvolgende jaren voor. Dit is in de eerste plaats een reden tot dankbaarheid jegens de Heere, Die het werk op de school rijk heeft

gezegend. Het zal echter ook de nodige inspanning van alle betrokkenen vragen om deze trend vast te houden.

Visitatietraject raden van toezicht VGS-scholen voor voortgezet onderwijs

In 2015 heeft de RvT besloten niet te participeren in een traject van onderlinge visitaties tussen de RvT's van de zeven reformatorische VO-scholen. De RvT zag niet veel meerwaarde in een visitatietraject boven de interne evaluatie die de RvT periodiek al toepast. Dit ligt anders voor een intervisietraject, zoals dat aanvankelijk door de VGS werd voorgesteld. Een intervisietraject is gericht op het onderling diepgaand bespreken van een aantal onderwerpen en elkaar daarop bevragen en eventueel elkaars vergaderingen bijwonen. Een visitatietraject is veel verdergaand en meeromvattend. Overleg met de VGS hierover leidde niet tot aanpassing van het voorstel. Naast de RvT van de Gomarus besloten nog twee andere reformatorische scholen voor voortgezet onderwijs niet deel te nemen aan dit visitatietraject. Naar aanleiding van een verzoek van de wel participerende scholen om het standpunt van de RvT nog eens te heroverwegen, heeft de RvT besloten om de volgende keer mee te doen aan het gezamenlijk visitatietraject wanneer ten minste één van de andere scholen die nu niet hebben deelgenomen, hiertoe ook besluit. Dit standpunt is niet zozeer ingegeven vanwege de verwachte meerwaarde van het visitatietraject ten opzichte van de eigen interne evaluatie, maar meer door de wens om gezamenlijk op te trekken met de andere reformatorische scholen voor voortgezet onderwijs.

G. De kwaliteit en de deskundigheidsbevordering van de RvT.

De Raad heeft besloten in eerste instantie gebruik te maken van het scholingsaanbod van de Vereniging voor Gereformeerd Schoolonderwijs (VGS) en de Vereniging van Toezichthouders in Onderwijsinstellingen (VTOI), van welke organisatie de RvT-leden lid zijn. Verschillende leden hebben in het verslagjaar bijeenkomsten voor deskundigheidsbevordering en scholing van beide genoemde organisaties bijgewoond. Aan nieuwe RvT-leden wordt begeleiding geboden in de vorm van gesprekken met diverse betrokkenen bij de Gomarus en een cursus van de VTOI voor nieuwe leden in de raad van toezicht.

H. De honorering van de Raad van Toezicht.

De RvT heeft in 2016 de regeling voor honorering van voorzitter en leden van de RvT aangepast. De voorzitter ontvangt met ingang van het kalenderjaar 2016 een honorarium van € 4500,- bruto op jaarbasis. De overige leden ontvangen een honorarium van € 3000,- bruto op jaarbasis.

II. Functioneren intern toezicht verslagjaar 2016

1. Procedure goedkeuring jaarverslag.

Op grond van de statuten (art. 13 lid 9) van de Stichting verantwoordt de RvT de uitoefening van zijn bevoegdheden en de daartoe uitgevoerde functies en taken jaarlijks in een jaarrapportage aan het bestuur van de Vereniging. Dit verslag van de RvT wordt toegevoegd aan het jaarverslag van de Stichting. Het jaarverslag van de RvT wordt door het VB besproken met een afvaardiging van de RvT. Hoewel hier geen sprake is van een formele goedkeuringsprocedure, functioneert dit in de praktijk wel als zodanig.

2. Inhoud verantwoording intern toezicht in het jaarverslag.

Onafhankelijkheid leden RvT

De onafhankelijkheid van de leden van het intern toezicht (de RvT) is gewaarborgd in de statuten van de Stichting. Artikel 8 lid 1 bepaalt dat elk RvT-lid onafhankelijk is en functioneert zonder mandaat of ruggespraak. Deze onafhankelijkheid wordt geborgd door het tweede lid van dit artikel, dat bepaalt welke functies onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van de RvT. Zoals hiervoor reeds is vermeld, zal aan de in 2017 te houden ledenvergadering van de Vereniging worden voorgesteld deze bepaling uit te breiden

door aanpassing aan de 'Code Goed Onderwijsbestuur VO'. Het derde lid van dit artikel bepaalt ten slotte dat RvT-leden geen enkel rechtstreeks of zijdelings persoonlijk voordeel mogen genieten uit leveringen aan of overeenkomsten met de Stichting.

Taakuitoefening intern toezicht

Hierop is uitvoerig ingegaan onder het kopje 'Eigen werkzaamheden van de RvT'.

Overleg met bestuur over strategie en risico's

Jaarlijks wordt door het CvB in de eerste RvT-vergadering van het kalenderjaar een tussenrapportage uitgebracht over de onderdelen uit het strategisch beleidsplan die betrekking hebben op personele en organisatorische onderwerpen. In de eerste vergadering van het nieuwe schooljaar wordt een tussenrapportage uitgebracht over de onderwijskundige onderwerpen. De bespreking van deze tussenrapportages vindt plaats in het kader van de toezichthoudende taak van de RvT. Jaarlijks wordt door het CvB een risicoanalyse opgesteld van de activiteiten van de Stichting. Deze wordt aan de RvT voorgelegd en naar aanleiding van de opmerkingen van het toezicht zo nodig aangevuld en aangepast.

Overleg met bestuur over interne beheersings- en controlesystemen

In elke RvT-vergadering waarin ook het CvB aanwezig is, wordt aandacht besteed aan zowel de onderwijsinhoudelijke als financiële stand van zaken met betrekking tot de scholengemeenschap. Hierbij komen de diverse parameters aan de orde in het kader van beheersing en controle van de verschillende processen in de instelling.

Overleg met externe accountant

De RvT bespreekt elk jaar in aanwezigheid van het CvB met de externe accountant het jaarverslag en de jaarrekening betreffende het voorafgaande jaar. Verder heeft de RvT op grond van het Reglement Toezicht het recht de accountant voor zijn oordeel en advies in te schakelen.

Beoordeling functioneren bestuur

De werkgeverscommissie van de RvT voert jaarlijks een functioneringsgesprek met het CvB op basis van een met het CvB afgesproken beoordelingskader. Voorafgaand aan dit gesprek wordt feedback op het functioneren van de bestuurder gevraagd aan vertegenwoordigers van de volgende geledingen: VB, directie, teamleiders, sectieleiders, MR en secretariaat. Na afloop van de beoordelingsperiode komt de RvT tot een oordeel aan de hand van dit beoordelingskader.

Normen voor goed bestuur

Bestuur en toezicht van de Stichting zijn opgericht op basis van de Good Governance code voor het onderwijs. De regels van de Good Governance code zijn verwerkt in de statuten van de Stichting en in het daarop gebaseerde Reglement Toezicht en Reglement Bestuur van de Stichting. Voor het toezicht wordt eveneens gebruikgemaakt van de *Toolkit Toezicht in het publieke veld* van het Nationaal Register. Voor de zelfevaluatie van de RvT wordt gebruikgemaakt van een checklist die gebaseerd is op deze toolkit.

3. Het toezien op de rechtmatige verwerving en rechtmatige en doelmatige besteding van middelen.

In de statuten van de Stichting is vastgelegd dat de vaststelling door het CvB van de begroting en de jaarrekening van de Stichting aan de voorafgaande goedkeuring door de RvT is onderworpen. De jaarrekening over het afgelopen kalenderjaar wordt onderzocht door de door de RvT aangewezen registeraccountant. De registeraccountant brengt zijn verslag uit aan de RvT en bespreekt dat verslag in een vergadering van de raad. Op basis hiervan vormt de RvT zich een oordeel over de rechtmatigheid van de verwerving en de rechtmatigheid en de doelmatigheid van de besteding van middelen van de Stichting.

De RvT constateert dat in het verslagjaar de verwerving van de middelen van de Stichting op een rechtmatige wijze heeft plaatsgevonden en dat eveneens sprake is geweest van een rechtmatige en doelmatige besteding van middelen.

III. Nevenfuncties College van Bestuur

Op grond van de aanbeveling in de 'Code Goed Onderwijsbestuur VO' worden in dit jaarverslag de al dan niet betaalde nevenfuncties van de bestuurder vermeld. Het betreft de volgende nevenfuncties:

1. Docent 'Minor Leidinggeven' Driestar Educatief te Gouda (bezoldigd, werktijdfactor gemiddeld 0,05). Deze nevenfunctie is vervuld tot augustus 2016.
2. Bestuur kiesvereniging SGP Veenendaal, voorzitter (onbezoldigd).
3. Raad van Advies Stichting Ontmoeting, lid (onbezoldigd).
4. Raad van Advies Kliksafe, voorzitter (bezoldigd).
5. Commissie van beroep VBSO m.b.t. geschillen personeelszaken (onbezoldigd).
6. Eigenaar Spero bv te Veenendaal.

Gorinchem, februari 2017

De Raad van Toezicht van de Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatische grondslag te Gorinchem,

De voorzitter,

T.A. Stoop

De secretaris,

Mr. P. Hugense

D Jaarrekening

Grondslagen voor de jaarrekening

Bij het opstellen van de jaarrekening is de 'Richtlijn Jaarverslaggeving Onderwijs' toegepast. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van de verkrijgingsprijs. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij hierna een andere waarderingsgrondslag wordt vermeld.

Stelselwijziging

Er heeft in 2016 geen stelselwijziging plaatsgevonden.

Resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en alle hiermee verbonden, aan het verslagjaar toe te rekenen lasten. De kosten worden bepaald met inachtneming van de hierna vermelde grondslagen van waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en overigens wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen. De baten en lasten worden toegerekend aan de verslagperiode waarop deze betrekking hebben, tenzij anders wordt vermeld.

Baten

De baten bestaan uit opbrengsten die het resultaat zijn van de uitvoering van de normale activiteiten van de stichting. Zij worden toegekend aan het verslagjaar.

Personeelskosten

De personeelskosten zijn het resultaat van de uitvoering van de normale activiteiten van de stichting.

Pensioenverplichtingen

Er is sprake van een toegezegde pensioenregeling. Hierbij is een pensioen toegezegd aan personeel op pensioengerechtigde leeftijd, afhankelijk van leeftijd, salaris en dienstjaren. Voor de pensioenregeling worden op verplichte basis premies betaald aan het pensioenfonds. Behalve de premiebetaling zijn er geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze regeling. Er is geen verplichting in geval van een tekort bij het pensioenfonds tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan toekomstige premies. De premies worden toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gerelateerd aan de aanschafwaarde van de desbetreffende immateriële en materiële vaste activa (zie ook onder materiële vaste activa).

Huisvestingslasten

Dit betreft alle lasten in relatie tot de onderwijshuisvesting.

Overige lasten

De overige lasten hebben betrekking op de administratieve uitgaven, de uitgaven voor de diverse leermiddelen en andere kosten die niet vallen onder één van de bovenstaande categorieën.

Activa

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen historische verkrijgingsprijs, inclusief btw onder aftrek van cumulatieve afschrijvingen. De verkrijgingsprijs van deze activa wordt lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur, die als volgt is:

- a) Gebouwen: veertig jaar.
- b) Nieuw school- en kantoormeubilair: vijftien jaar.
- c) Gebruikt school- en kantoormeubilair: tien jaar.
- d) Schoolboeken (tekstboeken): vier jaar.
- e) Schoolboeken (werkboeken): één jaar.
- f) Audio- en videoapparatuur: zie ICT-middelen.
- g) ICT-middelen: vier jaar.
- h) Verbouwingen: over het algemeen tien jaar, uitzonderingen zijn mogelijk, afhankelijk van situatie.

De activeringsgrens voor inventaris en apparatuur bedraagt €1.000 per eenheid, met uitzondering van computers en de inrichting van de lokalen. Deze laatste worden per lokaal geactiveerd.

Vlottende vorderingen

Vorderingen op debiteuren en overige vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde minus de benodigde voorziening voor oninbaarheid.

Liquide middelen

De liquide middelen worden gevormd door de kas- en banksaldi en zijn ter vrije beschikking, tenzij anders is aangegeven.

Passiva

Voorzieningen

Voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde, die naar verwachting noodzakelijk is om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Vlottende schulden

De kortlopende schulden worden bij eerste opname opgenomen tegen de reële waarde.

Financiële baten en lasten

Renteopbrengsten (of interestbaten) worden tijdsevenredig in de winst- en verliesrekening verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de desbetreffende actiefpost, indien hun bedrag bepaalbaar is en hun ontvangst waarschijnlijk.

MAB Model A Balans

1 Activa			
		31-12-2016	31-12-2015
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
	<u>Vaste activa</u>		
1.1	Immateriële vaste activa	0	0
1.2	Materiële vaste activa	1.263.214	1.255.419
1.3	Financiële vaste activa	<u>0</u>	<u>0</u>
	Totaal vaste activa	1.263.214	1.255.419
	<u>Vlottende activa</u>		
1.4	Vorraden	0	0
1.5	Vorderingen	169.590	195.045
1.6	Effecten	0	0
1.7	Liquide middelen	<u>4.838.325</u>	<u>4.528.851</u>
	Totaal vlottende activa	5.007.915	4.723.896
	<u>Totaal activa</u>	<u>6.271.129</u>	<u>5.979.315</u>
2 Passiva			
		31-12-2016	31-12-2015
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
2.1	Eigen vermogen	1.895.915	1.302.355
2.2	Voorzieningen	2.360.771	2.269.822
2.3	Langlopende schulden	0	0
2.4	Kortlopende schulden	<u>2.014.443</u>	<u>2.407.138</u>
	<u>Totaal passiva</u>	<u>6.271.129</u>	<u>5.979.315</u>

MB Model B Staat van baten en lasten				
Baten				
		2016	Begroot 2016	2015
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
3.1	Rijksbijdragen	14.496.863	13.885.600	13.715.045
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	20.880	20.600	38.505
3.3	College-, cursus-, les- en examengelden			
3.4	Baten in opdracht van derden			
3.5	Overige baten	<u>696.108</u>	<u>295.800</u>	<u>350.049</u>
	Totaal baten	15.213.851	14.202.000	14.103.599
Lasten				
		2016	Begroot 2016	2015
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
4.1	Personeelslasten	12.131.724	12.011.000	11.360.450
4.2	Afschrijvingen	578.329	600.000	603.904
4.3	Huisvestingslasten	904.931	817.000	802.941
4.4	Overige lasten	<u>1.032.250</u>	<u>844.000</u>	<u>849.660</u>
	Totaal lasten	14.647.234	14.272.000	13.616.955
	Saldo baten en lasten	566.617	-70.000	486.644
HR	Gerealiseerde herwaardering			
5	Financiële baten en lasten	26.943	40.000	49.553
6	Belastingen			
7	Resultaat deelnemingen			
8	Aandeel derden in resultaat			
9	Buitengewoon resultaat			
	Totaal resultaat	<u>593.560</u>	<u>-30.000</u>	<u>536.197</u>

Hieronder wordt per post een toelichting gegeven over de verschillen van 2016 ten opzichte van de begroting. De verschillen ten opzichte van 2015 komen verderop in dit verslag aan de orde.

3.1 Toelichting bij post: Rijksbijdragen

- De overheid heeft een compensatie gegeven voor de stijging van de lonen, de pensioenkosten en de sociale verzekeringspremies (€72.000).
- Er is een hoger bedrag aan subsidies binnengekomen voor studerende leraren (€28.000).
- Vanuit het reformatorisch samenwerkingsverband (Passend onderwijs) is een extra bedrag van €160.000 ontvangen. Zie ook **8.1c**.
- Vrijval van €320.000 vanuit de vergoeding van de overheid voor schoolboeken. Zie ook **8.1b**.

3.2 Toelichting bij post: Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Dit betreft de vergoeding die de gemeente verstrekt bij uitbreiding van het leerlingenaantal voor de eerste inrichting. Het bedrag dat hier vrijvalt, correspondeert met het bedrag aan afschrijving op deze inrichting.

3.5 Toelichting bij post: Overige baten

- a) Het afgelopen jaar waren docenten (tijdelijk) gedetacheerd aan andere instellingen. De vergoeding die werd ontvangen, is circa €30.000 meer dan was begroot.
- b) Bijdragen voor verdere professionalisering van de organisatie (waaronder gelden van de 'Reformatorische Academische Opleidingsschool', 'Vierslag leren' en Erasmus+). Deze zijn in totaal €50.000 hoger dan in de begroting was opgenomen.
- c) Van docenten die onze school hebben verlaten, is een bedrag van €25.000 teruggevorderd aan betaalde studiekosten.
- d) In totaal is een bedrag van €230.000 opgenomen als baten die in de begroting als lagere lasten waren begroot. Zie ook **8.3**.
- e) De inkomsten wegens het mbo waren €55.000 hoger dan begroot. Zie ook **8.4**.

4.1 Toelichting bij post: Personeelslasten

- a) In de begroting werd ervan uitgegaan dat de pensioenkosten zouden dalen. Dit is echter maar beperkt gebeurd, wat een nadeel opleverde van €55.000.
- b) De sociale verzekeringspremies zijn gestegen met circa €60.000.
- c) Wegens een groter aantal mbo-leerlingen moest meer formatie ingezet worden. Extra kosten €25.000. Zie ook **8.4**.
- d) In augustus 2015 zijn een aantal beginnende docenten benoemd. Dit heeft een gunstig effect van circa €30.000 op de gemiddelde salarislast.
- e) De school is eigenrisicodragend voor 'de WGA en voor 25% van de WW voor ex-medewerkers'. In verband met enkele langdurig zieken is een voorziening opgezet waardoor uitgaven van de komende jaren ten laste komen van het resultaat van 2016. De personeelslasten in 2016 zijn hierdoor €200.000 hoger dan begroot.
- f) De scholingskosten waren €40.000 lager dan begroot.
- g) Vanuit de voorziening voor jubilea is een bedrag vrijgevalen van €70.000. Zie ook **8.1e**.
- h) Diverse overige verschillen zoals overuren, verhuisvergoedingen, transitievergoedingen, extra verzuimbegeleiding enz. In totaal €65.000 minder dan begroot.

4.2 Toelichting bij post: Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn wat lager dan de begroting. Dit wordt veroorzaakt doordat een aantal ICT-investeringen zijn doorgeschoven naar 2017.

4.3 Toelichting bij post: Huisvestingslasten

- a) Het plaatsen van de portakabins en de huur hiervan circa €80.000. Zie ook **8.4**.
- b) Vanwege de wisseling van schoonmaakbedrijf hebben we eenmalig extra kosten moeten maken, waardoor de schoonmaakkosten €14.000 hoger zijn dan begroot.
- c) Vanwege de vergoederde nieuwbouwplannen voor Zaltbommel zijn er €15.000 kosten gemaakt die niet zijn begroot.
- d) De dotatie voor de onderhoudsvoorziening is verlaagd met €15.000. Zie ook **8.1f**.

4.4 Toelichting bij post: Overige lasten

- a) De kosten voor Toerusting en Vorming zijn circa €15.000 lager dan begroot. Enkele duurdere activiteiten zijn vervangen door goedkopere. Ook zijn er activiteiten niet doorgedaan.
- b) De kosten voor de PR-activiteiten zijn circa €10.000 lager dan begroot.
- c) Diverse overige kosten in deze categorie zijn wegens uiteenlopende redenen €25.000 lager dan begroot.
- d) In het verleden werden de opbrengsten voor excursies e.d. in mindering gebracht op de uitgaven hiervoor. Vanaf 2016 worden deze opbrengsten onder de baten verantwoord. Zie ook **8.3**.

5 Toelichting bij post: Financiële baten en lasten

De ontvangen rente is lager dan begroot. De steeds verder dalende rentepercentages zijn hier de oorzaak van.

MC Model C Kasstroomoverzicht

	31-12-2016	31-12-2015
	EUR	EUR
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	566.617	486.644
Aanpassing voor:		
Afschrijvingen	578.329	603.904
Mutaties voorzieningen	90.949	235.918
Verandering in vlottende middelen:		
Voorraden (-/-)		
Vorderingen (-/-)	-25.455	1.839
Schulden	-392.695	-11.228
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties	868.655	1.313.399
Ontvangen interest	26.943	49.553
Betaalde interest (-/-)	0	0
Buitengewoon resultaat	26.943	49.553
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	895.598	1.362.952
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa (-/-)	586.124	575.156
Desinvesteringen in materiële vaste activa	0	0
Inv. in deelnemingen en/of samenwerkingsverb. (-/-)		
Mutaties leningen (-/-)		
Overige inv. in financiële vaste activa (-/-)		
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	-586.124	-575.156
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Overige balansmutaties		
Mutatie liquide middelen	<u>309.474</u>	<u>787.796</u>

Toelichting

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen bestaan uit liquide middelen. Ontvangsten uit hoofde van interest zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Voor de verklaring van de onderscheidene posten, zie de betreffende balansrekeningen met de bijbehorende toelichting.

Overige Toelichtingen

VA Vaste activa										
1.2	Materiële vaste activa									
		Aanschaf prijs	Afschrijving cumulatief	Boekwaarde	Investering	Des investering	Afschrijving	Aanschaf prijs	Afschrijving cumulatief	Boekwaarde
		1-1-2016	1-1-2016	1-1-2016				31-12-2016	31-12-2016	31-12-2016
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
1.2.1	Gebouwen en terreinen	21.977	20.117	1.860			1.500	21.977	21.617	360
1.2.2	Inventaris en apparatuur	1.929.641	1.170.572	759.069	237.228		226.621	2.166.869	1.397.193	769.676
1.2.3	Andere vaste bedrijfsmiddelen	<u>905.999</u>	<u>411.509</u>	<u>494.490</u>	<u>348.896</u>		<u>350.208</u>	<u>1.254.895</u>	<u>761.717</u>	<u>493.178</u>
	Materiële vaste activa	2.857.617	1.602.198	1.255.419	586.124		578.329	3.443.741	2.180.527	1.263.214

1.2.1 Toelichting bij post: Gebouwen en terreinen

Dit betreft de Cultuurtuin bij de school.

1.2.2 Toelichting bij post: Inventaris en apparatuur

Dit betreft de schoolinventaris en de ICT-apparatuur.

1.2.3 Toelichting bij post: Andere vaste bedrijfsmiddelen

Dit betreft de boeken uit het boekenfonds. De tekstboeken worden over een periode van vier jaar afgeschreven. De werkboeken hebben een afschrijfstermijn van één jaar.

VV Vorderingen				
1.5	Vorderingen			
		31-12-2016		31-12-2015
		<u>EUR</u>		<u>EUR</u>
1.5.1	Debiteuren	109.312		65.328
1.5.2	OCW/EZ	0		0
1.5.3	Groepsmaatschappijen	0		0
1.5.4	Andere deelnemingen	0		0
1.5.5	Studenten/deelnemers/cursisten	0		0
1.5.6	Overige overheden	0		0
1.5.7	Overige vorderingen	19.968		86.536
1.5.8	Overlopende activa	43.697		48.656
1.5.9	Af: voorzieningen wegens oninbaarheid	<u>3.387</u>		<u>5.475</u>
	Vorderingen	169.590		195.045
	Uitsplitsing			
1.5.7.1	Personeel	0		0
1.5.7.2	Overige	<u>19.968</u>		<u>86.536</u>
	Overige vorderingen	19.968		86.536
1.5.8.1	Vooruitbetaalde kosten	38.939		39.973
1.5.8.2	Verstreckte voorschotten	0		0
1.5.8.3	Overige overlopende activa	<u>4.758</u>		<u>8.683</u>
	Overlopende activa	43.697		48.656
1.5.9.1	Stand per 1-1	5.475		7.724
1.5.9.2	Onttrekking	1.045		1.442
1.5.9.3	Dotatie	<u>-1.043</u>		<u>-807</u>
	Af: voorzieningen wegens oninbaarheid	3.387		5.475

1.5.1 Toelichting bij post: Debiteuren

Het bedrag van de debiteuren is toegenomen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt omdat eind december een factuur aan het Hoornbeek College voor het mbo-onderwijs is gestuurd.

1.5.7 Toelichting bij post: Overige vorderingen

Eind 2015 stond een vordering open bij de Stichting Vermogensbeheer, waardoor het saldo in 2016 is gedaald. Daarnaast betreft dit een lager bedrag aan rente dat nog moet worden ontvangen.

1.5.8.1 Toelichting bij post: Vooruitbetaalde kosten

Dit betreft vooruitbetaalde facturen van leveranciers.

1.5.8.3 Toelichting bij post: Overige overlopende activa

Dit betreft de voorraad VVV-bonnen die wij binnen de school hebben en een aantal rekenmachines die in 2017 nog zullen worden verkocht.

1.5.9 Toelichting bij post: Af: voorzieningen wegens oninbaarheid

Dit betreft het mogelijk oninbaar zijn van openstaande bedragen. Hierbij wordt 50% genomen van het bedrag dat langer openstaat dan 180 dagen.

EL Liquide middelen				
1.7	Liquide middelen			
		31-12-2016		31-12-2015
		<u>EUR</u>		<u>EUR</u>
1.7.1	Kasmiddelen	3.852		3.512
1.7.2	Tegoeden op bank- en girorekeningen	4.834.473		4.525.339
1.7.3	Deposito's			
1.7.4	Overige liquide middelen			
	Liquide middelen	4.838.325		4.528.851

1.7.2 Toelichting bij post: Tegoeden op bank- en girorekeningen

De liquide middelen staan op 'risicomijdende' rekeningen bij drie verschillende banken. Eén van deze rekeningen heeft een beperkte opnamemogelijkheid.

EV Eigen vermogen					
2.1	Eigen vermogen				
		Stand	Resultaat	Overige Mutaties	Stand
		1-1-2016			31-12-2016
		<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>	<u>EUR</u>
2.1.1	Algemene reserve	1.302.355	593.560	0	1.895.915
2.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)				
2.1.3	Bestemmingsreserve (privaat)				
2.1.4	Bestemmingsfonds (publiek)				
2.1.5	Bestemmingsfonds (privaat)				
2.1.6	Herwaarderingsreserve				
2.1.7	Andere wettelijke reserves				
2.1.8	Statutaire reserves				
2.1.9	Minderheidsbelang derden				
	Eigen vermogen	1.302.355	593.560	0	1.895.915

Toelichting

Het resultaat wordt in zijn totaal toegevoegd aan de Algemene reserve.

VL Voorzieningen & Langlopende schulden

2.2	Voorzieningen	Stand per	Dotaties	Onttrekkingen	Vrijval	Rente mutatie-contant	Stand per	Kortlopend deel <1 jaar	Langlopend deel >1 jaar
		1-1-2016					31-12-2016		
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	579.029	608.617	279.150	91.029	4.008	821.475	178.898	642.577
2.2.2	Voorziening verlieslatende contracten								
2.2.3	Overige voorzieningen	1.690.793	205.000	379.245	0	22.748	1.539.296	593.338	945.958
	Voorzieningen	2.269.822	813.617	658.395	91.029	26.756	2.360.771	772.236	1.588.535

2.2.1 Toelichting bij post: Personeelsvoorzieningen

- Ultimo 2016 is er een voorziening van €208.000 voor jubileumuitkeringen aan het personeel. Deze uitkeringen aan het personeel vinden plaats bij een jubileum van 25 jaar en 40 jaar. De belangrijkste actuariële uitgangspunten die worden gebruikt bij het bepalen van de voorziening zijn: algemene salarisstijging 2,5% per jaar; disconteringsvoet 1,5%; blijfkans: deze is in 2016 opnieuw berekend. Zie ook [8.1e](#).

	25-jarig jubileum	40-jarig jubileum
0-5 jaar	33%	24%
5-10 jaar	44%	29%
10-15 jaar	57%	35%
15-20 jaar	75%	47%
20-25 jaar	70%	60%
25-30 jaar	0%	36%
30-35 jaar	0%	57%
35-40 jaar	0%	100%

- Een voorziening voor verplichtingen in verband met doorbetaling loon als gevolg van ziekte of arbeidsongeschiktheid en personeelsleden die werkloos zijn geworden en voor wie de school tijdelijk het individuele gedeelte (25%) van de WW-uitkering moet betalen (€270.000). Zie ook [8.1g](#).
- Ook is er een voorziening voor zowel de uren voor het 'Leeftijdsebewust Personeelsbeleid' (€300.000) als de niet opgenomen verlof- en overuren (€43.000).

De stijging wordt veroorzaakt doordat de voorziening LPB nog steeds blijft toenemen en de extra dotatie in verband met langdurig zieken.

2.2.3 Toelichting bij post: Overige voorzieningen

Het betreft hier de voorziening voor het meerjarenonderhoudsplan (MOP). Even als in 2016 zullen de onttrekkingen de komende jaren naar verwachting hoger zijn dan de voorafgaande jaren. Voor de herberekening die in 2016 heeft plaatsgevonden, zie [8.1f](#).

KS Kortlopende schulden			
2.4	Kortlopende schulden		
		31-12-2016	31-12-2015
		EUR	EUR
2.4.1	Kredietinstellingen	0	0
2.4.2	Vooruitgefactureerde en - ontvangen termijnen OHW	0	0
2.4.3	Crediteuren	111.647	144.077
2.4.4	OCW/EZ	15.888	339.229
2.4.5	Schulden aan groepsmaatschappijen	0	0
2.4.6	Schulden aan andere deelnemingen	0	0
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen	493.584	474.314
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen	124.128	126.013
2.4.9	Overige kortlopende schulden	109.852	97.863
2.4.10	Overlopende passiva	<u>1.159.344</u>	<u>1.225.642</u>
	Kortlopende schulden	2.014.443	2.407.138
	Uitsplitsing		
2.4.7.1	Loonheffing	486.316	466.316
2.4.7.2	Omzetbelasting	7.268	7.998
2.4.7.3	Premies sociale verzekeringen	0	0
2.4.7.4	Overige belastingen	<u>0</u>	<u>0</u>
	Belastingen en premies sociale verzekeringen	493.584	474.314
2.4.9.1	Werk door derden	0	0
2.4.9.2	Overige	<u>109.852</u>	<u>97.863</u>
	Overige kortlopende schulden	109.852	97.863
2.4.10.1	Vooruitontvangen college- en lesgelden	0	0
2.4.10.2	Vooruitontvangen subsidies OCW/EZ	637.626	701.297
2.4.10.3	Vooruitontvangen investeringsubsidies	43.766	64.646
2.4.10.4	Vooruitontvangen termijnen	0	0
2.4.10.5	Vakantiegeld en -dagen	360.126	346.753
2.4.10.6	Accountants- en administratiekosten	6.487	6.086
2.4.10.7	Rente	0	0
2.4.10.8	Overige	<u>111.338</u>	<u>106.860</u>
	Overlopende passiva	1.159.343	1.225.642

2.4.3 Toelichting bij post: Crediteuren

Het betreft hier ontvangen, maar nog niet betaalde facturen van leveranciers.

De daling wordt veroorzaakt vanwege een dispuut eind 2015 over enkele grote facturen, die toen nog niet waren betaald.

2.4.4 Toelichting bij post: OCW/EZ

Dit betreft vooruit ontvangen gelden van de overheid voor:

- schoolboeken die bestemd zijn voor de leerlingen (2015);
- subsidie voor Maatschappelijke Stage (2015);
- subsidie om Voortijdig Schoolverlaten (VSV) te voorkomen (2015 en 2016).

De subsidie voor Maatschappelijke Stage is inmiddels volledig stopgezet. Het bedrag voor de schoolboeken is in 2016 volledig vrijgevallen. Zie ook **8.1b**.

2.4.7.1 Toelichting bij post: Loonheffing

Dit betreft de nog af te dragen loonbelasting en sociale verzekeringspremies over de maand december. De schuld eind 2016 is hoger, omdat de werkgeverslasten hoger zijn geworden, de salarissen zijn gestegen en de totale werktijdfactor eind december hoger was dan het jaar ervoor.

2.4.7.2 Toelichting bij post: Omzetbelasting

Dit bedrag is de afdracht van de omzetbelasting over het 4^e kwartaal 2016.

2.4.8 Toelichting bij post: Schulden terzake van pensioenen

Dit betreft de nog af te dragen pensioenpremies over de maand december. De daling wordt veroorzaakt doordat de premiepercentages zijn gedaald.

2.4.9 Toelichting bij post: Overige kortlopende schulden

Op deze rekening staan bedragen waarvoor de dienst is ontvangen in het afgelopen jaar, maar waarvoor nog geen factuur is ontvangen. Verder betreft dit de nog af te dragen bedragen voor zendingsgeld, leerlingenraad enz.

2.4.10.2 Toelichting bij post: Vooruit ontvangen subsidies OCW/EZ

Dit zijn de reeds ontvangen gelden voor de functiemix. De komende jaren worden deze schuld afgebouwd. Zie ook **8.4**

2.4.10.3 Toelichting bij post: Vooruit ontvangen investeringssubsidies

Het betreft hier gelden die van de gemeente Gorinchem zijn ontvangen voor de zogenaamde eerste inrichting. De bedragen die hier staan, vertegenwoordigen de boekwaarde van de reeds geïnvesteerde bedragen. De komende jaren zal dit bedrag verder afnemen.

2.4.10.5 Toelichting bij post: Vakantiegeld en -dagen

Dit betreft de verplichting tot betaling van de vakantiegeld aanspraken. Het bedrag stijgt mee met de salariskosten.

2.4.10.6 Toelichting bij post: Accountants- en administratiekosten

Dit betreft het bedrag dat betaald moet worden aan accountantskosten, onder aftrek van het voorschot dat reeds is betaald.

2.4.10.8 Toelichting bij post: Overige

Dit bedrag betreft de volgende verplichtingen:

- aanspraken bindingstoelage €35.000;
- reeds ontvangen, maar nog te besteden bedrag voor eerste inrichting van €63.000;
- vooruit gefactureerde excursies €14.000.

Financiële instrumenten

Algemeen

De in deze toelichting opgenomen gegevens verschaffen informatie die behulpzaam is bij het schatten van de omvang van de risico's die verbonden zijn aan zowel de in de balans opgenomen als de niet in de balans opgenomen financiële instrumenten.

De primaire financiële instrumenten van het CvB dienen ter financiering van de operationele activiteiten van het bestuur of vloeien direct uit deze activiteiten voort. Het beleid van het CvB is om niet te handelen in financiële instrumenten voor speculatieve doeleinden. De belangrijkste risico's uit hoofde van de financiële instrumenten zijn het kredietrisico en het liquiditeitsrisico.

Het beleid van het CvB om deze risico's te beperken, luidt als volgt:

Kredietrisico

Het CvB bewaakt voortdurend haar vorderingen. Door de bovenstaande maatregelen is het kredietrisico voor het CvB minimaal.

Liquiditeitsrisico

Het CvB heeft een treasurystatuut opgesteld waarin hij zijn beleid omtrent liquiditeit heeft uiteengezet. Door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst. In de begroting wordt rekening gehouden met eventueel beperkte beschikbaarheid van liquide middelen.

Liquide middelen

De liquide middelen staan op 'risicomijdende' rekeningen bij drie verschillende banken.

MG Model G Verantwoording Subsidies

G1 Subsidies zonder verrekeningsclausule												
Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	lasten in verslagjaar	Vrijval niet besteed in verslagjaar	Stand ultimo verslagjaar	Prestatie afgerond?	
			EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	Ja/Nee	
Lerarenbeurs	779814-1	22-11-2016	97.802	0	0	0	97.802	97.802	0	0	Nee	
Subsidie Zij-instromer	719970-1	28-10-2015	20.000	20.000	19.155	845	0	845	0	0	Ja	
Totaal			117.802	20.000	19.155	845	97.802	98.647	0	0		
G2 Subsidies met verrekeningsclausule												
G2A Aflopend per ultimo verslagjaar												
Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	lasten in verslagjaar	Te verrekenen ultimo verslagjaar			
			EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR			
G2B Doorlopend tot in een volgend verslagjaar												
Omschrijving	Toewijzing kenmerk	Toewijzing datum	Bedrag toewijzing	Ontvangen t/m vorig verslagjaar	Lasten t/m vorig verslagjaar	Stand begin verslagjaar	Ontvangst in verslagjaar	lasten in verslagjaar	Stand ultimo verslagjaar	Prestatie afgerond?		
			EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	Ja/Nee		
Bestr. Voort. Schoolverl.	711367-1	20-10-2015	19.951	19.951	0	19.951	0	19.951	0	Ja		
Bestr. Voort. Schoolverl.	783971-1	22-11-2016	15.889	0	0	0	15.889	0	15.889	Nee		
Bestr. Voort. Schoolverl.	783971-1	22-11-2016	8.000	0	0	0	8.000	8.000	0	Ja		
Totaal			43.840	19.951	0	19.951	23.889	27.951	15.889			

OB Overheidsbijdragen				
3.1	Rijksbijdragen			
		31-12-2016		31-12-2015
		<u>EUR</u>		<u>EUR</u>
3.1.1	Rijksbijdragen OCW/EZ	13.533.036		12.932.857
3.1.2	Overige subsidies OCW/EZ	497.149		497.199
3.1.3	Af: inkomensoverdrachten	0		0
3.1.4	Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdrage SWV	466.678		284.989
	Rijksbijdragen	14.496.863		13.715.045
	Uitsplitsing			
3.1.1.1	OCW	13.533.036		12.932.857
3.1.1.2	EZ	0		0
	OCW			
3.1.2.1.1	Geoormerkte subsidies	845		19.155
3.1.2.2.1	Niet-geoormerkte subsidies	496.304		478.044
3.1.2.3.1	Toerekening investeringssubsidies	<u>0</u>		<u>0</u>
	Overige subsidies OCW	497.149		497.199
3.2	Overige overheidsbijdragen en - subsidies			
		31-12-2016		31-12-2015
		<u>EUR</u>		<u>EUR</u>
3.2.1	Participatiebudget	0		0
3.2.2	Overige overheidsbijdragen en - subsidies	<u>20.880</u>		<u>38.505</u>
	Overige overheidsbijdragen en - subsidies	20.880		38.505

3.1.1 Toelichting bij post: OCW

Dit betreft de overheidsbijdragen voor personeel en materieel. De hoogte wordt vastgesteld op basis van onder andere het aantal leerlingen. De belangrijkste verschillen zijn:

- De stijging van het aantal leerlingen heeft geleid tot een hogere overheidsbijdrage van €22.000.
- Voor de stijging van de loonkosten in 2016 is een bedrag beschikbaar gekomen van €245.000.
- De vrijval van de functiemix is in 2016 €65.000 hoger dan het jaar ervoor (zie ook **4.1.1 en 8.4**).
- De vrijval vanuit het boekenfonds bedraagt €320.000. Zie ook **8.1b**.
- Het bedrag dat de overheid inhoudt op de bekostiging voor uitkeringskosten (75% van de WW-kosten in het onderwijs) is gestegen met €33.000.
- Door overheidsbezuinigingen uit het verleden zijn de ontvangsten circa €33.000 lager.

3.1.2.1.1 Toelichting bij post: Geoormerkte subsidies

Dit betreft een subsidie voor een zij-instromer. In totaal is er in 2015 een bedrag ontvangen van €20.000. Hiervan viel een bedrag van €19.155 vrij in 2015 en het overige in 2016.

3.1.2.2.1 Toelichting bij post: Niet-geoormerkte subsidies

Als niet-geoormerkte subsidies zijn bedragen binnengekomen voor:

- De verbetering van de kwaliteit in het voortgezet onderwijs, de 'prestatiebox': €371.000. Zie ook **8.4**.
- Vergoedingen voor toegekende uren studieverlof: €98.000.
- Een subsidie om Voortijdig Schoolverlaten (VSV) te voorkomen: €27.000.

De vergoeding voor Maatschappelijke Stage is nu volledig vervallen. In totaal is er toch een stijging vanwege de toename voor de prestatiebox en de hogere vergoeding voor toegekende uren studieverlof.

3.1.4 Toelichting bij post: Ontvangen doorbetalingen Rijksbijdragen SWV

Dit betreft de bijdrage van het reformatorisch samenwerkingsverband voor zorgleerlingen in verband met 'Passend Onderwijs'. De inkomsten hiervoor zullen ook de komende jaren een stijging laten zien. Dit wordt veroorzaakt door het aflopen van de zogenaamde verevening die is ingevoerd bij de overgang naar de nieuwe financiering voor de zorgleerlingen. Daarnaast is in 2016 een extra vergoeding ontvangen. Zie voor verdere toelichting [8.1c](#).

3.2.2 Toelichting bij post: Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Dit betreft de vergoeding die de gemeente verstrekt bij uitbreiding van het leerlingenaantal voor de eerste inrichting. Dit bedrag wordt lager, omdat de inrichting (inventaris) inmiddels bijna volledig is afgeschreven.

AB Andere baten				
3.5	Overige baten			
		31-12-2016		31-12-2015
		<u>EUR</u>		<u>EUR</u>
3.5.1	Verhuur			
3.5.2	Detachering personeel	79.032		81.459
3.5.3	Schenking			
3.5.4	Sponsoring			
3.5.5	Ouderbijdragen	294.808		62.336
3.5.6	Overige	<u>322.268</u>		<u>206.254</u>
	Overige baten	696.108		350.049

3.5.2 Toelichting bij post: Detachering personeel

Dit betreft de doorbelasting voor personeelsleden die (tijdelijk) op een andere plaats zijn gedetacheerd om daar werkzaamheden te verrichten.

3.5.5 Toelichting bij post: Ouderbijdragen

Het betreft hier de ontvangsten van leerlingen of ouders/verzorgers voor lesmaterialen en de algemene vrijwillige ouderbijdrage. In 2016 is hieraan toegevoegd het bedrag dat doorberekend is aan de ouders voor excursies e.d. Zie ook **8.3**.

3.5.6 Toelichting bij post: Overige

Het betreft hier de volgende inkomsten:

- a) bijdragen voor de 'Reformatorische Academische Opleidingschool', de 'Professionele Leergemeenschap', 'Vierslag leren' en Erasmus+ (internationalisering) in totaal €124.000;
- b) ontvangsten in verband met het uitlenen van personeel voor het ontwikkelen van methodes, of andere projecten €42.000;
- c) vergoeding voor de mbo-activiteiten €115.000;
- d) diverse overige opbrengsten €41.000.

Het verschil met 2015 wordt voornamelijk veroorzaakt door de vergoeding voor de mbo-activiteiten.

LA Lasten				
4.1 Personeelslasten				
		31-12-2016		31-12-2015
		EUR		EUR
4.1.1	Lonen en salarissen	11.284.972		10.680.504
4.1.2	Overige personele lasten	906.715		719.314
4.1.3	Af: uitkeringen	59.963		39.368
	Personeelslasten	12.131.724		11.360.450
	Uitsplitsing			
4.1.1.1	Brutolonen en salarissen	9.138.867		8.633.616
4.1.1.2	Sociale lasten	1.057.368		969.287
4.1.1.3	Pensioenpremies	1.088.737		1.077.601
	Lonen en salarissen	11.284.972		10.680.504
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen	279.297		175.072
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst	274.113		171.128
4.1.2.3	Overig	353.305		373.114
	Overige personele lasten	906.715		719.314
	4.2 Afschrijvingen			
		31-12-2016		31-12-2015
		EUR		EUR
4.2.1	Immateriële vaste activa	0		0
4.2.2	Materiële vaste activa	578.329		603.904
	Afschrijvingen	578.329		603.904
	4.3 Huisvestingslasten			
		31-12-2016		31-12-2015
		EUR		EUR
4.3.1	Huur	154.100		131.063
4.3.2	Verzekeringen	0		0
4.3.3	Onderhoud	72.210		75.631
4.3.4	Energie en water	97.366		81.690
4.3.5	Schoonmaakkosten	230.302		219.860
4.3.6	Heffingen	20.100		20.172
4.3.7	Overige	103.105		29.538
4.3.8	Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen	227.748		244.987
	Huisvestingslasten	904.931		802.941
	4.4 Overige lasten			
		31-12-2016		31-12-2015
		EUR		EUR
4.4.1	Administratie- en beheerslasten	178.563		165.292
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leermiddelen	853.687		684.368
4.4.3	Dotatie overige voorzieningen	0		0
4.4.4	Overige	0		0
	Overige lasten	1.032.250		849.660
	Specificatie honorarium			
4.4.1.1	Onderzoek jaarrekening	13.747		14.254
4.4.1.2	Andere controleopdrachten	0		0
4.4.1.3	Fiscale adviezen	0		0
4.4.1.4	Andere niet-controledienst	0		0
	Accountantslasten	13.747		14.254

4.1.1 Toelichting bij post: Lonen en salarissen

De wijziging van de jaarlijkse kosten wordt voornamelijk veroorzaakt door de volgende zaken:

- a) In lijn met de cao-wijziging zijn de salarissen gestegen met 2,8%. Het effect hiervan op de loonkosten is €215.000.
- b) De jaarlijkse periodiek per 1 augustus geeft hogere kosten van €104.000.
- c) Een stijging in de sociale verzekeringspremies: €52.000.
- d) Een daling van de pensioenpremies van in totaal €29.000.
- e) Een toename van de kosten van de functiemix: €65.000 (zie ook **3.1.1 en 8.4**).
- f) Zowel in augustus 2015 als in augustus 2016 zijn een aantal beginnende docenten benoemd. Dit heeft een gunstig effect van circa €155.000 op de gemiddelde salarislust.
- g) De totale formatie is gemiddeld gestegen met 6,3fte, met als gevolg dat de salariskosten bijna €400.000 hoger zijn. Voor verdere toelichting over de formatiewijziging zie **8.2**.

4.1.2.1 Toelichting bij post: Dotaties personele voorzieningen

Deze post bestaat uit drie onderdelen:

- Een voorziening die bestemd is om de uitkeringen voor toekomstige jubilea te kunnen voldoen. Hier is een bedrag vrijgevallen van €72.000. Zie ook **8.1e**.
- Een extra voorziening voor verplichtingen in verband met doorbetaling loon als gevolg van ziekte of arbeidsongeschiktheid en personeelsleden die werkloos zijn geworden en voor wie de school tijdelijk het individuele gedeelte (25%) van de WW-uitkering moet betalen (€230.000). Zie ook **8.1g**.
- Een voorziening voor nog niet opgenomen of niet uitbetaalde LPB- en overuren. Dit heeft een wisselwerking met de lonen en salarissen van **4.1.1**.

4.1.2.2 Toelichting bij post: Personeel niet in loondienst

Dit bedrag is hoger dan in voorgaande jaren, omdat in het primaire proces meer gebruik is gemaakt van docenten via uitzendbureau 'Ad-hoc'. Dit heeft een wisselwerking met de lonen en salarissen van **4.1.1**.

4.1.2.3 Toelichting bij post: Overig

Deze post bestaat voornamelijk uit:

- a) kosten voor vrijwilligers;
- b) vergoeding voor vakantiewerkers;
- c) wervingskosten personeel;
- d) scholingskosten, zowel nascholing als het behalen van bevoegdheid;
- e) overige personele kosten.

De daling wordt voornamelijk veroorzaakt doordat de kosten voor het behalen van de scholingsbevoegdheid lager zijn dan in 2015.

4.1.3 Toelichting bij post: Af: uitkeringen

Dit betreft diverse vergoedingen van het UWV voor opgenomen zwangerschapsverlof. Dit heeft een wisselwerking met de lonen en salarissen van **4.1.1**.

4.2.2 Toelichting bij post: Afschrijvingen materiële vaste activa

Deze kosten zijn lager dan in 2015. De boekenbestelling in 2014 was vrij groot. Het afschrijvingseffect daarvan viel voor het grootste gedeelte in 2015.

4.3.1 Toelichting bij post: Huur

Er wordt huur betaald voor:

- a) de dependance, aan de gemeente Gorinchem;
- b) de tijdelijke huisvesting voor het mbo-onderwijs en economie & ondernemen (zie ook **8.4**);
- c) de sporthal voor bewegingsonderwijs, aan de stichting sportaccommodaties die dit exploiteert;
- d) een drietal lokalen, die het eigendom zijn van de vereniging;
- e) de voetbalkooi die het eigendom is van de vereniging.

De stijging wordt veroorzaakt door het plaatsen van de tijdelijke huisvesting in 2016.

4.3.3 Toelichting bij post: Onderhoud

Dit betreft het technisch onderhoud aan de gebouwen, dat van het ene op het andere jaar kan variëren, maar in de praktijk vrij stabiel blijft.

4.3.4 Toelichting bij post: Energie en water

De stijging wordt veroorzaakt door een wat hoger verbruik van zowel gas als elektra. Daarnaast werd in 2016 een kleine nabetaling gedaan over 2014.

4.3.5 Toelichting bij post: Schoonmaakkosten

Dit betreft zowel de middelen als de ingehuurde diensten. Vanaf de zomervakantie wordt de school schoongemaakt door een ander schoonmaakbedrijf. De maandelijkse kosten zijn lager. Eenmalig waren er echter wel hogere kosten wegens de zogenaamde 0-meting.

4.3.6 Toelichting bij post: Heffingen

Deze kosten betreffen de gemeentelijke heffingen en de kosten van afvalverwijdering.

4.3.7 Toelichting bij post: Overige

De redenen voor de hogere kosten zijn:

- de eenmalige kosten voor het plaatsen van de tijdelijke huisvesting €55.000;
- hogere voorbereidingskosten voor Zaltbommel €20.000.

4.3.8 Toelichting bij post: Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen

Dit betreft de voorziening voor groot onderhoud. De dotatie bedraagt €205.000. De herberekening als gevolg van de inflatie geeft evenals vorig jaar een kostenpost van circa €20.000. Zie ook [8.1f](#).

4.4.1 Toelichting bij post: Administratie- en beheerslasten

Deze kosten hebben betrekking op de organisatie van de school, zowel op administratief gebied als op het gebied van beheer.

Het verschil met 2015 wordt veroorzaakt door de hogere kosten voor de Raad van Toezicht, voornamelijk wervingskosten. Daarnaast zijn de kosten voor het Bestuurdersoverleg licht gestegen.

4.4.2 Toelichting bij post: Inventaris, apparatuur en leermiddelen

Dit betreft de kosten van de secties, de diverse leermiddelen, de ICT-afdeling, de leerlingenzorg, PR enz.

Het verschil met voorgaand jaar wordt veroorzaakt door:

- a) lagere kosten fotokopieerkosten, vanwege de afloop van het huurcontract €20.000;
- b) lagere kosten vanwege de uitgaven voor het 40-jarig jubileum in 2015 circa €70.000;
- c) stijging van de ICT-kosten, voornamelijk omdat meer applicaties 'in de cloud' gaan €35.000;
- d) hogere kosten doordat de bijdrage van de ouders voor excursies niet meer in mindering worden gebracht bij de excursiekosten, maar verantwoord worden bij de baten €230.000. Zie ook [8.3](#).

FB Financieel				
5	Financiële baten en lasten			
		31-12-2016		31-12-2015
		<u>EUR</u>		<u>EUR</u>
5.1	Rentebaten	26.943		49.553
5.3	Waardeveranderingen fin. vaste activa en effecten	0		0
5.4	Overige opbrengsten fin. vaste activa en effecten	0		0
5.5	Rentelasten (-/-)	<u>0</u>		<u>0</u>
	Financiële baten en lasten	26.943		49.553

5.1 Toelichting bij post: Rentebaten

De ontvangen rente is lager dan vorig jaar. Enerzijds was er een hogere liquiditeit, anderzijds zijn de rentepercentages verder gedaald.

VT Verplichte Toelichting

Model E: Verbonden partijen								
Naam	Juridische vorm 2016	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen 31-12-2016 <u>EUR</u>	Resultaat jaar 2016 <u>EUR</u>	Art 2:403 BW Ja/Nee	Deelname %	Consolidatie Ja/Nee
Vereniging voor Christelijk VO op Reformatorische grondslag	Vereniging	Gorinchem		167.565	-1.423	N		N
Stichting Vermogensbeheer	Stichting	Gorinchem		1.244.115	7.356	N		N

WNT: Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de op de Gomarus s.g. van toepassing zijnde regelgeving

Deze klasseindeling is gebaseerd op de uitkomsten van de complexiteitsvragen die als volgt zijn vastgesteld:

Gemiddelde totale baten	4
Gemiddeld aantal studenten	2
Gewogen aantal onderwijssoorten	3
Totaal aantal complexiteitspunten	9

Het bezoldigingsmaximum in 2016 voor de Gomarus s.g. is €140.000. Het weergegeven individuele WNT-maximum is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Het individuele WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht bedraagt voor de voorzitter 15% en voor de overige leden 10% van het bezoldigingsmaximum, berekend naar rato van de duur van het dienstverband. Voor topfunctionarissen zonder dienstbetrekking geldt met ingang van 1 januari 2016 voor de eerste 12 maanden een afwijkende normering, zowel voor de duur van de opdracht als voor het uurtarief.

1. Bezoldiging topfunctionarissen

1a. Leidinggevende (gewezen) topfunctionarissen met dienstbetrekking. Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling.

Bedragen x € 1	Ir. Chr.J. Flikweert 1)	J. de Deugd	A.W.A. ter Harmsel	C. van Rijswijk
Functiegegevens	Voorzitter CvB	Directeur	Directeur	Directeur
Duur dienstverband in 2016	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0	0,8	1,0
Gewezen topfunctionaris	nee	nee	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	ja	ja	ja	ja
Individueel bezoldigingsmaximum	€ 140.000	€ 140.000	€ 112.000	€ 140.000
Bezoldiging				
Beloning	€ 114.968	€ 85.104	€ 67.467	€ 83.432
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 14.582	€ 11.790	€ 9.432	€ 11.790
<i>Subtotaal</i>	€ 129.550	€ 96.894	€ 76.899	€ 95.222
-/- onverschuldigd betaald bedrag				
Totaal bezoldiging	€ 129.550	€ 96.894	€ 76.899	€ 95.222

1a. *Leidinggevende (gewezen) topfunctionarissen met dienstbetrekking. Tevens leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling (vervolg).*

Bedragen x € 1	Ir. Chr.J. Flikweert 1)	J. de Deugd	A.W.A. ter Harmseel	C. van Rijswijk
Gegevens 2015				
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband 2015 (fte)	1,0	1,0	0,8	1,0
Bezoldiging 2015				
Beloning	€ 108.138	€ 82.410	€ 65.312	€ 79.319
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 15.025	€ 12.150	€ 9.721	€ 11.744
Totaal bezoldiging 2015	€ 123.163	€ 94.560	€ 75.033	€ 91.063
Individueel bezoldigingsmaximum 2015	€ 178.000	€ 178.000	€ 142.400	€ 178.000

1c. *Toezichthoudende topfunctionarissen*

Bedragen x € 1	Dhr. T.A. Stoop	Dhr. J.S. Breedveld	Dhr. J.C. van Dam	Dhr. P. van Hartingsveldt
Functie	Voorzitter	Lid	Lid	Lid
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	€ 21.000	€ 14.000	€ 14.000	€ 11.200
Bezoldiging				
Beloning	€ 4.500	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Belastbare onkostenvergoedingen				
Beloningen betaalbaar op termijn				
<i>Subtotaal</i>	€ 4.500	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
-/- onverschuldigd betaald bedrag				
Totaal bezoldiging	€ 4.500	€ 3.000	€ 3.000	€ 3.000
Gegevens 2015				
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/10 - 31/12	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging 2015				
Beloning	€ 3.850	€ 513	€ 2.250	€ 2.050
Belastbare onkostenvergoedingen				
Beloningen betaalbaar op termijn				
Totaal bezoldiging 2015	€ 3.850	€ 513	€ 2.250	€ 2.050
Individueel bezoldigingsmaximum 2015	€ 26.700	€ 4.450	€ 17.800	€ 17.800

<i>1c. Toezichthoudende topfunctionarissen (vervolg)</i>				
Bedragen x € 1	Dhr. P. Hugense	Dhr. E.J. Nieuwenhuis	Dhr. H. van Snippenberg	Dhr. A.C. Speksnijder
Functie	Lid	Lid	Lid	Lid
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/8 - 31/12	1/1 - 31/7	1/1 - 31/12
Individueel WNT-maximum	€ 14.000	€ 5.833	€ 8.167	€ 14.000
Bezoldiging				
Beloning	€ 3.000	€ 1.250	€ 1.750	€ 3.000
Belastbare onkostenvergoedingen				
Beloningen betaalbaar op termijn				
<i>Subtotaal</i>	<i>€ 3.000</i>	<i>€ 1.250</i>	<i>€ 1.750</i>	<i>€ 3.000</i>
-/- onverschuldigd betaald bedrag				
Totaal bezoldiging	€ 3.000	€ 1.250	€ 1.750	€ 3.000
Gegevens 2015				
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12		1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Bezoldiging 2015				
Beloning	€ 2.850		€ 2.050	€ 2.050
Belastbare onkostenvergoedingen				
Beloningen betaalbaar op termijn				
Totaal bezoldiging 2015	€ 2.850	€ 0	€ 2.050	€ 2.050
Individueel bezoldigingsmaximum 2015	€ 17.800	€ 0	€ 17.800	€ 17.800

E Overige gegevens

E.1 Controleverklaring

E.2 Bestemming van het exploitatiesaldo

Bestuursbesluit: het positief exploitatieresultaat over 2016 (€593.560) is toegevoegd aan de algemene reserve van de school.

E.3 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

De Gomarus is met diverse leveranciers een overeenkomst aangegaan inzake de levering en afname van producten en diensten. Dit betreft educatieve informatiedragers, hard- en software, schoonmaak en onderhoud enz. De duur van deze overeenkomsten varieert van één jaar tot enkele jaren. Zonder uitzondering leiden deze overeenkomsten niet tot kosten als door de school geen afname plaatsvindt.

E.4 Niet in de balans opgenomen regelingen

Voor onderwijsinstellingen vallende onder de WVO is het op basis van artikel 5 van de regeling 'Onvoorziene gevallen bij invoering vereenvoudiging bekostiging voortgezet onderwijs' (kenmerk WJZ-2005/54063802) toegestaan een vordering op te nemen op het ministerie van OCW. Het voorwaardelijke karakter van deze vordering (uitkering zal alleen bij liquidatie plaatsvinden) leidt tot een nihilwaardering.

E.5 Gebeurtenissen na balansdatum

In de Staatscourant van 7 maart 2017 is gepubliceerd dat de overheid het voornemen heeft om de nevenvestiging in Zaltbommel goed te keuren.

E.6 Gegevens over de rechtspersoon

Bestuursnummer	42556
Naam instelling	Stichting voor Chr. VO op Ref. grondslag te Gorinchem
Adres	Hoefslag 11
Postadres	Postbus 425
Postcode/Plaats	4200 AK GORINCHEM
Telefoon	0183 – 610361
Fax	0183 – 621022
E-mail	info@gomarus.nl
Internetsite	www.gomarus.nl
Contactpersoon	Dhr. W.G. van Horssen
Telefoon	0183 – 610373
Fax	0183 – 621022
E-mail	wgvanhorsen@gomarus.nl

E.7 Opgave bestaan nevenvestigingen

Er is een dependance gevestigd aan de Lange Slagenstraat. Deze heeft het eigen (sub)Brin van 00WH01.

E.8 Vaststelling en goedkeuring

Vaststelling door College van Bestuur

Gorinchem, ...

Dhr. Chr.J. Flikweert .....

Goedkeuring door de Raad van Toezicht

Gorinchem, ...

Dhr. J.S. Breedveld .....

Dhr. J.C. van Dam .....

Dhr. P. van Hartingsveldt .....

Dhr. P. Hugense .....

Dhr. E.J. Nieuwenhuis .....

Dhr. A.C. Speksnijder .....

Dhr. T.A. Stoop .....

